

LAUREA

Maatalousyrityksen riskitekijät ja riskienhallinta

Vänskä, Taru

2010 Laurea Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

Maatalousyrityksen riskitekijät ja riskienhallinta

Taru Vänskä
Maaseutuelinkeinojen ko.
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2010

Taru Vänskä

Maatalousyrityksen riskitekijät ja riskienhallinta

Vuosi 2010

Sivumäärä 116

Maatalousyrityksellä on monia erilaisia riskitekijöitä, joita tulee hallita maatalan kannattavuuden ja toiminnan jatkumiseksi. Maatalousyrittäjä tietää riskeistä, mutta käytännön töissä ne silti helposti unohdetaan, joten niitä ei tällöin tiedosteta. Juuri tämä johtaa siihen, että maatilalla tapahtuu paljon tapaturmia ja onnettomuuksia. Maatalous onkin yksi riskialttiimmista ammateista. Henkilö- ja turvallisuusriskien lisäksi maatilaa uhkaa myös talousriskit, joita on hallittava, jotta maatalousyrittäjä olisi kannattava. Riskienhallinnassa oleellisinta on tiedostaa riskit, suunnitella riskien hallinta hyvin sekä toteuttaa työtehtävät niin, että riskit hallitaan samalla. Tiedostamaton riski on aina pahin riski, koska tällöin kyseessä olevaa riskiä ei osata edes varoa. Siksi maatalousyrityksen on syytä kartoittaa ja analysoida laajasti maatilayritystä koskevia riskejä.

Uudenmaan maaseutuyrittäjien koulutushanke pyrkii kouluttamaan alueensa maanviljelijöitä monilla osa-alueilla, jotta maatalous olisi yhä kannattavampaa ja työskentely turvallisempaa. Hankkeen tiimoilta on järjestetty koulutuksia, jotka ovat käsitelleet esimerkiksi talousriskejä ja niiden hallintaa. Tehtävänäni oli suunnitella kyseessä olevalle hankkeelle Maatalan katastrofipäivä, jonka aikana käsitellään erilaisia maatilalla olevia riskejä ja niiden hallintaa. Pääpaino päivän sisällössä on talousriskien sijaan henkilöriskeissä (työturvallisuudessa) sekä turvallisuusriskeissä (vahinkoriskeissä). Päivän aikana Uudenmaan maatalousyrittäjät oppivat riskeistä ja niiden hallinnasta sekä teoriassa että käytännössä.

Maatalan katastrofipäivän suunnittelun pohjana on laaja riskien kartoitus sekä riskienhallintaan perehtyminen sekä hankkeen aikaisemmista koulutuksista saadut palautteet, joita analysoimalla pääsin hyödyntämään muun muassa toimivaa opetustyyliä sekä suunnittelemaan koulutuksen paikkaa suhteessa maanviljelijöihin. Päivän suunnittelussa hyödynsin lisäksi omia kokemuksiani oppimisesta ja oppimistekniikoista. Päädyin siihen, että koulutuspäivä sisältäisi myös osion, jossa viljelijät pääsisivät itse hallitsemaan riskejä. Esimerkiksi tulipalon sammuttaminen vaahtosammuttimella ja sammutuspeitteellä auttavat viljelijöitä muistamaan paremmin sammutustekniikan ja näin toimimaan vastaavanlaisessa tilanteessa maatilallaan.

Maatalan katastrofipäivä järjestetään, jos riittävä määrä maatalousyrittäjistä on koulutuspäivään osallistumisesta kiinnostunut. Opinnäytetyöni on onnistunut, jos Maatalan katastrofipäivä järjestetään ja siihen osallistuneet henkilöt ovat tyytyväisiä oppimiseensa ja saavat siten hyödyn parantaakseen maatalaansa sekä työskentelytapojaan.

Taru Vänskä

Risks and risk management in farm business management

Year 2010

Pages 116

Various risks factors have to be paid attention to, in order to make farming working and profitable. An agricultural entrepreneur knows about risks on the farm but forgets them easily in his daily work. Ignoring the risks may lead to accidents and misadventures in farms. Farming is one of the riskiest occupations. In addition to individual and security risks there are the economic risks that have to be managed, in order to make farming profitable. In risk management it is of importance for the farmer to become aware of the risks, make efficient plans for risk management and execute the assignments so that the risks can be managed at the same time. A risk, which the farmer is not aware of, is always the most harmful risk. That is why the farmer should find out about the risks and analyze them.

The aim of the educational project of the agricultural entrepreneurs in Uusimaa was to educate the farmers of the region in many sectors, in order to make agriculture more profitable and safe. Training on topics, such as economic risks and theirs management, were arranged. The purpose was to plan the Farm´s catastrophe day for the project. The themes of the day included different risks and risk management on a farm. The focus was on individual risks (work safety) and security risks (damage risks) instead of economic risks. During the day the farmers learnt about risks and risk management both in theory and in practice.

The planning of the Farm´s catastrophe day was based on a wide-ranging risk mapping, getting acquainted with risk management and analyzing a project`s educational feedback. An analysis of the feedback helped to find suitable teaching styles and to plan education for the farmers. I also exploited my own experiences from the school. I thought that the day should include practical tasks for the farmers, for example, how to extinguish fire with a fire-blanket.

The Farm´s catastrophe day will be organized if there are enough farmers interested in participating it. My thesis is successful if the day is organized and the farmers are satisfied with the arrangements and if the day helps them make improvements in farming and working methods.

Key words Risk, risk management, risk analysis, individual risk, damage risk, work safety

Sisällys

1	JOHDANTO.....	8
2	TERMIEN MÄÄRITELMÄT	9
3	MAATILAN KEHITTÄMINEN JA LAAJENTAMINEN JA NIIDEN TUOMAT RISKIT	11
	3.1 Taloudelliset tavoitteet ja riskit	12
	3.2 Osaaminen ja siitä syntyvät riskit	12
	3.3 Prosessin tehokkuuden lisääminen ja siitä koituvat riskit	13
	3.4 Asiakastyytyväisyys ja sen saavuttamisen riskit	13
	3.5 Ympäristöriskit.....	13
	3.6 Työterveyden ja - turvallisuuden parantaminen ja sen riskit	14
4	MAATILAN RISKIT JA RISKIEN KARTOITUSMENETELMÄT	14
	4.1 Maatilayrityksen toimintasuunnitelma	14
	4.2 Tulokortti.....	15
	4.3 Tunnusluvut	15
	4.4 Prosessikartta.....	15
	4.5 Riskianalyysi.....	16
	4.6 HACCP	17
	4.7 SWOT- analyysi	17
5	HENKILÖRISKIT.....	18
	5.1 Työympäristö.....	18
	5.2 Työväkivalta.....	20
	5.3 Työsuhderiskit	21
	5.4 Osaaminen.....	22
	5.5 Yrittäjyyden erityisriskit	23
	5.6 Liikenne-riskit.....	24
	5.7 Vahingonteot.....	24
	5.8 Työyhteisön toiminta	25
	5.9 Terveys ja hyvinvointi	26
6	TURVALLISUUSRISKIT	29
	6.1 Maatiloilla tapahtuvat tapaturmat	29
	6.2 Työturvallisuuslaki (738/2002).....	30
	6.3 Turvallisuusjohtaminen	30
	6.4 Toimintaympäristön luomat turvallisuusriskit.....	31
	6.5 Lapsiin, nuoriin ja lemmikkieläimiin kohdistuvat turvallisuusriskit	33
	6.6 Työntekijöiden toiminta turvallisuusriskien aiheuttajina	36
	6.7 Koneiden ja laitteiden aiheuttamat turvallisuusriskit	37
	1.7.1 Traktori	37
	11.7.2 Leikkuupuimuri.....	39

11.7.3	Lumilinko.....	39
1.7.4	Pienkuormaaja.....	40
11.7.5	Koneiden ja laitteiden huolto ja korjaus.....	40
6.8	Maatilan töistä aiheutuvat turvallisuusriskit	41
6.9	Metsätaloustöistä aiheutuvat turvallisuusriskit	44
6.10	Tuotantoeläinten käyttäytymisen aiheuttamat turvallisuusriskit	44
6.11	Tulipalon aiheuttama turvallisuusriski.....	45
6.11.1	Pelastus- ja turvasuunnitelma	46
6.11.2	Kotieläinrakennuksien suunnittelu ja sähkö	47
6.11.3	Tulityöt ja lämpökeskukset.....	47
6.11.4	Koneet ja laitteet	48
6.12	Ensiaputaitojen tärkeys turvallisuusriskien hallinnassa.....	48
7	TALOUSRISKIT	49
7.1	Liikeriski	49
7.1.1	Henkilöstö.....	50
7.1.2	Talous, rahoitus ja johtaminen.....	50
7.1.3	Tuotanto ja tuotteet	52
7.1.4	Ostotoiminta ja varastointi	52
7.1.5	Myynti, markkinointi ja asiakkaat	52
7.1.6	Kilpailijat.....	53
7.1.7	Investoinnit	53
7.1.8	Lait ja säädökset.....	54
7.1.9	Sopimusriskit	54
7.1.10	Verkostoituminen.....	54
7.1.11	Sukupolvenvaihdoksen riskit.....	55
7.2	Omaisuusriski	55
7.2.1	Pihapiiri ja tilusten irtaimisto	55
7.2.2	Rakennuksien kunto	55
7.2.3	Tulipalo.....	56
7.2.4	Lämmitysjärjestelmä.....	56
7.2.5	Maaomaisuus.....	56
7.2.6	Metsä.....	57
7.2.7	Tuotantoeläimet	57
7.2.8	Vakuutuksien hallinta	57
7.2.9	Muut omaisuusasiat.....	58
7.3	Keskeytysriski	58
7.3.1	Vesikatkos keskeytymisen aiheuttajana	59
7.3.2	Sähkökatkos keskeytymisen aiheuttajana	59
7.3.3	Työkoneesta johtuva työn keskeytyminen	59

	7.3.4	Kemikaalivuodoista johtuva työn pysähdys	60
	7.3.5	Eläinsairaudet ja epidemioiden aiheuttama keskeytysriski	61
	7.3.6	Ympäristötekijät keskeytysriskin aiheuttajana	61
8		VAKUUTUKSET RISKIENHALLINNASSA	61
9		MAATALOUSYRITTÄJIEN RISKITIETOUDEN LISÄÄMINEN	63
	9.1	Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke	63
	9.2	Hankkeen koulutuksien palautteiden analysointi	64
	9.2.1	Espoo: 28.10.2009 WebWisu	65
	9.2.2	Karjaa: 10.11.2009 PC-Wisu	66
	9.2.3	Karjaa: 03.02.2010 Wakka	67
	9.2.4	Matalan kynnyksen talouskurssi	68
	9.2.5	Kasvinviljelyn suunnittelua	71
	9.2.6	Viljatilän itsepuolustuskurssi	73
	9.2.7	Kaikkien koulutuksien yhteenveto	77
	9.2.8	Viljelijöiden ideoita koulutussisältöihin	77
	9.3	Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen katastrofipäivä	78
	9.4	Koulutusaihe-ehdotuksia hankkeen järjestämiä koulutuksia varten	80
10		YHTEENVETO	81
11		OMAT TAVOITTEENI	82
		Lähteet	83
		Kuva- ja kuviolähteet	90
		Liitteet	91

1 JOHDANTO

Vuonna 2009 Suomessa oli 64 175 maatilaa. Keskimäärin maataloilla oli peltoa hallinnassa vuonna 2009 noin 36 hehtaaria. Maatiloista 43 % oli viljanviljelytiloja ja 19 % lypsykarjatiloja. Viljelijöiden keski-ikä oli reilu 50 vuotta. Peltoalaltaan suurimpia tiloja kuitenkin viljelivät suunnilleen 30-vuotiaat maanviljelijät. (Kuoppa-aho 2010.)

Maatalouden kehitys on tarkoittanut tilamäärän vähenemistä, tilakokojen kasvua ja tuotantopanosten käytön lisäämistä. Maatilojen on kehityttävä koko ajan, jotta ne pysyisivät kilpailukykyisinä. Tähän päästään ottamalla yhä suurempia riskejä. Riskejä on osattava hallita. Maataloudessa menestymisessä on kysymys pitkälti riskienhallinnasta sekä oikeanlaisesta johtamisesta niin, että tila on kannattava ja siellä on turvallista työskennellä. Riskitekijöiden hallinta vaatii osaamista. Joten on hyvin tärkeää kouluttaa maatalousyrittäjiä pahimman varalle. Uudenmaan maaseutuyrittäjiä koulutetaan Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen tiimoilta. Hanke on järjestänyt lukuisia koulutustilaisuuksia alueensa viljelijöille koskien maatalousyrittäjyyttä ja toimivaa maataloutta.

Hankkeen eräänä aiheina ovat maatilayrityksen riskit ja niiden hallinta. Maatilan riskejä ovat henkilö-, turvallisuus- ja talousriskit. Koulutuksissa on käsitelty talousriskien ottamista ja talousriskienhallintaa, joten järjestettävän Maatilan katastrofipäivän aikana viljelijät oppivat tärkeää asiaa henkilö- ja turvallisuusriskeistä. Näin hankkeen tiimoilta on käsitelty kaikki oleelliset riskit maatalousyrittäjyydessä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on rakentaa maatilan riskeihin ja riskienhallintaan pohjautuva Maatilan katastrofipäivä niin, että uusmaalaiset maanviljelijät saavat mahdollisimman suuren hyödyn koulutuspäivästä. Suurimpana opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella koulutuspäivästä niin hyvä, että viljelijät olisivat niin innostuneita osallistumaan koulutukseen niin, että koulutuspäivä järjestetään. Omana päätavoitteenani opinnäytetyössäni on oppia mahdollisimman paljon maatilan riskeistä ja niiden hallinnasta ja hyödyntää opittua tietoa tulevaisuudessa töitä tehdessä.

2 TERMIEN MÄÄRITELMÄT

Riski voidaan määritellä monella eri tavalla. Työsuojeluhallinnon mukaan riskillä tarkoitetaan haitallisen tapahtuman todennäköisyyttä sekä vakavuutta (Työsuojeluhallinto 2010 a, 6).

Toisen määritelmän mukaan riski tarkoittaa epävarmuutta, taantumista, menetystä tai vahingon uhkaa, jotka ovat joko yrityksen sisällä tai ulkona (Yrittämällä tuloksiin 2001, 92). Myös riskien luokittelussa on monenlaisia määrittelyjä. Yhden määritelmän mukaan riski voidaan jakaa sen todennäköisyyden perusteella viiteen eri kategoriaan: äärimmäisen harvinainen, harvinainen, melko harvinainen, melko todennäköinen ja erittäin todennäköinen riski. Se voidaan jakaa myös laajuuden perusteella: mitätön, vähäinen, tuntuva, suuri ja katastrofaalinen vahinko. (Suominen 2003, 43-44.) Erään toisen määritelmän mukaan riskit luokitellaan sekä haitallisten seurauksien että todennäköisyyden mukaan merkityksettömään, vähäiseen, kohtalaiseen, merkittävään ja sietämättömään riskiin. Merkityksettömän riskin pienentäminen on turhaa työtä, kun taas sietämättömän riskin pienentäminen on välttämätöntä. Riskin ottaminen on silloin kannattavaa, kun riskin poistaminen on mahdollista ja riskinoton tuottama hyöty suuri. (Työsuojeluhallinto 2010 a, 7-9.)

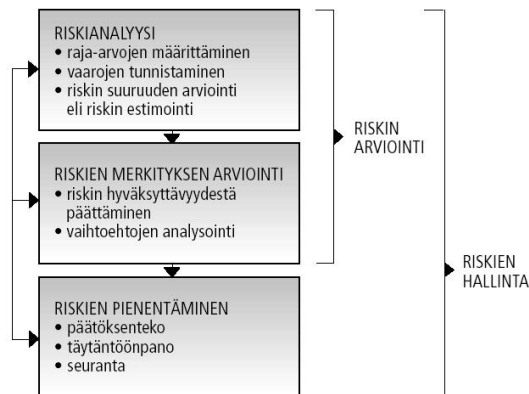
Vaara määritellään tekijäksi tai olosuhteeksi, joka saattaa saada aikaan haitallisen tapahtuman. Turvallisuudella puolestaan tarkoitetaan järjestelmän tilaa, jossa hyväksytään siihen liittyvät riskit (Työsuojeluhallinto 2010 a, 6).

Riskin arviointi määritellään laaja-alaiseksi ja järjestelmälliseksi vaarojen sekä terveyshaittojen tunnistamiseksi. Lisäksi se on niiden merkityksen arvioimista kyseessä olevan työntekijän turvallisuudelle ja terveydelle sekä riskin suuruuden määrittämistä. Pääideana on työturvallisuuden parantaminen ennakoimalla. (Työsuojeluhallinto 2010 a, 6 & 10.)

Riskianalyysi määritellään riskien arvioinnin osaksi, joka koostuu raja-arvojen määrittämisestä, riskin suuruuden arvioinnista sekä vaarojen tunnistamisesta (Työsuojeluhallinto 2010 a, 6).

Riskien hallinnalla tarkoitetaan systemaattista riskien tunnistamista, arvioimista ja suuruuden määrittämistä sekä niiden pienentämistä ja poistamista (Työsuojeluhallinto 2010 a, 6 & 11). Riskien hallinnassa riskejä vältetään, pienennetään, siirretään tai riskit hyväksytään. Esimerkiksi käteissuoritus asiakkaalta laskutuksen sijasta on riskin välttämistä, työturvallisuuden parantaminen riskin pienentämistä, vakuuttaminen riskin siirtämistä ja vuotuisen hävikin hyväksyminen riskin hyväksymistä. Riski on suuri silloin, kun uhka on suuri ja kun uhkia on paljon. Riski aiheuttaa itse tietyn asteisen vahingon. Kun vahinko on todennäköisyydeltään ja vaikutukseltaan pieni, riskin ottaminen kannattaa. Riskienhallinnalla

pyritäänkin kontrolloimaan epävarmuutta. (Kallio, Kuisma 2009, 56-57.) Kaavio 1 havainnollistaa hyvin riskien hallintaa ja sen osa-alueita.

Kuvio 1: Riskien hallinta koostuu monesta eri osasta, jotka tulee huomioida samanaikaisesti (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 6).

Maatiloilla on kahdenlaisia riskejä: systemaattisia sekä yrityskohtaisia riskejä. Systemaattinen riski kohdistuu moneen viljelijään samaan aikaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi heinäkuun ankaran hallan aiheuttamat satovahingot, eläintautiepidemiat sekä erittäin laajat luonnonkatastrofit. Näitä vastaan on vaikea suojautua, vaikka viljelijä saattaa saadakin valtiolta satokorvausta tai eläintautien sattuessa korvausta osaan menetykseen. Yrityskohtaisiksi riskeiksi lasketaan puolestaan ainoastaan yhdelle tai muutamalle yritykselle vahinkoa aiheuttavat tapahtumat. Näitä ovat esimerkiksi esine- ja tapaturmavahingot sekä tulipalo. Vakuutuksilla voidaan pienentää yritysriskejä. Yleisesti ottaen maatilayrityksen tulisi välttää suurempia riskinottoja, mutta samaan aikaan ottaa joitakin pienempiä riskejä parantaakseen tilan liiketoimintaa. Riskienhallinnalla pyritään tiedostamaan riskit samaan aikaan, kun niitä otetaan. Riskienhallinta luo pohjan liiketoiminnan kehittämiseksi ja laajentamiseksi sekä erikoistumiselle. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 86-87.)

Maatilan riskienhallinta pohjautuu tilan prosessien havainnoimiseen sekä toimintatapojen selkeyttämiseen. Maatalousympäristön riskienhallinta perustuu siis mahdollisten riskitekijöiden tunnistamiseen, arviointiin ja torjuntaan uhkan pienentämiseksi tai poistamiseksi. Lähtökohtaisesti suurin maatilaa uhkaava riski on se, että maanviljelijä ei itse ymmärrä, että on itsensä työnjohtaja, eikä siten kehitä tilaa. Maanviljelijän tehtävä on johtaa maatilaa niin, että työt hoituvat asianmukaisesti. Hänen täytyy kartoittaa maatilansa tilanne nyt ja tulevaisuudessa ja organisoitava töitä tavoitteiden sekä toiveiden mukaan. Uhkaaviin tilanteisiin täytyy osata varautua esimerkiksi suunnittelemalla ja toteuttamalla tuotantoprosessi hyvin, tehokkuus, tuotelaatu ja turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen.

Joskus voi käydä myös niin, että riskin pienennyttyä tai poistuttua saattaa syntyä lisää odottamattomia uusia riskejä. (Maatilan riskienhallinta 2005, 5-6.) Riskienhallinnassa on kysymys kokonaisuuksien hallinnasta. Riskitekijän ilmestyttyä on ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin. (Maatilan riskienhallinta 2005, 12.)

Riskienhallinnan pohjana ovat siis muun muassa merkityksellisten riskien tunnistaminen, niiden todennäköisyyksien ja vakavuuksien määrittäminen, riskienhallintamenetelmien valitseminen tilalle sopivaksi, selvät päätökset riskien suhteen sekä toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden analysoiminen. Riskienhallinta on maatilalla onnistunutta, kun siitä on muodostunut ajattelu- ja työskentelytapa. (Suominen 2003, 31.)

3 MAATILAN KEHITTÄMINEN JA LAAJENTAMINEN JA NIIDEN TUOMAT RISKIT

EU:n myötä tilakoot ja tuotantomäärät ovat kasvaneet. Tällä on pyritty yksikkökustannuksien pienentämiseen ja siten parempaan tuottavuuteen. Tilanne on siis johtanut siihen, että jokaisen toimivan ja kannattavan maatilayrityksen, on kehityttävä koko ajan tai muuten tila ei pärjää kovassa kilpailutilanteessa. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 5.) Hyvässä maatilajohtamisessa ja -kehittämisessä pitää arvioida yrityksen omia tuloksia, parantaa niitä ja vertailla tuloksia muihin maataloihin. Järjestelmällisessä riskienhallinnassa erilaiset riskit tiedostetaan ja oma toiminta tunnetaan. Aina toimintatapaa muutettaessa, riskit on syytä kartoittaa uudestaan, koska riskejä hallitaan arvioimalla tuloksia. (Maatilan riskienhallinta 2005, 11.)

Maatilan johtamisen perustana on suunnitelmallisuus ja töiden organisointi. Maatilan johtamisessa sekä kehittämisessä on otettava huomioon tilakokonaisuus, markkinatilanne, tilan resurssit ja arvot, tilan nykytilanne, pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet, syntyneet tulokset ja niiden parantaminen, tulevaisuuden tavoitetila sekä tulevaisuuden markkinatilanne ja resurssit suhteessa tilan tuotantoon. Suurin riskitekijä on liian kapea-alainen tavoitteiden asettaminen sekä siitä johtuva yksipuolinen toiminnan arviointi. Asioita pitäisi katsoa laajasti ja kokonaisuutena. Tuloksellisuutta arvioitaessa täytyykin analysoida kaikkia tunnuslukuja ja valita niiden avulla tietyt kehittämiskohteet, jotka parantavat tilan kokonaisuutta. Saatua tuloksia hyödynnetään mietittäessä tilan kehittämistä edelleen. Jos haluttuja tuloksia ei ole syntynyt, toimintatapaa tulee muuttaa. Tärkeää on myös verrata tilan toimintaa sekä tuloksia muiden tilojen saavutuksiin, jotta tiedettäisiin onko tilalla muutetut toimintatavat olleet hyviä ja toimivia. Etenkin työturvallisuutta kehitettäessä kannattaa hyödyntää muita toimialoja ja yrityksiä, jotka ovat itse hyödyntäneet ja soveltaneet teknologiaa sekä automatiikkaa pidemmän aikaa. Näin saadaan uusia näkökulmia oman tilan toimintaan. Myös tilojen välinen yhteistyö on hyvä vaihtoehto, koska tällöin tilanteesta on useampi hyötyjä. (Maatilan riskienhallinta 2005, 4-12.)

Kasvitilan johtamisessa on tärkeintä keskittyä muun muassa tuotannon toimintastrategiaan, menestymiseen markkinoilla, prosessien hallintaan sekä tuotannon tehokkuuden parantamiseen. Ajan tasalla oleva viljatila kehittyy koko ajan asiakkaiden ja toimintaympäristön tarpeiden mukaan. Tilalla tulee olla selviä tulevaisuuden suunnitelmia ja tavoitteita, joihin päästään muun muassa kouluttautumalla ja ottamalla erilaisia ideoita lähiympäristöstä. On tärkeää ennakoida markkinatilanteiden muutoksiin ja panostaa johonkin tiettyyn työhön. Viljelykasvia valittaessa kannattaa tutkia eri kasvien katteita, tietoja peltojen peruskunnosta sekä verrata eri viljelymuotojen kustannuksia, optimoida tukia sekä vertailla eri koneiden ja tuotantorakennuksien pääoma- ja muuttuvia kustannuksia. Tuotannon riskitekijät tulee huomioida tilaa kehitettäessä. Esimerkiksi laskelmissa kannattaa käyttää varsinaista satoa pienempiä satotasoja hyväkseen. (Maatilayrityksen kilpailukyky 2006, 49.)

3.1 Taloudelliset tavoitteet ja riskit

Taloudellisten tavoitteiden tulisi perustua liikevaihdon, voiton sekä pääoman tuoton parantamiseen liikevaihdon lisäämisellä. Tällöin tilan on syytä lisätä tuotantomääriä ja luoda uusia asiakassuhteita esimerkiksi erikoistumalla johonkin. Suurena riskinä voidaan kuitenkin pitää esimerkiksi asiakastytymättömyyttä, heikkoa tuotteiden laatua, logistiikkaongelmia, aikataulujen pitkittymistä sekä huonoa asiakaspalvelua asiakaskohtaamisissa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 8-9.) Myös muuttuvat markkinatilanteet vaikuttavat tuotteiden hintoihin ja sitä kautta maatilan kannattavuuteen. EU-tukien sekä kansallisten tukien saannit vaikuttavat lisäksi kannattavuuteen. (Maatilayrityksen menestystekijät 2008, 6 & 8.)

Taloudellisena riskinä voidaan pitää myös pellon ostamista liian kalliilla hinnalla. Pellon huono ja kaukainen sijainti talouskeskuksesta sekä pieni lohkokoko saattavat lisäksi aiheuttaa ongelmia. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 38-41.) Myös huonot koneinvestoinnit saattavat aiheuttaa päänvaivaa, koska kalusto pitäisi saada mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön, mikä tarkoittaa sitä, että koneiden tulisi olla toimivia, hyödyllisiä, nopeita sekä mitoitettu oikein tilan töihin nähden. Suurena riskitekijänä on koneketjun pettäminen kesken työhuippujen. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 44-45.)

3.2 Osaaminen ja siitä syntyvät riskit

Tila voi kehittää maatilan toimintaa sekä kannattavuutta myös lisäämällä osaamista. Opiskelu sekä käytännön kokemus alalta lisää töiden onnistumista sekä tulosten kehittymistä taloudellisempaan suuntaan. Maanviljelijän tulee kartoittaa itselleen, mitä hän jo osaa ja

mitä asioita olisi syytä kerrata ja oppia. Tällöin riskinä ovat tilalta pois vietetty aika sekä tekemättömät työt pitkällä aikavälillä. Markkinatuntemattomuus sekä kilpailijoiden markkinoiden aliarvioiminen ovat myös selkeitä riskitekijöitä. Maatilan työntekijöiden ammattitaidottomuus luo myös oman riskinsä.

3.3 Prosessin tehokkuuden lisääminen ja siitä koituvat riskit

Maatilaa kehitettäessä on lisättävä prosessien tehokkuutta. Tällöin mittareina toimivat tuotantokustannukset, koneiden käyttöaste, koneiden toimivuus sekä virheiden tai hävikin määrä. Tavoitteena on tuotantokustannuksien sekä konerikkojen vähentäminen, koneiden käyttöasteen nostaminen ja asiakastyytyväisyyden parantaminen. On syytä miettiä lisäksi osaamisen ja työmenetelmien kehittämistä, ulkoistamismahdollisuuksia, koneysteistyön lisäämistä, ennakkohuoltotöiden suunnittelua ja toteutusta sekä tuotantoprosessien ja työmenetelmien kehittämistä. (Maatilan riskienhallinta 2005, 8-9.) Suurimpina riskeinä voidaan kuitenkin pitää jonkin osa-alueen pettämistä kesken kautta sekä asiakastyytyväisyyden ylläpitämistä ja parantamista.

3.4 Asiakastyytyväisyys ja sen saavuttamisen riskit

Asiakkaiden tyytyväisenä pitäminen vaatii tuotteen hyvää laatua, joten tuoteominaisuuksien parantaminen on oleellinen sekä tärkeä osa maatilan kehittämistä. Markkinaosuuden lisääminen sekä liikevaihto suhteessa asiakkaaseen ovat tärkeitä mittareita, joten markkinaosuuden lisääminen tietenkin luo tilan taloudelle enemmän varmuutta. Tällöin tuotantoprosessia pitää kehittää, vaihtoehtoja täytyy kartoittaa ja asiakkailta täytyy saada palautetta, jotta voidaan tyydyttää täysin asiakkaiden tarpeet. (Maatilan riskienhallinta 2005, 8-9.) Suurena riskinä voidaan pitää asiakastytymättömyyttä, koska tällöin sana kiertää nopeasti ja näin se saattaa koitua tilan kohtaloksi. Asiakasuskollisuus on siis toiminnan lähtökohta.

3.5 Ympäristöriskit

Ympäristön kannalta katsottuna maatilan kehittäminen vaatii huolellisuutta sekä ekologiselta että taloudelliselta kannalta. Jos ravinnetaseet ovat hyvät, säästyy läheinen ympäristö luonnonmukaisempana ja samalla maanviljelijä saa paremman katteen tuottamalleen viljelykselleen. Ympäristön siisteys sekä kaunis maisema luovat asiakkaallekin paremman vaikutelman tilasta ja sen toiminnasta. Tästä syystä maanviljelijän tulisi täsmentää lannoitustasoja maassa olevia ravinteita hyödyntämällä, siistiä lähiympäristöä sekä lisätä varastotilaa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 83 & 87.) Suurimpana riskinä ovat asiakkaan ja

maatilan erilaiset näkemykset ekologisesta tuotannosta sekä tuotteista. Tällöin riskinä on myös asiakkaiden vähentyminen niin sanotun puskaradion takia.

3.6 Työterveyden ja - turvallisuuden parantaminen ja sen riskit

Työterveys- ja turvallisuusnäkökulmasta katsottuna maatilan kehittäminen luo myös haasteita. Mittareina voidaan pitää läheltä piti - tilanteiden ja tapaturmien määrää sekä vakavuutta, työskentelyolosuhteita sekä henkilöstön terveyttä ja jaksamista. Turvalaitteiden määrän ja kunnon lisäämisellä, valaistukseen investoimalla, tehostamalla työterveydenhuoltoa, suunnittelemalla paremmin tilan ostot sekä parantamalla ongelmajätteiden varastointia voidaan päästä tällaisten tapaturmien sekä tilanteiden vähenemiseen. (Maatilan riskienhallinta 2005, 23-38.). Riskinä voidaan kuitenkin pitää sitä, että maanviljelijä vähättelee omaa terveyttään ja sairauksiaan, koska työt on tehtävä terveenä tai kipeänä. Tämä saattaa kuitenkin johtaa tilalla pahempaan tilanteeseen, jos terveys pettää kokonaan ja maanviljelijästä tulee lähes työkyvytön. Tilan laajennusta suunniteltaessa on otettava huomioon työmäärän ja - rasituksen lisääntyminen. Oma työpanosta ja jaksamista ei kannata yliarvioida.

4 MAATILAN RISKIT JA RISKIEN KARTOITUSMENETELMÄT

Maatilan riskit voidaan jakaa myös maatilan sisäisiin riskeihin sekä tilan ulkopuolisille koituihin riskeihin. Maatilan sisäisiä riskejä ovat henkilöriskit, turvallisuusriskit sekä talousriskit. Ulkopuolisille aiheutuvia riskejä ovat puolestaan esimerkiksi tuotteen tai palvelun laatu, terveysvaikutukset, toimitusvarmuus sekä jätteet ja muut ympäristövaikutukset. Ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat maatilan toimintaan, ovat esimerkiksi kilpailutilanne, hinnat, tuotteen kysyntä ja jatkojalostus, rahoitus- ja pankkitilanne, viranomaiset, urakoitsijat, tukipolitiikka, kriisitilanteet, EU, globaalit poliittiset muutokset sekä luonto-olosuhteet. Ottamalla kaikki nämä asiat huomioon voidaan kartoittaa riskejä hyvin ja huolellisesti, minkä jälkeen riskitekijöihin voidaan vaikuttaa. (Murtonen, Leppälä, Mäkelä & Suutarinen 2008, 4.) Maatilyrityksen riskitekijöiden havainnoinnissa voidaan käyttää apuna monenlaisia riskientunnistumalleja. Näitä ovat esimerkiksi toimintasuunnitelman, tulostietojen, tunnuslukujen, prosessikarttojen, riskianalyyysien, HACCP:n sekä SWOT- analyysin käyttäminen ja tutkiminen.

4.1 Maatilyrityksen toimintasuunnitelma

Yrityksen johtamisessa keskeistä on tavoitteiden asettamisen lisäksi myös töiden järjestyminen ja suunnitelmallinen organisointi. Se mitä töitä tehdään, kuinka niitä tehdään ja millä nopeudella, on tärkeää määrittää tavoitteita asetettaessa. Nämä suunnitelmat on syytä

kirjata ylös, jotta kun tavoitteet tai jokin ennalta määrätty aika on saavutettu, muistiinpanoihin voi palata ja niitä voidaan analysoida onnistumisen tai epäonnistumisen kautta. Tämä maatilayrityksen toimintasuunnitelma on hyvä tilan johtamisen ja riskienhallinnan keino, jonka avulla tilan kehittymistä voidaan jatkaa tiettyyn, määritettyyn suuntaan saavutettujen tuloksien jälkeen. Laajan toimintasuunnitelman osia voivat olla esimerkiksi tasapainoinen tulokortti, määritelty budjetti sekä vuosittain tehtävä riskienhallinta-analyysi. (Maatilan riskienhallinta 2005, 4-5.)

4.2 Tulokortti

Tulokortissa havainnollistetaan eri tuotannon näkökulmia ja tulosten sekä tekemisen välistä yhteyttä, esimerkiksi kirjaamalla prosessien aikaisempaa tehokkuutta ja tuotantokustannuksia ja vertaamalla niitä nykyisiin. Tulokortin avulla voidaan asettaa monipuolisia tavoitteita ja samalla seurata tuloksia. Riskeiltä suojaudutaan tulokortissa esimerkiksi sillä, että kaikki katteet lasketaan ilman tukia. Tulosajattelulla voidaan kartoittaa helposti esimerkiksi yrityksen taloudellinen tilanne, asiakkaiden vaatimukset ja tyytyväisyys, toiminnan (prosessien) tehokkuus, osaaminen, työterveys ja -turvallisuus tilalla sekä lähiympäristön hyvinvointi. Useat asiat liittyvät toisiinsa, joten on hyvin tärkeää tutkia tilan toimintaa yhtenä kokonaisuutena. (Maatilan riskienhallinta 2005, 8-9.)

4.3 Tunnusluvut

Maatilan kannattavuutta ja kehitystä voidaan arvioida tunnuslukujen avulla. Niiden avulla voidaan valita selviä tilan kehittämiskohteita, joiden parantaminen vaikuttaa tulevaisuudessa tehokkaimmin yrityksen kokonaisuuteen. Tunnuslukujen avulla voidaan selvästi nähdä, mitkä osa-alueet vaativat selvää kehittämistä ja mitkä ovat näiden osa-alueiden riskit. Tilan toimintaa voidaan verrata esimerkiksi naapuritilan toimintaan. (Maatilan riskienhallinta 2005, 5.)

4.4 Prosessikartta

Maatilan johtamisessa tärkeää olisi pyrkiä prosessijohtamiseen, jossa tärkeintä on huomioida yrityksen tilanne kokonaisuutena. Tähän päästään kuvaamalla ja jakamalla tilan toiminnat ydin- ja tukiprosesseihin. Maatilan prosessikartta selkiyttää yrityksen eri osia sekä kokonaisuutta ja auttaa näin yritystä kehittymään nopeammin ja oikeaan suuntaan. Ydinprosessissa kuvataan tilan liiketoimintaa, joka alkaa asiakkaan tarpeista ja päättyy tuotteen tai palvelun aikaansaamaan asiakastyytyväisyyteen sekä asiakasuskollisuuteen. Tukiprosessien, eli erilaisten suunnittelu- ja kehittämisprosessien, tehtävänä on saada

ydinprosessista mahdollisimman kilpailukykyinen. Alaprosesseja käytetään tarkentamaan liiketoiminnan osia, jotta ongelmat voitaisiin paikallistaa ja siten myös korjata. Prosessikartan avulla voidaan tarkastella yksittäisten prosessien lisäksi koko tilan toimintaa yhtenä prosessina, jolloin yhdessä prosessissa tapahtuva muutos vaikuttaa koko prosessiin ja sen riskeihin. Jokaisen prosessin riskit tulee analysoida erikseen. Prosessikuvauksella voidaan kartoittaa hyvin esimerkiksi turvallisuusriskejä, jolloin tarkastelu aloitetaan valitsemalla maatilalla eniten turvallisuusriskejä sisältävät tuotantovaiheet, joista sitten tehdään riskianalyysi. (Maatilan riskienhallinta 2005, 6 & 8-9.)

Esimerkiksi viljantuotannon riskejä voidaan kartoittaa prosessiajattelun avulla. Tällöin ydinprosesseiksi valitaan tuotantokauden tärkeimmät vaiheet eli maan muokkaus, kylvö, kasvinsuojelu, puinti ja kyntö. Prosessin lopputuotteena syntyy esimerkiksi leivän raaka-ainetta, eläinten rehua tai siementä. Tuotantovaihekuvausten jälkeen kartoitetaan jokaisesta vaiheesta merkittävimmät ja todennäköisimmät riskitekijät. Nämä suhteutetaan sen mukaan, millainen on esimerkiksi käytetty konekanta, työntekijän työkuunto, tilan muut tuotantoresurssit, ympäristöolosuhteet sekä ajankäyttö. Maanmuokkausmenetelmät ovat tärkeimmät, koska maata muokatessa luodaan perusta siemenen itävyydelle ja sadon onnistumiselle, joten pahimmaksi tuotannolliseksi uhkakuvaksi näin ollen syntyy konevahinko parhaaseen maanmuokkaus- ja kylvöaikaan. Tähän voidaan varautua muun muassa rakentamalla koneiden huoltorakennus, organisoimalla työtoimintoja sekä suunnittelemalla varajärjestely mahdollisten konerikkojen sattuessa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 12-15.)

Pahimpia viljan tuotannon riskejä ovat muun muassa koneiden toimimattomuus, keskeytykset, tapaturmat, henkilövahingot, jaksaminen ja stressi, pöly, värinä, melu, alttius kemikaaleille, valumat, sääolosuhteet, kuivurin toimimattomuus sekä viljan kypsymättömyys. Näihin riskitekijöihin voidaan varautua esimerkiksi huoltamalla koneita, erilaisilla varajärjestelyillä, huolellisella toiminnalla, vakuutusturvalla, säännöllisillä tauoilla, oikeanlaisilla suojaimilla, oikeilla ainemäärillä, suunnittelemalla töitä säätiedotuksen mukaan, kuivurin huollolla sekä tuleentumisen tarkkailulla. Vaarallisimmat vahinko- ja tapaturmariskit voidaan ajatella syntyvän työkoneiden kiinnittämisestä ja irrottamisesta traktoriin. Tätä riskiä voidaan puolestaan pienentää huolellisella työskentelyllä, oikeiden työohjeiden ja -tapojen noudattamisella sekä laitteiden kunnossapidolla. (Maatilan riskienhallinta 2005, 12-15.)

4.5 Riskianalyysi

Riskianalyyssissä kartoitetaan jokaisesta tilan tuotantovaiheesta yksityiskohtaiset riskitekijät, jotka kirjataan ylös myöhempää tarkastelua varten. Riskien kartoituksen jälkeen kirjataan ylös kaikki mahdolliset riskien tai häiriöiden torjuntakeinot. Tarkoituksena on löytää jokaisella riskianalyyssikerralla uusia riskejä, joiden hallintaan voidaan keskittyä jo muiden,

aikaisempien, riskien ollessa jo minimissään tai kokonaan hoidettuna pois. Tehtävänä on lisäksi kartoittaa riskien todennäköisyyttä, vakavuutta ja sen mahdollisia vaikutuksia maatalan toimintaan ja tuloksiin. Riskien kartoitus ja niiden kirjaaminen auttavat myös oleellisesti käytännön riskienhallinnassa, koska tällöin kun ne on itse kirjoittanut ylös, ne myös tiedostaa töitä tehdessä ja osaa siten myös varoa niitä. Uhkakuvien mieltäminen auttaa lisäksi käytännön tilanteissa hankalissa tapauksissa. Esimerkiksi työkoneen rikkoutuessa kesken sesongin on hyvä, että ollaan tietoisia naapurin kalustosta, jota voidaan tarvittaessa nopeasti lainata. (Maatalan riskienhallinta 2005, 10.)

4.6 HACCP

HACCP:llä (Hazard Analysis and Critical Control Points) kartoitetaan ja hallitaan riskitekijöitä ja määritetään kriittiset ohjauspisteet. Menettelyllä voidaan kartoittaa elintarvikkeiden turvallisuutta, taloudellisia riskejä, osaamiseen liittyviä riskejä sekä parantaa toiminnan varmuutta. HACCP:ssä on seitsemän eri vaihetta. 1. Vaaratekijät tunnistetaan, riskien suuruutta arvioidaan koko prosessissa ja mietitään ratkaisuja. Riskit voivat liittyä esimerkiksi hävikkiin tai osaamiseen. 2. Määritetään kriittiset ohjauspisteet eli ne prosessivaiheet, joita valvomalla vaaratekijän toteutuminen tai poistuminen voidaan havainnoida. 3. Määritetään vaatimukset ja sallitut vaihtelurajat jokaiselle kriittiselle ohjauspisteelle. Vaihtelurajoja voivat olla esimerkiksi pH sekä aika- ja lämpötilarajat. 4. Luodaan kriittisten ohjauspisteiden seurantakäytäntö eli kuka seuraa ja kuinka usein seurantaa suoritetaan. 5. Kirjataan tulokset, koska näin voidaan kehittää toimintaa, tuotteiden jäljitettävyyttä sekä tuotevastuulakiin varautumista. 6. Toteutetaan korjaavat toimenpiteet. Mietitään mitä tehdään, jos määritellyistä vaihtelurajoista poiketaan ja miten voidaan poikkeamat tulevaisuudessa estää. 7. Arvioidaan koko järjestelmän toimivuutta ja parannetaan kokonaisuutta. (Laatutyöllä tuloksiin 2000, 56-57.)

HACCP:ssä kuvataan jokainen prosessi hyvin tarkkaan, koska jokaisessa vaiheessa mietitään sisältääkö vaihe riskitekijöitä, miten suuri riski kyseisissä käsittelyolosuhteissa on vaaran toteutumiseen sekä onko tuotannonvaihe kriittinen ohjauspiste eli voidaanko vaihetta arvioimalla todeta riskin toteutuminen/toteutumattomuus ja siten ohjata käsittelyvaihetta. (Laatutyöllä tuloksiin 2000, 57.)

4.7 SWOT- analyysi

Maatalan nykyiset ja hankittavissa olevat voimavarat on helppo kartoittaa esimerkiksi yritysalaajennustilanteissa nelikenttä- eli SWOT- analyysin avulla. Tällöin havaitaan samalla myös liiketoiminnan heikkoudet ja mahdolliset uhat, joihin sitten myöhemmin osataan helpommin varautua ja joita on pyrkimyksenä välttää. Yrityksen heikkouksia pyritään

poistamaan esimerkiksi yhteistyön avulla. Lähtökohtana on kuitenkin heikkouksien kehittäminen ja korjaaminen sekä uhkien ennakoiminen ja niiden välttäminen. Riskin mahdollisuudet pienenevät, kun asioihin osataan varautua. (Yrittämällä tuloksiin 2001, 29.)

5 HENKILÖRISKIT

Kun maatilalla työskentelee osaavia, työkykyisiä, työssä viihtyviä, työhön sitoutuneita, motivoituneita ja virkeitä työntekijöitä, maatilalla työt tulee tehtyä hyvin ja tehokkaasti. Jos näin ei kuitenkaan ole, voidaan puhua, että maatilalla on henkilöriskejä. Henkilöriskit ovat siis maatilalla henkilöstöön kohdistuvia tai työntekijöistä aiheutuvia riskejä, jotka vaikuttavat maatilayrityksen toimintaan. (PK-RH 2009 a.) Henkilöstöriskit sisältävät seuraavat osa-alueet: työympäristö, työväkivalta, työsuhderiskit, osaaminen, yrittäjyyden erityisriskit, liikenne- ja vahingonriskit, työyhteisön toiminta sekä terveys ja hyvinvointi. (PK-RH 2009 b.)

Pienessä yritystoiminnassa henkilöriskien osuus korostuu, koska työntekijöitä on vähän ja työtä paljon. Yritystoiminnan kannalta nämä henkilöriskit tulee tunnistaa, arvioida ja niihin tulee puuttua, jotta riskejä voidaan hallita. Henkilöriskejä voidaan hallita esimerkiksi erillisen henkilöriskikyselyn tai haavoittuvuusanalyysin avulla. (PK-RH 2009 a.) Henkilöriskejä voidaan hallita myös ottamalla erilaisia vakuutuksia. Lakisäätöinen vakuutus edellyttää, että maatalousyrittäjällä on voimassa olevat työtapaturma- ja ammattitautivakuutukset, liikennevakuutus sekä eläkevakuutus. Vapaaehtoisia vakuutuksia ovat siten esimerkiksi vapaa-ajan tapaturmavakuutus, matkavakuutukset, sairaanhoitovakuutukset sekä henkivakuutukset. (Häkkinen 2010, 7.)

5.1 Työympäristö

Työympäristö saattaa aiheuttaa maatilalla työskenteleville monenlaisia riskejä. Maatilalla työympäristössä voidaan katsoa olevan kaksi osaa: fyysinen ja psykososiaalinen. Fyysinen työympäristö käsittää esimerkiksi työtilat ja -menetelmät, työskentelyasennot, liikkumisen, työvarusteet, vaaralliset aineet sekä työn kuormituksen. Psykososiaaliseen työympäristöön voidaan katsoa kuuluvaksi muun muassa työn organisoinnin ja johtamisen, yhteistyön sekä yksilöllisen käyttäytymisen. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 62.)

Fyysisiä riskejä työympäristössä saattavat aiheuttaa esimerkiksi melu, lämpöolosuhteet, valaistus, säteily sekä tärinä. Riskitekijöinä ovat tällöin esimerkiksi liian korkea melutaso, vetoisuus, puutteellinen kohdevalaistus, koko kehoon kohdistuva tärinä sekä UV-säteily. Lisäksi kemialliset ja biologiset tekijät saattavat aiheuttaa riskejä. Esimerkiksi haitalliset

vaaralliset aineet, syöpävaaralliset tai allergisoivat kemikaalit sekä tulenarat, räjähtävät tai syövyttävät aineet saattavat olla väärinkäytettyinä erittäin vaarallisia. Lisäksi ilman epäpuhtaudet, kuten pöly ja erilaiset höyryt, aiheuttavat terveydellisiä riskejä johtaen aina ammattisairauksiin. Myös homeet, tartuntavaarat ja kosteusvauriot ovat selviä riskitekijöitä maatilalla työskenteleville. (PK-RH 2009 c.)

Työympäristöstä syntyviä riskejä ovat myös esimerkiksi virheet työskentelyasennoissa ja työrytmissä. Ne voivat johtaa muun muassa väsymiseen, lihasten kiristymiseen tai selkävammoihin. Tauot, lihaskunnon ylläpitäminen, oikeat työasennot, oikeanlaisten apuvälineiden käyttö, työn yksityiskohtainen suunnittelu, työpisteen ergonomia ja niin edelleen ovat tällöin ratkaisuja haittojen ehkäisemiseen. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 60-61.) Työympäristössä riskejä luovat myös itse maatilalla työskentelevät, sillä esimerkiksi suojainten käyttämättä jättäminen luo suuren tapaturmariskin. Turvaton toiminta ja riskinotto, huolimaton käyttäytyminen sekä toiminta poikkeavissa tilanteissa ja häiriöiden aikana, luovat suuren, tietoisesti, riskin työnteossa. (PK-RH 2009 c.)

Vaarallinen työympäristö saattaa aiheuttaa helpostikin tapaturman. Työntekijä saattaa esimerkiksi pudota, kaatua, liukastua, kompastua, hänen päälleen saattaa pudota tai sortua jokin esine, hän voi takertua tai jäädä jonkin esineen väliin tai sisään, hän voi satuttaa itsensä johonkin esineeseen, hän voi astua jonkin esineen päälle tai hän voi saada sähköiskun, viilto-, pisto- tai leikkautumishaavan. (PK-RH 2009 c.) Näiden estämiseksi muun muassa kulkureittien tulisi olla hyvässä kunnossa, koneet ja laitteet huollettuina, niihin tutustuttu, valaistuksen tulisi olla sopiva, työvälineiden tulisi olla ehjiä, työympäristön tulisi olla siisti ja suojavälineitä tulisi käyttää. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 60-61.) Myös ruumiillinen kuormittuminen luo oman riskinsä työntekijöille. Muun muassa raskaat nostot, siirrot tai muu voimankäyttö saattaa aiheuttaa tapaturmia. Lisäksi haitalliset selän, käsien ja kaulan taivutukset ja kiertämiset saattavat aiheuttaa pysyviäkin vammoja. Jatkuva istuminen tai seisominen eikä polvillaan tai kyykyssä olo ole terveydelle hyväksi. Näin ollen työergonomiaan on syytä kiinnittää huomiota. (PK-RH 2009 c.)

Työympäristöä voidaan selkeästi parantaa maalaisjärkeä käyttämällä, esimerkiksi pihan hiekoittamisella, tavaroiden paikoilleen laitolla, koneiden oikeanlaisella sijoittamisella pihapiirissä, turvallisilla ajolinjoilla pihassa, oikeanlaisella lannoitteiden ja suurien tavaroiden kasaamisella, lasten leikkipaikan turvallisella sijoituksella syrjemmäksi, koirien kiinnipitämisellä, koneiden- ja laitteiden huoltamisella, rikkimenneiden tavaroiden korjaamisella tai uusimisella sekä suojavarusteiden käyttämisellä käsiteltäessä vaarallisia aineita. Samalla kun riskit ja vaaratekijät vähenevät, työnteon mieluisuus lisääntyy, koska työympäristö on siisti ja työntekokin nopeutuu. Pää tavoitteena on se, ettei maatilalla työskentelevän tarvitse pelätä työnteoa. Työntekijän ei pitäisi pelätä esimerkiksi

satuttavansa jalkaansa pihalla olevaan peltiin kävellessään peltikasan ohi, päivittäistä kovaa melua, joka heikentää kuuloa (navetan ilmastointi, lypsykoneenpesulaite ja niin edelleen) tai ammattisairauksia, jotka johtuvat väärästä työasennosta (esimerkiksi selkäkipu lypsystä tai traktorista hyppäämisestä) tai siitä ettei ole pitänyt hengityssuojainta (homepölykeuhko). Työympäristön tulisi olla kaikille maatilalla työskenteleville siis mieluinen ja turvallinen.

Työympäristöstä huolehtiminen on maatalousyrittäjän vastuulla, samoin kuin työsuojelu. Toimivaan työympäristöön sekä huolelliseen työsuojeluun päästään paremmalla johtamisella. Tuotannon ja olosuhteiden kehitys heijastaa työntekoon ja työympäristön turvallisuuden paranemiseen. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 59.)

Psykososiaaliseen työympäristöön tulee myös kiinnittää huomiota. Henkinen kuormittuminen aiheuttaa inhimillisiä riskejä. Esimerkiksi sosiaalisen tuen puute ja vaikeat ihmissuhteet saattavat vaikuttaa työntekoon haitallisina. Lisäksi vaikutusmahdollisuuksien puute työpaikalla, työsuhteen epävarma jatkuminen sekä jatkuva valppaana olo tai pakkotahtinen työ saattavat aiheuttaa stressin lisäksi työnmotivaation puutetta. Omat haittavaikutuksensa luo myös muun muassa huono työilmapiiri, epäasiallinen kohtelu, väkivallan uhka, häirintä, liian suuret vaatimukset, yksintyöskentely sekä yötyö. (PK-RH 2009 c.)

5.2 Työväkivalta

Euroopan komissio määrittelee työpaikkaväkivallan ”tapahtumiksi, joissa henkilöitä loukataan sanallisesti, uhataan tai pahoinpidellään heidän työhön liittyvissä oloissa ja jotka suoraan tai epäsuorasti vaarantavat heidän turvallisuutensa, hyvinvointinsa tai terveytensä”. Useimmiten työpaikkaväkivallan tekijä on työpaikan ulkopuolinen henkilö esimerkiksi asiakas tai tilalla työskentelevä henkilö, joka käyttäytymisellään ja ahdistelullaan haittaa kyseessä olevan henkilön hyvinvointia. Työväkivalta voi olla myös työpaikan ulkopuolella tapahtuvaa uhkaamista tai loukkaavaa käyttäytymistä tai puhdasta väkivaltaa, mikä kuitenkin on vahvasti sidoksissa ammattiasemaan tai kyseessä olevan henkilön työhön. Työväkivalta saattaa pahimmassa tapauksessa johtaa väkivaltatyötapaturmaan. (TTK 2010.)

Työturvallisuuskeskuksen selvityksen mukaan viimeisten 12 kuukauden aikana työväkivaltaa maa- ja metsätaloustöissä on kokenut ainoastaan 1 %, mikä puoltaa sen puolesta, että maatalouden alalla kohdataan hyvin vähän työväkivaltaa (TTK 2010). Tämä saattaa johtua siitä, että maanviljelijä on itse itsensä johtaja ja asiakassuhteet on pidettävä kunnossa maatilatalouden takia. Tilan ulkopuolisen työntekijän palkkauksesta päättää maanviljelijä, joten tällaisetkaan tilan ulkopuolisesta työntekijästä johtuvat työväkivaltatapaukset, on helppo selvittää. Työväkivaltaa voidaan ehkäistä ystävällisellä käyttäytymisellä, pitämällä asiakassuhteet ainoastaan asiakassuhteina sekä suorittamalla esimerkiksi itsepuolustuskurssi.

Esimerkiksi Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke järjesti yhden koulutuspäivän juuri koskien viljelijöiden itsepuolustusta. Kurssille osallistumalla sai peruspuolustustaidot uhkaavia tilanteita varten.

5.3 Työsuhderiskit

Uuden työntekijän tarve ja rekrytointi saattaa aiheuttaa tilalla omanlaisensa riskin, koska tällöin pitää olla selvillä uuden työntekijän työnkuva ja tehtävät, jotta työtehtävään voidaan palkata mahdollisimman pätevä henkilö. Työntekijää hakiessa pitää miettiä huolella eri rekrytointitavat, koska tällöin maatilalle saadaan aidosti ammattitaitoista ja motivoitunutta henkilöstöä. Työnantajan tulee siis miettiä esimerkiksi, että saadaanko parhain työntekijä esimerkiksi työvoimatoimistosta vai lehti-ilmoituksen perusteella vai onko alan opiskelija kuitenkin motivoituneempi työntekoon kuin joku muu. Lisäksi itse töihin ottaminen luo oman riskin, jos työntekijän taustatiedoista ei oteta selvää. Esimerkiksi koulutodistuksesta voidaan hyvin päätellä henkilön motivoituneisuus ja oppimiskyky. Myös työntekijän terveydentila tulisi tarkastaa, jotta työhön ei palkattaisi työhön kykenemätöntä henkilöä. (PK-RH 2009 d.)

Työsopimukset kannattaa aina tehdä kirjallisina ja työsopimukseen on syytä kirjata tietyn mittainen koeaika. Molempien osapuolien tulisi tuntea lailliset irtisanomisperiaatteet sekä osapuolten tulisi sopia selkeästi muun muassa työajoista, jotta välttyttäisiin laittomilta irtisanomisilta ja riitatilanteilta. Uuden työntekijän tullessa maatilalle töihin on syytä kiinnittää huomiota kunnolliseen työhön perehdyttämiseen. Miten maatilalla toimitaan, minkälaisia työturvallisuusasioita tilalla otetaan huomioon, kuinka jokin työ tehdään nopeasti ja turvallisesti oikein ja niin edelleen. Työnantajan tulee tuntea alle 18-vuotiaita työntekijöitä koskeva lainsäädäntö sekä työaika rajoitukset. Näin vältetään riitatilanteita ja parannetaan samalla työturvallisuutta. (PK-RH 2009 d.)

Maataloudessa solmitaan useimmiten urakkasopimuksia, hankintasopimuksia sekä muita palvelusopimuksia. Ongelmaksi saattaa muodostua palvelun tai yhteistyön odotettua huonompi taso. Myös laatukriteerit ja alihinnoittelu saattaa aiheuttaa eripuraa, mikä saattaa vaikuttaa urakoitsijan työmotivaatioon ja työntasoon. On huomioitava myös, että urakointisopimuksissa on kaikkien osapuolien allekirjoitukset, ainoastaan tällöin sopimus on pitävä. (Maatilayrityksen menestystekijät 2008, 80.) Maataloudessa on myös yleistä, että kauppaa käyvät osapuolet tekevät suullisen yhteistyösopimuksen ilman, että osapuolet ovat selvittäneet omia vastuualueitaan selkeästi. Riskejä välttääkseen viljelijän kannattaa tehdä myös tällöin kirjallinen sopimus, tutustua sopimusehtoihin, säilyttää huolellisesti kaikki asiaan liittyvät asiakirjat sekä määrittää sekä omat että vastapuolen vastuualueet. Sopimuksessa tulisi olla ainakin kirjattuna osapuolet, kohde, velvollisuudet, vakuudet, toimitusaika, hinta

sekä maksuehdot. Mahdollisiin toimitusongelmiin voidaan varautua tarkoilla sopimusehdoilla sekä varautumalla ja suunnittelemalla oma työnteko mahdollisista viivästyksistä huolimatta. Näiden lisäksi riskien pienentämiseksi kannattaa ottaa oikeusturvavakuutus. (Maatilan riskienhallinta 2005, 58.)

5.4 Osaaminen

Maatilalla työskentelevien osaaminen ja ammattitaito ovat tärkeitä asioita maatilan kannattavuuden sekä työturvallisuuden kannalta. Jos tilalla työskentelee epäpäteviä henkilöitä, on olemassa aina suurempi tapaturmariski kuin ammattitaitoisten henkilöiden kohdalla. Kouluttamisella saadaan tietty pätevyys, mutta tekemällä oppii parhaiten. Uudet työntekijät tulee siis perehdyttää tilan töihin pikku hiljaa osaamisen mukaan. Opastaminen ja ohjaaminen ovat tärkeitä riskien pienentämisen keinoja. Maatilalla työskentelevien henkilöiden on syytä päästä tarvittaessa täydennyskoulutukseen. Yrityksen tulisi kannustaa työntekijöitä myös omatoimiseen opiskeluun. Työntekijöille tulisi antaa myös vastuuta sekä mahdollisuus kehittää ammattitaitoa useimmissa työtehtävissä. Maatilan töissä piileviä riskejä voidaan pienentää huomattavasti suorittamalla työtehtävät ammattitaidolla ja ennakoivalla toimintatavalla. (PK-RH 2009 e.)

Riskin luo myös työntekijöiden yllättävät sairaspöissaolot tai työpaikanvaihto. Jos pätevä työntekijä ilmoittaa olevansa pitkänkin aikajakson töistä poissa, saattaa tulla ongelmaksi löytää ammattitaitoista henkilöstöä tilalle. Siksi maatilalla tulisi työskennellä mahdollisimman monitaitoista henkilöstöä, jotta kaikki tilan työtehtävät tulisi hoidettua. Jokaista työtehtävää kohden tulisi opastaa ja kouluttaa vähintään kaksi henkilöä, jotta työnteko maatilalla olisi sujuvaa. Riskin luo myös työskentelytapojen muuttaminen yllättäen. Jotta jokainen tilalla työskentelevä pystyisi toimimaan oikein ja turvallisesti, uusista työskentelytavoista tulisi informoida riittävän aikaisin ja laajasti. Esimerkiksi uuden koneen osto tilalle saattaa aiheuttaa tilanteen, jossa vain osa tilalla työskentelevistä osaa käyttää konetta. Kaikki tulisi perehdyttää koneiden käyttöön ja konetyöturvallisuuteen, jotta maatilan työt tulisi tehtyä ajallaan ja turvallisesti. (PK-RH 2009 e.)

Jos tilan jotakin työtehtävää ei osata tehdä, on syytä kääntyä ulkopuolisen asiantuntijan apuun. Esimerkiksi urakointi ostopalveluna saattaa olla monelle tilalle huomattavasti kannattavampi ratkaisu kuin omatoiminen epävarma työnteko. Urakointipalvelun osto luo kuitenkin omat riskinsä. Urakointipalvelua ostaessa on ensinnäkin syytä selvittää ammattitaitoisimmat henkilöt suorittamaan työtehtävää sekä sopia selvä asianmukainen hinta työstä. Ammattitaidoton urakoitsija saattaa tulla vieläkin kalliimmaksi kuin maanviljelijän itse tehty työ, vaikka maanviljelijällä ei olisikaan kovin paljoa ammattitaitoa työtehtävään. Esimerkiksi rehu-urakoinnissa monen tekijän on osuttava kohdalleen D-arvosta alkaen, joten

jos urakoitsija ei suorita tehtävää ajoissa, saattaa rehusta tulla huonolaatuisempaa kuin itse tehtynä oikeaan aikaan. Urakoinnissa on siis otettava huomioon sopimukset ja niiden pitävyys. (PK-RH 2009 e.)

5.5 Yrittäjyyden erityisriskit

Yritystoiminnan suurimpana riskinä on kannattamattomuus. Riskejä on syytä pienentää, jotta maatalousyrittäjän ja hänen perheensä taloudellinen tilanne olisi turvattu. On varauduttava yllättäviin sairastapauksiin sekä tapaturma- ja työkyvyttömyystapauksiin. Riskejä voidaan pienentää tällöin esimerkiksi erilaisilla vakuutuksilla. Talous saattaa heilahtaa myös avioeron astuessa voimaan tai eläkkeelle siirryttäessä, riitatilanteissa sekä sukupolvenvaihdoksissa. Myös kuolemantapaukset ja testamentit saattavat heilauttaa maatilalan taloutta. Kaikkiin tällaisiin asioihin on syytä varautua ennalta. (PK-RH 2009 f.)

Sukupolvenvaihdos luo oman riskinsä maatilalan toiminnalle, sillä niin moni asia on huomioitava. Yrittäjän vaihdokseen tulee varata riittävästi aikaa, jotta kaikki tarvittava muistetaan tehdä ja suunnitella huolellisesti. Jatkajan on lisäksi syytä kouluttaa itseään sekä motivoida itseään maatilalan johtajaksi. Huolimattomasti suoritettu sukupolvenvaihdos saattaa johtaa maatilayrityksen tuhoon nopeastikin. (PK-RH 2009 f.)

Sukupolvenvaihdoksessa tulee miettiä maatilalle parhain mahdollinen jatkaja, joka olisi aidosti kiinnostunut maatalousyrittäjyydestä. Maatilalan menestyksen kannalta suurin riski on pakotettu sukupolvenvaihdos, jossa uusi maatalousyrittäjä ei koe haluavansa jatkaa tilaa, mutta hänet on veloitettu siihen, koska muitakaan jatkajia ei ole. Tällöin maatilalan jatkuminen ei välttämättä ole enää yritystoiminnan kannalta parhain mahdollinen keino, koska maatalousyrittäjän motivaatio on alhainen. (PK-RH 2009 g.) Sukupolvenvaihdoksella on myös vaikutusta yrittäjän hyvinvointiin esimerkiksi asuinjärjestelyjen, taloudellisen tilanteen, perhesuhteiden sekä tilan laajennushaaveiden kautta. Yrittäjän hyvinvointi on tärkeässä osassa, kun työura aloitetaan. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 31.)

Riskinsä luo myös suuri velkataakka sekä veroseuraamukset. On hyvä varmistaa, että maatilalan kauppahinta on oikea ja maatilalan toiminnalla on siten hyvät edellytykset jatkaa suuresta velkataakasta huolimatta. Myös maatilasta luopuvalle saattaa koitua eräänlainen talousriski, jos hän ei varmista riittävästi eläketurva omiin menoihin maatilasta luopumisen jälkeen. Sukupolvenvaihdosta tehtäessä on hyvä laatia selvä etenemissuunnitelma, jota noudatetaan. Muun muassa maatilalan asiakkaita ja yhteistyökumppaneita on syytä informoida riittävän ajoissa uusista tilaa koskevista muutoksista. Uusi johtamisstrategia on syytä käydä läpi luopujan ja vastaanottavan kanssa, jotta välttyttäisiin ikäviltä riitatilanteilta. (PK-RH 2009 g.)

5.6 Liikenneeriskit

Maatilalla on monesti hyvin väljät pihapiirit, mutta samalla myös suuria työkoneita, joita käännellään ja huolletaan pihassa. Tilalla vierailee usein myös suuria ajoneuvoja tuomassa esimerkiksi lannoitteita. Tällöin on järkevää suunnitella lastauksen paikat ja käsittelytilat niin, että tilaa jää runsaasti ajoneuvoille. Ahtaat tilat luovat aina omat riskinsä. Suuren riskitekijän luovat vapaana olevat lemmikkieläimet sekä lapset, jotka saattavat pyöräillä ja leikkiä piha-alueella. Siksi siisti pihapiiri ja selkeä liikennejärjestely pihalla olisi tärkeää suunnitella huolellisesti. Riskitekijän tuo talvisin myös pihan liukkaus. Hiekoituksesta ja puhtaanapidosta on siis syytä pitää huolta. Ennen kaikkea selkeällä pihan järjestyksellä ja ajolinjoilla pienennetään huomattavasti tapaturmien vaaraa. (PK-RH 2009 h.)

Suuri riskitekijä on myös itse koneet ja niiden käyttö. Jokaisen koneenkäyttäjän tulisi olla koulutettu ja opastettu koneen käyttöön. Jokaisen koneenkäyttäjän on oltava myös huolellinen työskennellessään pihapiirissä ja varmistettava, että esimerkiksi traktorin takana ei ole leikkiviä lapsia tai irtijuoksentelevia koiria. Liikenneeriskin muodostavat myös rikkiiniset koneet liikenteessä. Esimerkiksi vilkun toimimattomuus saattaa helposti johtaa kolariin yleisellä tiellä. Myös liikennekäyttäytymiseen olisi syytä kiinnittää huomiota. Myös traktoria ajaessa tulee käyttää hands freeä. Jokaisessa työkoneessa olisi hyvä olla jauhesammutin sekä ensiapupakkaus varmuuden vuoksi. (PK-RH 2009 h.) Liikennekäyttäytymisellä ja joustavuudella on tärkeä merkitys riski- ja vaaratekijöiden minimoinnissa liikenteessä. Etenkin isoja koneita, kuten puimuria ja ajosilppuria, liikuteltaessa on syytä selvästi osoittaa muille tienkäyttäjille, mitä on aikomassa. Valojen toimiminen, vilkkujen käyttö, jarrujen toimiminen, yleinen varovaisuus ja havainnointi sekä tilanteisiin sopivat ajonopeudet pienentävät kolari- ja liikenneonnettomuusrisiä. Koneista aiheutuvaa riskiä voidaan pienentää ottamalla erilaisia vakuutuksia. Liikennevakuutus on kaikille pakollinen.

5.7 Vahingonteot

Maatilavarkaudet ovat harvinaisia, mutta mahdollisia. Siksi niihin tulee kuitenkin varautua. Ovet ja työkoneet tulisi pitää lukittuina ja työkoneiden avaimet yhdessä tietyssä paikassa, ei kuitenkaan selvästi näkyvillä. Työkoneita tulisi mahdollisuuksien mukaan säilyttää lukittujen ovien takana. Maatilalle voidaan asentaa tarvittaessa myös murtosuojaus. Tämä toimii karkoittimena niin varkaille kuin aktivisteillekin, jotka saattavat pyrkiä tilalle esimerkiksi salaa kuvaamaan. Etenkin toimistoon ja konehalleihin on syytä asentaa hälytysjärjestelmät. Maatilan voi myös vakuuttaa vahingonteon varalta. (PK-RH 2009 i.)

Maatilan raha-asioista niin kuin ei myöskään yksityisestä talouden pidosta tulisi puhua muille asianosattomille. Näin voidaan minimoida kavalluksen mahdollisuus. Myöskään mistään tärkeistä yritystä koskevista asioista ei pidä puhua puolittuille. Tärkeitä papereita ei saa siis antaa eteenpäin, koska juuri tällä keinoin maatilaa voidaan käyttää hyväksi. On tärkeää myös ottaa varmuuskopiot tärkeistä tiedostoista sekä huolehtia viruksentorjunnasta asioitaessa tietokoneella, jotta ei tapahtuisi yllättäen suurempaakin vahinkoa. (PK-RH 2009 i.) Tietoturvaluoto on yksi harvinaisimmista riskeistä maatilalla, mutta silti mahdollinen riski. Esimerkiksi maataloustukien sähköinen tukihaku on pyritty tekemään käyttäjälle mahdollisimman turvalliseksi, kunhan ohjeita vain noudattaa. Jos kuitenkin käyttäjä esimerkiksi luovuttaa käyttäjätunnuksen, salasanan ja avainlukulistan jollekin muulle henkilölle, on olemassa aina riski, että tunnuksia ja kirjautumista käytetään väärään tarkoitukseen. Yleensä tietovuotoriski on maatilalla harvinainen, koska yleensä kaikki maatilalla työskentelevät puhaltavat niin sanotusti yhteen hiileen, joten voidaan olettaa, että sabotaasin mahdollisuus on pieni.

Vaikka sabotaasin riski onkin pieni, siihen tulee silti varautua. On syytä siis silti kartoittaa maatilalla työskentelevien henkilöiden osuus mahdolliseen sabotaasiin. Sabotaasia voidaan minimoida pitämällä hyvät suhteet työnantajan ja -tekijän välillä ja toimivalla yhteistyöllä sekä samoilla päämäärillä. Tarkoitukselliset vahingonteot ovat aina ikäviä ja johtavat aina taloudelliseen menetykseen. Maatilalla saattaa sattua tahallisten vahingontekojen lisäksi aivan puhtaita vahinkoja. Tämä saattaa johtua muun muassa huonosta ohjeistuksesta tai liian pitkistä työaikajaksoista. Ratkaisuna on kirjata ylös kaikki tällaiset vahingontapaukset ja tutkia niiden avulla, mistä nämä vahingot yleisimmin johtuvat. Näin päästään suoraan esimerkiksi kouluttamaan ja opastamaan työntekijöitä paremmin ja minimoimaan vahinkojen määrää. (PK-RH 2009 i.)

5.8 Työyhteisön toiminta

Johtaminenkin saattaa maatilalla olla riski. Jos maatilalla on yksi päätoiminen viljelijä, joka päättää kaikesta tilan toiminnasta yksin, muodostuu helposti riski suhteiden huononemiseen ja yhteisen edun heikkenemiseen. Kaikkien kanssa sovituilla aikatauluilla ja tavoitteilla päästään usein parempaan lopputulokseen. Myös vastuuta tulee antaa muillekin kuin itselleen. Yksi ihminen ei voi olla kaikista asioista vastuussa. Johtamisen tulee olla maatilallakin oikeudenmukaista kaikkia tilalla työskenteleviä kohtaan ja jokaisen työntekijän tulee saada vaikuttaa omaan työhönsä ja työnkuvaansa. Tällä tavoin vältämme turhat jännitykset henkilöiden välillä. Asiat edistyvät yleensä parhaiten silloin, kun kaikilla on sama päämäärä. Työilmapiirillä on siis suuri merkitys jaksamisen ja tavoitteiden kannalta. Jos työilmapiiri on tulehtunut, työnteko ei ole kenestäkään mukavaa. Työkavereihin tulisi siis

pitää hyvät välit ja aina tulisi auttaa, kun apua tarvitaan. Tärkeintä on positiivinen kanssakäyminen ja yhteistyön sujuminen. (PK-RH 2009 j.)

Tiedonkulku saattaa aiheuttaa myös riskinsä ja ongelmansa. Maatilalla kaikkien tulisi pystyä keskustelemaan työasioista avoimesti. Myös taloudellisesta tilanteesta on hyvä puhua työntekijöiden kanssa, jotta välttyttäisiin tiukilta taloustilanteilta. Jokainen voi tiukan taloustilanteen aikana panostaa enemmän työntekoon ja yrittää saada maatilaa kannattavammaksi. Sen sijaan, ettei asiasta keskustella avoimesti, voidaan päätyä vieläkin huonompaan tilanteeseen. (PK-RH 2009 j.)

Oman riskinsä luo myös työhön kulutettu aika. Toiminnan tulee olla pitkäjänteistä ja jokaista työntekijää kehittävä. Jokaisen on ymmärrettävä, että eri-ikäisillä ja erikokoisilla ihmisillä menee samaan työtehtävään usein eri aika. Tällöin ei pidä tehdä liian tiukkaa aikataulua, vaan hyväksyä se, että johonkin työtehtävään menee enemmän aikaa, kuin mitä yleensä toisen ihmisen tekemänä. Lisäksi palkkaus saattaa aiheuttaa kitkaa työntekijän ja työnantajan välillä. Tällöin olisi hyvä päästä molempia osapuolia miellyttävään ratkaisuun, jotta työnteko sujuisi joustavasti. (PK-RH 2009 j.)

5.9 Terveys ja hyvinvointi

Työterveyslaitoksen maatalousyrittäjien työterveyshuollon keskusyksikön tutkijan Birgitta Kinnusen mukaan (keskustelu 30.07.2010) maatalousyrittäjän ammatti on yksi vaarallisimmista ammateista yhä edelleen. Kinnunen toteaa, että vaikka terveysriskeihin ja ammattitauteihin kiinnitetään yhä enemmän huomiota, samat riskit toistuvat vuosikymmenien ajan oluotoaan muuttaen. Esimerkiksi teknologiaan liittyvät riskit muuntuvat teknologian kehityksen myötä, mutta eivät poistu kokonaan. Vuodesta toiseen sattuu vastaavanlaisia tapaturmia ja onnettomuuksia, vaikka riskeihin varaudutaankin yhä paremmin. Kinnunen toteaa, että uusimpana edistysnä on maatalousyrittäjien panostus omaan johtamiseen ja töiden oikeanlaiseen organisointiin, jotka edesauttavat maatilalla työskentelevien työturvallisuutta. Yhä kuitenkin voidaan todeta, että maatalousyrittäjä ei osaa käsittää itseään varsinaisesti yrittäjänä vaan itsenäisenä työntekijänä, johon ei tarvitse panostaa esimerkiksi turvallisuusasioissa. Kinnusen mukaan viljelijät kokevat työturvallisuuteen ja työergonomiaan panostamisen osaltaan rahan haaskaamisena, koska kokevat, että heihin itseensä ei tarvitse panostaa. Tämä kuitenkin nimenomaan johtaa ammattitauteihin ja turhiin tapaturmiin. (Kinnunen 2010.)

Joka vuosi suunnilleen 450 maanviljelijää sairastuu ammattitautiin, joita ovat esimerkiksi hengitystietulehdukset (kuten nuha, astma, allergiat ja homepölykeuhko), ihotaudit, rasisairaudet (kuten selkäkivut, tenniskyynärpää ja jännetupen tulehdus), myyräkuume

sekä jänisrutto. Altistavia riskitekijöitä ovat muun muassa erilaiset pölyt (home-, eläin- ja jauhopölyt), kemikaalit, toistotyö sekä punkit. Maataloudessa onkin todettu olevan kolme kertaa enemmän ammattitauteja kuin muilla toimialoilla. Nykyään ammattitauteja voidaan kuitenkin ehkäistä tehokkaasti esimerkiksi suojainten avulla. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 56.)

Muita maatalousyrittäjillä esiintyviä sairauksia ovat puolestaan tuki- ja liikuntaelinten, mielenterveyden sekä verenkiertoelinten sairaudet. Tilan tuotantosuunta sekä työmenetelmät vaikuttavat suuresti maanviljelijöiden terveyteen. Kotieläintilallisilla on enemmän terveysvaaroja kuin kasvinviljelytiloilla. Riskejä ja vaaroja voidaan torjua parhaiten suunnittelemalla tuotantorakennukset, koneet ja laitteet (esimerkiksi ilmastointi) sekä työmenetelmät niin, että terveysriskit olisivat mahdollisimman pienet. (Maatilan riskienhallinta 2005, 25.) Lisäksi maatalousyrittäjän terveysriskejä ovat vähäinen liikunta sekä ylipaino (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 35).

Maatilayrittäjän hyvinvointi koostuu monesta eri osa-alueesta: sosiaalisesta ja henkisestä hyvinvoinnista, fyysisestä sekä taloudellisesta hyvinvoinnista. Sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin kuuluu oleellisesti yleinen jaksaminen (muun muassa työn sisältö, motivaatio, ammattitaito, työmäärä sekä osaavan työvoiman saatavuus) sekä ihmissuhteet (perheen keskinäiset välit, vaikeista tilanteista selviytyminen ja niin edelleen). Fyysinen hyvinvointi taas puolestaan koostuu terveellisistä elämäntavoista (hyvästä kunnosta, riittävästä levosta, painonhallinnasta ja niin edelleen), terveydestä sekä työturvallisuudesta (muun muassa turvallisesta työympäristöstä, sairauksien ennaltaehkäisystä sekä fyysisen kuormittavuuden vähentämisellä hyödyntämällä teknologiaa). Taloudellisen hyvinvoinnin pohjana on henkilökohtainen taloustilanne (kuten riittävä toimeentulo) sekä yritystoiminnan kannattavuus (sisältäen ajankäytön hallinnan, ulkoistamisen, tavoitteet ja niin edelleen). Nämä osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa. Jos esimerkiksi työympäristössä on jokin asia huonosti, se saattaa vaikuttaa heti työntekijän mielialaan ja jopa terveyteen. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 6-7.)

Viljelijän hyvinvointi on tärkeää maatilan hyvinvoinnin kannalta. Jos viljelijä on ylikuormittunut, hän saattaa unohdella asioita, olla masentunut, laiminlyödä ihmissuhteita tai työtä, kärsiä unettomuudesta ja niin edelleen. Tämä saattaa johtaa siihen, että taloudellinen tilanne ei enää pysytele niin vakaana, jolloin viljelijä ei koe oloaan enää turvalliseksi vaan hänen hyvinvointinsa kärsii edelleen. Siksi tällainen kierre on saatava muutettua, koska nykyään on liian yleistä työn kuormittavuus ja maatalousyrittäjien sairastavuus. Masentuneisuus on yleisin maatalousyrittäjien henkisen hyvinvoinnin ongelma. Velkamäärällä ja nettotuloilla on myös merkityksensä maatilan hyvinvointiin ja sitä kautta myös viljelijän hyvinvointiin ja terveyteen. (Mela 2010 e.)

Kriisitilanteet, kuten välirikko läheisiin, pitkäaikainen sairaus, eläkkeelle siirtyminen, läheisen kuolema tai konkurssiuhka, vaikuttavat suuresti maatilán toimintaan. Tällaisissa tilanteissa ihminen saattaa uupua ja väsyä, mikä on riski maatilán toiminnalle ja siten myös kannattavuudelle. (Maatilayrittäján hyvinvointi 2009, 12.) Parisuhteen hyvinvoinnilla on lisäksi merkityksensä viljeliján hyvinvointiin ja jaksamiseen. Jos parisuhteessa on ongelmia, yhteistyö tilalla saattaa olla hankalaa. Etenkin maatilaa uudistettaessa parisuhde joutuu koville. Tällöin hyvin onnistuessaan parisuhde voi kuitenkin toimia vahvana tukena jaksamiselle ja muulle hyvinvoinnille. (Mela 2010 e.) Erilaisissa kriisitilanteissa, kuten avioeron läpikäynnissä, tarvitaan erilaisten ihmisten apua. Muiden perheenjäsenien, kuten vanhempien, sekä ystävien tuki on tällöin tärkeää. Maatilalla erottaessa kuitenkin ainoastaan tällainen tuki ei riitä, koska yleensä erotessa maatilán talous joutuu vaikeuksiin, omaisuutta puolitettaessa. Tällöin on tärkeää hakea apua myös alan osajilta, kuten neuvojilta ja pankilta. On muistettava, että maatilalla avioero on huomattavasti suurempi riski talouden kannalta kuin avioero missä tahansa muussa ammatissa.

Työnteon tulisi aina olla sekä henkisesti että fyysisesti turvallista ja terveellistä työntekijälle. Työolosuhteiden tulisi siis olla sellaiset, ettei näitä ongelmia pääsisi syntymään. Jos työntekijällä ilmenee esimerkiksi terveysongelmia, on heti ruvettava kartoittamaan ja suunnittelemaan työolosuhteiden parantamista. (PK-RH 2009 k.) Esimerkiksi töiden kuormittavuutta voidaan ehkäistä muun muassa suunnittelemalla työt etukäteen, toimivilla koneilla ja laitteilla, kiireettömyydellä, sopivilla työpäivillä sekä mahdollisilla varasuunnitelmillä.

Koska maatilayrittäjäyys on hyvin monelle maanviljelijälle elämäntapa, viljelijät eivät aina muista viettää oikeanlaista lomaa. Jos yrittäjä viettää vapaapäivät kotona, hän väkisin ajattelee töiden tekoa. Yksityisyrittäján on muistettava välillä siis irrottautua töistä ja antaa ajatusten levätä kunnolla. Tällä tavoin yrittäjällä on enemmän annettavaa yritykselleen. (PK-RH 2009 f.) Myös kiireisimpinä työhuippuina on syytä panostaa työntekijöiden hyvinvointiin ja jaksamiseen lisäämällä työntekijöiden määrää.

Esimerkiksi työterveyshuolto pienentää maatilalla työskentelevien henkilöiden terveys- ja työturvallisuusriskejä. Työturvallisuuslaki (1383/2001) edellyttää, että työnantajan on käytettävä ulkopuolista asiantuntijapalvelua hyödyksi vaaroja arvioitaessa, jos työnantajalla itsellään ei ole riittävää asiantuntemusta asiaan. Työterveyshuolto toimii tällöin parhaimpana terveysvaarojen ja -haittojen selvittäjänä. Tällöin työterveyshuolto keskittyy selvittämään esimerkiksi työn fyysistä kuormittavuutta, työjärjestelyitä ja työoloja, niin että työympäristöä kehitetään, terveysvaaroja torjutaan ja työkykyä ylläpidetään sekä edistetään parhaalla mahdollisella tavalla. (Työsuojeluhallinto 2010 c, 9.) Työterveyshuolto on vapaaehtoinen maanviljelijälle. Noin 40 % maatalousyrittäjistä kuuluu kuitenkin siihen.

Työterveydenhuollolla ehkäistään siis työstä syntyviä sairauksia sekä pyritään edistämään ja säilyttämään työntekijöiden terveyttä ja siten myös työkykyä sekä työturvallisuutta. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 55.) Tilakäynnin aikana työoloista tehdään toimintasuunnitelma, jonka avulla kartoitetaan keskeisimmät terveyden vaaratekijät (fysikaaliset, biologiset, kemialliset ja ergonomiset riskitekijät), keskeisimmät tapaturmatekijät sekä työntekijöiden henkinen hyvinvointi. Samalla tehdään korjausehdotuksia maatilalle, kuten päivitetään ohjeet henkilösuojainten valinnasta ja käytöstä, ennakoidaan tarve tuleville terveystarkastuksille tai kerrataan ensiapuohjeet. Onnettomuustilanteisiin voidaan varautua myös laatimalla toimintaohjeet tapaturman varalta. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 57.)

6 TURVALLISUUSRISKIT

6.1 Maatiloilla tapahtuvat tapaturmat

Maataloutta voidaan pitää riskiämmattina, etenkin jos katsotaan tapaturmatilastoja. Maatalousyrittäjille tapahtuu keskimääräistä enemmän onnettomuuksia ja seurauksiltaan ne ovat usein muita aloja vakavampia. Suunnilleen 25 % maatiloilla tapahtuneista tapaturmista on vakavia, kun taas muilla aloilla vakavia työtapaturmia on ainoastaan 8 %. (Pyykkönen 2009.) Joka vuosi maatiloilla sattuu suunnilleen 6 000 työtapaturmaa, joista joka neljäs aiheuttaa yli kuukauden mittaisen työkyvyttömyyden. Lisäksi maatiloilla sattuu satoja vapaa-ajan tapaturmia. Koska osa tiloista sijaitsee kaukana terveysasemista, ensiaputaidon ja ensiapuvalmiuden merkitys maatilaympäristössä korostuu. Vahingon seurauksia voivat olla esimerkiksi murtumat, ruhjeet ja haavat, jotka hoitamatta jääneenä saattavat aiheuttaa vakaviakin jälkitauteja. (Wilén 2009.)

Maatilalla työnteko voi olla myös turvallista, kunhan työturvallisuuteen on kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Tärkein keino riskitekijöiden vähentämiseen ja poistamiseen on investoiminen ajanmukaisiin ja turvallisiin koneisiin, laitteisiin sekä tuotantorakennuksiin. Eniten työtapaturmia sattuu työskenneessä koneiden ja laitteiden sekä eläinten kanssa. On todettu myös, että miesten tapaturmariski kasvaa iän myötä, naisten ei. Ylipäätään miehille sattuu kolme neljäsosaa kaikista maatiloilla tapahtuvista tapaturmista. Sukupuolen lisäksi myös työkokemuksella on arvioitu olevan suuri merkitys tapaturmien syntyyn. 2-12 kuukauden aikana työhön tulosta tapaturma-alttius on suurimmillaan, koska tällöin työntekijä ei ymmärrä olla enää niin varovainen kuin aikaisemmin. Myös monta vuotta työskenneellä henkilöllä on suuri riski vahingoittaa itseään, sillä työhön totunut henkilö ei osaa enää erottaa riskitekijöitä. (Maatilan riskienhallinta 2005, 26-29.)

Maatiloilla sattuu päivittäin vaaratilanteita. Vain osa johtaa vakaviin tapaturmiin. Kuolemantapauksia maataloustöissä tapahtuu noin kymmenen vuodessa. Jotta läheltä piti - tapauksilta välttyttäisiin riskitekijät on hyvä kartoittaa ja tiedostaa töitä tehdessä. Yleisimmät maatilalla sattuvat tapaturmat ovat kaatuminen tai liukastuminen esimerkiksi rehuun tai liukkaalla betonilla, eläinten ruhjomaksi joutuminen sekä erilaisista nosto- ja siirtotapahtumista johtuvat vahingot. (Maatilan riskienhallinta 2005, 26-27.) Tällaisia läheltä piti - tapauksia on kuitenkin helppo ehkäistä. Esimerkiksi työympäristön liukkautta voidaan ehkäistä muun muassa valitsemalla karkeampaa lattiamateriaalia, kuivittamalla, siisteydellä sekä hyvällä ilmanvaihdolla ja valaistuksella. Putoamisia voidaan taas ehkäistä esimerkiksi kaiteilla ja yleisellä varovaisuudella.

Maatilan tapaturmariskiä voidaan pienentää esimerkiksi oikeilla työtavoilla, oikeanlaisella työympäristöllä, työntekijöiden hyvällä fyysisellä ja psyykkisellä kunnolla, eläintuntemuksella sekä ammattitaidolla ja tilannetajulla (Mela 2010 f).

6.2 Työturvallisuuslaki (738/2002)

Työturvallisuuslain tarkoituksena on "parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitautteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden, jäljempänä terveys, haittoja" (Työturvallisuuslaki 738/2002, 1§).

Laki velvoittaa työnantajan kartoittamaan ja arvioimaan työntekijöiden työturvallisuusriskit sekä päivittämään tietoja säännöllisin väliajoin. Riskitekijät sekä vaaranpaikat pyritään poistamaan tai minimoimaan mahdollisimman tarkasti. Korjaustoimenpiteiden jälkeen työntekijöille hankitaan tarvittavia apuvälineitä ja henkilökohtaisia suojaimia, jotta työturvallisuus paranisi ja fyysinen kuormittuminen jäisi mahdollisimman pieneksi. Työntekijän tulee käyttää näitä suojaimia. (Työturvallisuuslaki 738/2002.) Suomen lainsäädäntö edellyttää lisäksi huomioimaan työympäristön työturvallisuuden. "Työympäristön rakenteita, työtiloja, työ- tai tuotantomenetelmiä taikka työssä käytettävien koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden sekä terveydelle vaarallisten aineiden käyttöä suunnitellessaan työnantajan on huolehdittava siitä, että suunnittelussa otetaan huomioon niiden vaikutukset työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen ja että ne ovat aiottuun tarkoitukseen soveltuvia." (Työturvallisuuslaki 738/2002, 12§.)

6.3 Turvallisuusjohtaminen

Uutena työturvallisuuteen ja työntekijöiden terveyteen liittyvänä asiana voidaan pitää turvallisuusjohtamista, joka keskittyy jatkuvaan turvallisuuden ja terveellisyyden

edistämiseen työpaikalla. Se on siis turvallisuuden hallintaa menetelmien, toimintatapojen ja ihmisten johtamisen kautta. Kun turvallisuusasioihin kiinnitetään yhä enemmän huomiota, työntekijöiden osaaminen ja sitoutuminen työhön paranee ja näin ollen tapaturmariskitkin vähenevät. Turvallisuusjohtaminen on siis jatkuvaa asioiden suunnittelua, toimintaa ja seuranta sekä riskien kartoitusta. (Työsuojeluhallinto 2010 d.)

6.4 Toimintaympäristön luomat turvallisuusriskit

Melu aiheuttaa maatilalla töissä myös oman riskinsä. Esimerkiksi moottorisahan, kulmahiomakoneen ja sirkkelin käyttö vahingoittaa kuuloa, jos kuulonsuojaimia ei käytetä. Hyvä muistisääntö kuulonsuojaimien käytölle on, että jos joutuu huutamaan normaalissa keskustelussa, luultavimmin 85 dB:tä ylittyy, jolloin suojaimia tulisi käyttää. Äänieristetyssä traktorissa ei tarvitse käyttää kuulonsuojaimia, kun ikkunat ja ovet on suljettuina. (Hämeen työsuojelupiiri 2010.) Vuosittain melu aiheuttaa 20-45 henkilölle kuulon alenemaa (Maatilan riskienhallinta 2005, 29).

Työvälineiden ja -koneiden tärinä on myös riski työntekijälle, koska koko kehoon kohdistuva tärinä saattaa aiheuttaa pysyviä alaselän sairauksia tai selkärangan vammoja. Käsitärinä puolestaan saattaa vahingoittaa käsien verenkiertoa, hermostoa sekä tuki- ja liikuntaelimiä. Maatilalle tulisi siksi hankkia mahdollisimman vähän tärinävaaraisia laitteita ja koneita. Jos tämä ei ole mahdollista on syytä kiinnittää huomiota riskien vähentämiseen esimerkiksi työ- ja ajotapoja muuttamalla, turvavyötä käyttämällä, istuinta säätämällä, ajonopeuksia hidastamalla sekä pitämällä kulkureitti hyvässä kunnossa. Maataloudessa traktorilla ajo, traktorista ja muista työkoneista poistulo sekä moottorisahan käyttö, aiheuttavat suurimmat riskit. Tärinän aiheuttamiin haittavaikutuksiin vaikuttaa muun muassa tärinän taajuus, altistumisaika sekä tärisevän laitteen ja kehon välinen yhteys. Voimakkaat yksittäiset tärähdykset saattavat olla vaarallisempia kuin jatkuva tärinä. Esimerkiksi hyppy traktorin ohjaamosta saattaa aiheuttaa nopeasti elinikäisen vamman ja kiputilan. Siksi on tärkeää, että esimerkiksi työasentoihin ja koneista poistuloon kiinnitetään riittävästi huomiota. (Työsuojeluhallinto 2008.)

Riskinsä luo myös näyttöpäätteellä istuminen, sillä työskentely tietokoneen äärellä rasittaa silmiä sekä tuki- ja liikuntaelimiä. Tällöin riskejä voidaan pienentää esimerkiksi oikeanlaisella asennolla ja laitteiden säädöillä. (Työsuojeluhallinto 2010 e.)

Maatilalla käsitellään kemikaaleja, jotka luovat lisäksi omat riskinsä, joilta voidaan kuitenkin suojautua tiedostamalla ja varautumalla niihin ja mahdollisiin tapaturmiin. Tilalla on syytä kartoittaa esimerkiksi kasvinsuojeluaineita käsiteltäessä mistä aineesta on kyse, miten vaarallista kemikaali on, aineen olomuoto, selvittää miten kemikaali reagoi ilman tai veden

kanssa ja niin edelleen. Tärkeintä on kuitenkin aineen käyttö oikein ja huolellinen turvavarusteiden käyttö. (Työsuojeluhallinto 2010 c.) Kemiallisia riskitekijöitä ovat nimenomaan esimerkiksi kasvinsuojelu- ja säilöntäaineiden vääränlainen käyttö, koska tällöin muun muassa iho, silmät ja hengitystiet saattavat altistua näille aineille. Tärkeimpänä ratkaisuna ovat tällöin suojakäsineiden ja kasvosuojainten käyttö, asialliset työtavat sekä vaarallisten kemikaalien säilytys lukituissa tiloissa. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 60-61.)

Mahdollisiin kemikaalitapaturmiin voidaan varautua ennakoivilla toimenpiteillä. Esimerkiksi kasvinsuojeluaineiden roiskeiden varalle kannattaa hankkia kanisterillinen puhdasta vettä traktoriin, jotta syövyttävää ainetta roiskuessa esimerkiksi silmiin, voidaan huuhtoa aine välittömästi pois. Vaarallisia aineita käsiteltäessä on kuitenkin oltava erittäin huolellinen, sillä huolimattomuudesta saattaa joissain tapauksissa koitua enemmän vaaranpaikkoja kuin mitä on ajateltu. Eräs tositapahtumiin perustuva tarina onkin todiste siitä, että sekaannuksille ei ole varaa. Viljelijä sai päälleen säilörehuhappoa, jolloin maatilalla työskennellyt työntekijä otti varatun kanisterin, avasi korkin ja heitti puhdasta vettä viljelijän päälle. Todellisuudessa samanlaisia kanistereita oli kaksi kappaletta. Toisessa kanisterissa oli lisää happoa ja toisessa puhdasta vettä. Tässä tapauksessa kanisteri oli väärä ja viljelijä sai ikuiset palovammat. Tarina siis opettaa sen, että puoliksi suunniteltu on valmiiksi tehty. Suojavarusteita tulee siis käyttää ja niitä tulee uusia säännöllisin väliajoin, sekä mahdollisiin tapaturmiin tulee varautua parhaalla mahdollisella tavalla.

Maatalouden pesu- ja desinfiointiaineetkin saattavat olla työntekijälle haitallisia, sillä ne saattavat aiheuttaa ärsytysihottumaa. Siksi aineita käsiteltäessä tulee noudattaa pakkausmerkintöjä ja niiltä tulee suojautua suojavaatteilla. Myös esimerkiksi lehmän hilse, kumikemikaalit esimerkiksi jalkineissa ja käsissä sekä märät ja likaiset työt saattavat aiheuttaa ihosairauksia. Lisäksi työntekijä saattaa altistua haitallisille kaasuille, joilta kuitenkin pyritään suojautumaan hengityssuojaimien avulla. (Mela 2010 a.)

Myös lantakaasut saattavat aiheuttaa suurenkin riskitekijän maanviljelijälle etenkin lietalantasäiliön tyhjennyksen aikana, koska tällöin vapautuu runsaasti myrkyllisiä kaasuja. Valitettavasti on olemassa monta tapausta, joissa ei ole ymmärretty suojautua kaasuilta lietesäiliöön mentäessä raitisilmalaitteilla, turvaköydellä sekä muiden henkilöiden apuvoimalla. Biologisia haittatekijöitä ovat puolestaan rehun ja viljan pöly, homeet, bakteerit, virukset sekä varastopunkit, joilta voi suojautua muun muassa käyttämällä suojavarusteita ja huolehtimalla yleisestä siisteydestä. Muita työympäristön riskitekijöitä ovat esimerkiksi huono valaistus, lämpöolot sekä auringon UV-säteily. (Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009, 60-61.)

6.5 Lapsiin, nuoriin ja lemmikkieläimiin kohdistuvat turvallisuusriskit

Maatilaympäristö on erittäin riskialtis etenkin lapsille ja lemmikkieläimille, sillä esimerkiksi koneet ja laitteet sekä tuotantoeläimet ovat selviä vaaratekijöitä. On olemassa paljon esimerkkejä traktorin pyörän alle jääneistä kotieläimistä, mutta on myös esimerkkejä koirista, jotka ovat käyneet tilalle tulleiden lomittajien päälle. Suurempi tapaturmariski on kuitenkin lapsilla, koska maatilalla on niin paljon vaarallisia paikkoja.

Etenkin työhuippujen aikaan, kun vanhemmat eivät kerkeä valvomaan lapsia, tapahtuu eniten tapaturmia. Valtaosa onnettomuuksista sattuu toukokuussa ja suurin osa turmaan joutuneista on poikia. Yleensä turmassa lapsi on ollut sivullisena paikalla ja yleensä onnettomuuteen liittyy lisäksi kone tai laite. Tämän takia kaikki vaaranpaikat on syytä kartoittaa ja näin tiedostaa ja mahdollisuuksien mukaan myös poistaa. Lapsien neuvominen, opastaminen, esimerkin antaminen sekä valvominen ovat hyviä keinoja vähentää tapaturmariskejä. Varoitus vaaranpaikoista ja kielto ovat myös tehokkaita tapoja estää turmia, kunhan vaan lapsille perustellaan hyvin nämä asiat ja niistä koituvat seuraukset. Tilakävely lapsien kanssa kartoittaa hyvin paikat, joihin ei saa mennä ja paikat, joissa on tietyt riskit, kun sinne menee. Tilakävelyllä siis havainnoidaan riskit ja selitetään lapsille syyt ja seuraukset selkeästi. (Mela 2010 d.)

Turvallisuusriskejä voidaan poistaa muun muassa turvallisella leikkipaikalla, yleisellä siisteydellä, kaappeja ja ovia lukitsemalla sekä aidoilla, porteilla ja kaiteilla. Lapsille selviä vaaranpaikkoja ovat esimerkiksi heinien pudotusluukut, paalien päällä kiipeileminen, autotiellä pyöräileminen, työkoneissa leikkiminen, käynnissä olevien työkoneiden läheisyydessä olo, lietesäiliön läheisyydessä leikkiminen, tikkailta ja työkoneissa kiipeileminen, kaivonkannet, hydraulisesti nostettujen koneiden osien alapuolella leikkiminen (esimerkiksi traktorin ylösnostetun kauhan alla leikkiminen, Kuva 1), viljakasassa leikkiminen, tornisiilossa olo (koska happea on siellä vähän), peittäämättömät lantakourut, suojaamattomat torjunta-ainesäiliöt, sähkölaitteet, kuumat uunit ja maatalan läheisyydessä olevat vesistöt. Maatilaympäristöä tulee katsoa lapsen silmin, jotta vaarallisiin paikkoihin voidaan tehdä tarvittavat korjaukset. (Mela 2010 d.) Etenkin koneiden läheisyyteen on kiinnitettävä suurta huomiota, koska lapset ovat kooltaan niin pieniä, että jäävät helposti niiden taakse piiloon

(Kuva 2).

Kuva 1: Nostettujen kauhojen alta käveleminen tai leikkiminen on äärimmäisen riskialtista, koska kauhalla on taipumus laskeutua (Mäkelä 2010).

Kuva 2: Lapset jäävät koneiden taakse piiloon joskus tarkoituksella ja joskus vahingossa, joten koneita käynnistäessä ja niillä liikkeelle lähettäessä onkin syytä tarkastaa lähiympäristö (Mäkelä 2010).

Koska lapsi on nopea liikkeissään, on vanhempien oltava koko ajan valppaana lapsen toiminnasta ja liikkumisista. Yksi ikävä esimerkki lapsen nopeudesta on 4-vuotiaan sormien menetys. Lapsi oli laittanut nopeasti kätensä yhden puun päälle, josta isä oli tekemässä klapeja. Isä ei ollut tätä huomannut, joten vahinko pääsi syntymään. (Mela 5/2003, 7.)

On olemassa paljon uutisia nuorten kuolemantapauksista, jossa traktori on kaatunut ja nuori on jäänyt puristuksiin traktorin ja maan väliin. Nuorten traktorien ajamisesta on puhuttu

julkisuudessa kauan. Keskustelussa on kaksi puolta. Osa ihmisistä kannattaa esimerkiksi nuorison huviajeluja traktoreilla, osa taas on jyrkästi sitä vastaan. Niin sanottuun traktorikaahaamiseen puree osan keskusteluun osallistuneiden mielestä ainoastaan asennekasvatus sekä vanhempien roolin korostaminen, koska lainsäädäntöä asiaa koskien ei ole lähitulevaisuudessa tulossa. Osa ihmisistä taas perustelee kantaansa sillä, että nuoret saavat harjoitella koneella ajamista. Turvallisuusnäkökulmasta katsottuna tärkeää on kuitenkin kiinnittää huomiota nuorison väärään ajotapaan, ajonopeuksiin, kuljettajan asenteseen sekä henkilölukumäärään traktorissa. On tärkeää painottaa nuorille myös sitä, että traktori on monen kymmenen tonnin painoinen työkone, joka kaatuessaan aiheuttaa suurtakin tuhoa. (Ilkka 2009 a.) Elokuussa 2010 voitiin lukea eri lehdistä vuonna 1994 vuonna syntyneen nuoren kuolemasta, kun traktori oli suistunut tieltä mutkassa, kaatunut kyljelleen ja kuljettaja oli sinkoutunut rikkoutuneesta ikkunasta suoraan traktorin takarenkkaan alle (Pohjalainen 2010). Lisäksi traktorin peräkärjessä olevat henkilöt luovat oman turvallisuusriskin. Lehdistä voi vuosittain lukea ikäviä uutisia peräkärjistä pudonneista henkilöistä, jotka ovat jääneet peräkärjyn pyörän alle ja menehtyneet. (Turun Sanomat 2010.) Lehdistä voidaan myös lukea päihtyneistä traktorikuskeista. Oman riskinsä traktorionnettomuuksissa luo myös traktorit, joissa ei ole hyttiä eikä turvakaaria. Sillä jos traktori kaatuu, traktoria ajanut henkilö jää helposti koneen alle.

Lapset ja nuoret ovat maatilalla yleensä vaarassa. Joskus saattaa kuitenkin käydä niin, että onnettomuus saattaa aiheutua juuri lapsesta tai nuoresta. Tällaisesta ikävästä tapauksesta on voinut lukea vuonna 2009 lehdestä. Isoisä, hänen poikansa ja hänen lapsenlapsensa olivat tekemässä traktorin avustuksella klapeja. Kolmivuotias lapsi oli jätetty istumaan turvaistuimeen ohjaamoon, pojan ja isoisän ollessa traktorin takana hommissa. Traktori alkoi yhtäkkiä tulla taaksepäin, mistä johtuen isoisä jäi traktorin pyörän alle ja menehtyi. Tapaturman syyksi on varmistunut lapsen pääseminen käsiksi sähköhydrauliseen suunnanvaihtimeen, minkä seurauksena traktori lähti valumaan taaksepäin. (Ilkka 2009 b.)

Myös lapset ja nuoret voivat osallistua maatilalla työntekoon, jos työntekoa valvotaan. Lapselle ja nuorelle on etsittävä maatilalla kehitystä vastaavaa työtä. Alle 4-vuotias ei saa tehdä minkäänlaista työtä maatilalla, koska vaaranpaikkoja on niin paljon. Iältään 5-9-vuotias voi puolestaan tehdä lyhytkestoisia töitä. Tällaisia töitä ovat esimerkiksi kukkien kastelu sekä pienten eläinten ruokinta. Iältään 10-13-vuotias saa käyttää tilan töissä työkaluja, mieluummin käsityö- kuin sähkötyökaluja. Sopivia työtehtäviä ovat esimerkiksi haravointi, ruohonleikkuu sekä eläinten hoitotyöt. Iältään 13-16-vuotiaat tarvitsevat vielä aikuisten valvovaa silmää. Kokemuksen ja harjoittelamisen myötä työtehtävien vaatimustaso kasvaa. Tämän ikäinen voi siis suorittaa kone- ja huoltotöitä sekä 10 tunnin harjoittelun jälkeen esimerkiksi avustaa heinän paalauksessa tai suorittaa sen kokonaan itse. Iältään 15-vuotias saa ajaa jo traktoria. Iältään 16-18-vuotias saa suorittaa maatalan töitä erilaisten koneiden

avulla. Tämän ikäistä tulee kuitenkin yhä opastaa ja valvoa. Tärkeää on antaa nuoren harjoitella töiden tekoa rauhassa. (Penn State 2010, 4-6.)

Esimerkiksi tavaroiden nostamista voidaan antaa lapsen tehdä, jos huolehditaan oikeista asennoista ja turvallisuudesta. Iältään 7-9-vuotiasta lasta tulisi vahtia koko ajan työn ajan ja tämän ikäinen lapsi saisi suositusten mukaan tehdä nostotyötä 15 minuuttia päivästä. Iältään 10-11-vuotias puolestaan 20 minuuttia ja tämän ikäistä lasta tulisi vahtia muutaman minuutin välein. Iältään 12-13-vuotiasta pitäisi vahtia koko ajan, koska tämän ikäinen on juuri tapaturma-altis. Iältään 14-15-vuotiasta tulisi pitää silmällä aluksi ja 15-30 minuutin kuluttua tulisi varmistaa, että nostoasento on oikeanlainen ja nuori ei ole väsynyt. (Country Kids Safety Network 2007.)

6.6 Työntekijöiden toiminta turvallisuusriskien aiheuttajina

Maataloustöissä nostetaan ja siirretään usein raskaita taakkoja. Tämä kuormitus lisää tuki- ja liikuntaelinsairausriskejä, sillä siirtojen ja nostojen yhteydessä tapahtuu joka neljäs työtapaturma. Fyysisesti raskas työ saattaa kuormittaa lisäksi hengitys- ja verenkiertoelimistöä. Kuormituksiin voidaan varautua työn huolellisella suunnittelulla ja toteutuksella kiinnittämällä huomiota esimerkiksi työmenetelmiin, taakan kokoon, muotoon ja käsiteltävyyteen, toistojen määrään, työtiloihin ja -välineisiin, nostajan ikään ja sukupuoleen, nostajan lihasvoimaan, nostoapuvälineisiin sekä työasentoihin ja -liikkeisiin. (Työsuojeluhallinto 2010 c.)

Työturvallisuutta mietittäessä on syytä kiinnittää huomiota erilaisiin investointeihin turvallisuuden parantamiseksi. Esimerkiksi merkittävä taloudellinen panostus erilaisiin suojaimiin, parantaa huomattavasti työntekijöiden työturvallisuutta. Maatilalle olisikin syytä hankkia pään-, kuulon-, silmien-, kasvojen-, korvien-, käsien- ja hengityksensuojaimia. Myös työ- ja turvajalkineet, muut suojavaatteet sekä ensiapuvälineet ovat tärkeitä investointeja. (Mela 2010 b.) Kun varusteet ovat kunnossa, työntekokin on mielekkäämpää. Oman riskinsä luo myös vääränlaiset ja kokoiset suojavälineet. Jos työntekijällä on esimerkiksi väärän kokoinen hengityssuojain kasvoilla, hän voi työskennellä lähempänä torjunta-aineita kuin ilman maskia. Tällöin henkilölle sopimattomaan maskiin saattaa päästä vaarallisia aineita ja näin työntekijä altistuu enemmän torjunta-aineelle kuin ilman hengityssuojainta. Suojaimien tulee siis olla henkilökohtaisia ja niiden on oltava sopivankokoisia ja oikeita jokaiseen työvaiheeseen. Ne tulee myös pukea oikein ja huolellisesti päälle ja niitä tulee käyttää koko altistumisajan. (Mela 2010 c.)

Myös raskausaika maatilalla on riski, ainakin sikiön normaalin kehityksen kanalta. Raskaana olevan naisen tulisi raskausaikana välttää kontaktia erilaisten liuottimien ja torjunta-aineiden

kanssa, koska nämä kemikaalit saattavat aiheuttaa syöpää, vaurioittaa perimää tai olla lisääntymisterveydelle vaarallisia. Näin ollen on suositeltavaa, että raskausaikana ei oltaisi missään tekemisissä kemikaalien kanssa. Lisäksi desinfiointiaineiden käyttöä tulisi rajoittaa. Listerioosi- ja toksoplasmoositartuntariskiä voidaan puolestaan pienentää esimerkiksi sillä, että raskaana oleva nainen ei osallistu nautojen ja lampaiden pöytätyöhön. Raskaana olevan naisen tulisi myös varoa melua, tärinää, pitkään seisomista ja istumista, yksin työskentelyä ja yötyötä, stressiä sekä uupumista sekä painavien esineiden kantamista ja nostamista. Maatilalla työskentelevällä naisella on mahdollisuus hakea erityisäitiysrahaa Kelalta, jos on se tilanne, että nainen ei voi tehdä muita töitä tai joitakin riskitekijöitä ei voida työstä poistaa. Erityisäitiysvapaata on mahdollista saada raskauden alusta äitiysloman alkuun ja sen ajaksi on mahdollista saada sijaisapua. (MTT & Mela 2010.)

6.7 Koneiden ja laitteiden aiheuttamat turvallisuusriskit

Koneet ja laitteet aiheuttavat maatiloilla suuren tapaturmavaaran, sillä koneita käytetään useissa eri töissä ja koneiden käyttötarkoitukset sekä ikä ja kunto vaihtelevat. Muun muassa koneiden ja laitteiden liikkuvat osat, ulokkeet, terävät kulmat sekä kuumat pinnat aiheuttavat vaaratilanteita. Lisäksi esimerkiksi huono työasento, kiire sekä rikkonaiset koneet saattavat aiheuttaa lisäongelmia. Koneissa ilmenneet toimintahäiriöt sekä rikkoutumiset ovatkin yleensä syynä vahinkoon. Tästä syystä riskin pienentämiseksi koneita ja laitteita tulisi huoltaa säännöllisesti. (Mela 2010 r.) Tutkija Mikko Malmivuon Liikennevakuutuskeskukselle tekemä tutkimus paljastaakin, että tekniset viat traktorissa, kuten puutteet valoissa tai jarruissa, aiheuttavat muita ajoneuvoja kymmenen kertaa useammin kuolemaan johtaneen onnettomuuden (Farmit 2007).

1.7.1 Traktori

Traktorin aiheuttamia riskitekijöitä ovat tärinän, melun ja pölyn lisäksi muun muassa hyttitön traktori, traktorin hytin huono ergonomia sekä traktoriin nouseminen ja laskeutuminen. Traktorin hyttiin noustessa ja sieltä poistuessa kannattaakin muistaa niin sanottu kolmipistekiinnitys eli että yhden jalan ollessa ilmassa, toinen jalka on tukevasti maassa ja molemmat kädet kiinni traktorissa. Tällä ehkäistään sitä, ettei satu esimerkiksi selkävahinkoja. Traktorista hyppiminen aiheuttaa aina tärähdyksen ja on sitä kautta aina riski. (Mela 2010 s.)

Traktori kaatuu helposti. Esimerkiksi rinnettä ajaessa on suuri vaara traktorin kaatumiseen. Samoin kuin ojien lähellä ajettaessa, koska ojanreunat saattavat pettää. Traktorilla vedettäessä on puolestaan muistettava, että vetopiste on oltava taka-akselin alapuolella, muuten traktori nousee pystyyn. Liikenteessä ajettaessa on varmistettava etupainoilla

ohjattavuuden säilyvyys. Sivurajoittajat sekä työkoneen oikea kuljetusasento on myös syytä varmistaa ennen kuin lähtee liikenteeseen. On syytä myös tarkistaa toimiiko esimerkiksi jarrut, vilkut ja valot moitteettomasti. Riskitekijän traktorissa luo myös ylimääräiset tavarat hytissä. Irtonaiset esineet saattavat jarrutustilanteessa sinkoutua ympäri traktoria tai pahimmassa tapauksessa ajautua polkimien alle niin, että esimerkiksi jarruttaminen on mahdotonta. (Mela 2010 s.)

Työkoneen kytkentä aiheuttaa suuren työturvallisuusriskin traktoritoissa. Tästä kertovat tilastot, sillä noin kolmannes traktoriturmista sattuu kytkennän yhteydessä. Myös raskaan työkoneen nosto käsivoimin sekä nostolaitteiden säätäminen kurkottamalla traktorin ja työkoneen väliin aiheuttavat tapaturmariskin. Riskejä vähentävät muun muassa traktorin sivulta toimiva ulkopuolisen nostolaitteen hallintalaitte, teleskooppinen vetovarren pää, kytkentälaitteet sekä tasainen koneen säilytyspaikka. (Mela 2010 u.) Vuoden 2009 kesäkuussa saattoi lukea lehdestä kuinka 15-vuotias poika jäi puristuksiin traktorin ja peräkärryn väliin, kun hän oli irrottanut peräkärystä ja kippilettoa. Maa oli tapahtumapaikalla kalteva. (MTV3 2009.) On olemassa monia uutisleikkeitä traktorin pyörän renkaan alle jääneistä ihmisistä, kun traktori on jostakin tuntemattomasta syystä lähtenyt yhtäkkiä valumaan taaksepäin. Siksi työkoneiden takana seisossa tulee olla erittäin varovainen sekä valpas ja on etenkin huolehdittava siitä, etteivät työkoneet ole mäkisessä maastossa tai niiden renkaiden alla on jokin este, joka pitää ne tukevasti paikallaan.

Nivelakseli on vuosittain aiheuttanut monia vakavia onnettomuuksia. Nivelakselin suojaus on kuitenkin tiputtanut tilastoja hieman lähivuosien aikana. Edelleenkin suunnilleen puolet nivelakseleista on suojattu puutteellisesti tai niitä ei ole suojattu lainkaan. On todettu, että ainoastaan neljännes nivelakseliin suojuksista on täysin moitteettomia. Suurin riski on pyörivä suojaamaton nivelakseli ja sen ulokkeet, joihin tarttuu helposti. Onnettomuuksia sattuu varsinkin huolto- ja korjaustöiden yhteydessä. (Mela 2010 v.)

Erikoisesta traktorionnettomuudesta saattoi lukea myös syyskuussa 2009, kun uudehkon traktorin etukuormaajan rehukahmari oli irronnut ja sinkoutunut liikkuvan traktorin alle. Tästä johtuen traktori oli heittelehtinyt, minkä johdosta puolestaan ohjaaja oli sinkoutunut traktorin sivuikkunan läpi tielle ja kuollut heti. (STT 2009.) Lisäksi saman vuoden joulukuussa tapahtui traktorionnettomuus, jossa oli mukana koululaisia kuljettanut pienoishäkki sekä traktori. Traktori törmäsi häkin kylkeen sillä seuraamuksella, että etukuormaajassa olleet paalipihdit tarttuivat auton takakulmaan ja viisi lasta loukkaantui. (Kaleva 2009.) Traktorilla ajettaessa on oltava erityisen varovainen etukuormaajan pihtien kanssa, koska ne voivat esimerkiksi vahingossa jäädä liian ylös ja osua sähkölankoihin tai tökätä maata, jäädessään liian alas tai osua johonkin, jos pihtejä ei ole käännetty pystyasentoon. On siis tärkeää muistaa kääntää pihdit aina liikkeelle lähdeäessä sellaiseen asentoon, että ne varmasti

näkee hytistä. On myös muistettava, että ajolinjat muuttuvat selkeästi, kun pihdit tai kauha on etukuormaajassa. Ylämäkeen mentäessä on muistettava, että kauha tai pihdit ovat alhaalla, nopeus riittävän alhainen ja takana on riittävät painot, jottei traktori pääse kaatumaan. Tärkeää on myös varmistaa, että kauha tai pihdit on lukittu oikein, etteivät ne yllättäen tipahda ja aiheuta vaaratilannetta. Vaaratilanteen luo myös ylös jätetty kuormaaja ja sen alla olevat henkilöt, koska kuormaajalla on pyrkimys laskeutua alaspäin.

Oman riskitekijänsä luo myös traktorilla ja muilla työkoneilla ajaminen jäälle talvisin. Lehdestä voitiin lukea vuoden 2010 helmikuussa tapauksesta, jossa mieshenkilö oli mennyt traktorin ja tyhjän peräkärryn kanssa katsomaan verkkoja. Jää oli tällöin parikymmentä senttimetriä paksua ja jään päällä oli puoli metriä vettä. Jääolot olivat siis erittäin huonot ja seurauksena mies vajosi koneen mukana jään alle ja hukkui. (YLE Uutiset 2010.)

11.7.2 Leikkuupuimuri

Leikkuupuimuria käytetään vuodesta vain vähän aikaa, mutta käyttöaikana tapahtuu paljon leikkuupuimurista johtuvia onnettomuuksia. Yleensä onnettomuudet aiheutuvat koneen toimintahäiriöstä. Esimerkiksi koneen tukkeutuminen johtaa siihen, että konetta pitää putsata leikkuupöydältä. Vuosittain tapahtuu ikäviä onnettomuuksia, jossa pöytää putsattaessa leikkuupöydän koneisto on jostakin tuntemattomasta syystä käynnistynyt. Näin ollen on erittäin tärkeää, että konetta ei ainoastaan pysäytetä vaan se sammutetaan kokonaan. Muun muassa puimurin viljasäiliön ruuveihin, kiilahihnoihin, voimansiirron osiin sekä silppuriin on myös mahdollista takertua tai joutua niiden ruhjomaksi. Näiden kohtien lähetyvillä on siis oltava erittäin varovainen. Leikkuupuimuri saattaa aiheuttaa myös kuulon alenemaa, koska siitä lähtee 89-99 dB:n melu. Myös pöly saattaa aiheuttaa terveystarpeita. Suojavarusteiden käyttö olisi siis suotavaa. (Mela 2010 t.)

Viallinen sähköjohto, moottorin kipinä, kuumeneva laakeri tai savuke on yleisimmät syyt puimuripalon syttymiseen. Tästä syystä puimuri tulisi pitää siistinä ja puhtaana. Tulipalon lisäksi riskinsä luo myös puimurilla ajo liikenteessä. Koska puimuri on massiivinen kone, jota on vaikea ohjata, liikenteessä on oltava erityisen tarkkaavainen. (Mela 2010 t.)

11.7.3 Lumilinko

Lumilinko on monen jalan menetyksen aiheuttaja. Tukkiutunutta linkoa ei siis saa mennä avaamaan potkimalla, vaan tähän tulee käyttää siihen sopivia työkaluja, kuten puukeppiä. Suojusputket on asennettu koneeseen, jottei lunta voi potkia pois. Riskin luo myös lingon huolto, koneen ollessa päällä. Linko pysäytetään siis aina sammuttamalla traktorin moottori. Lingotessa suositellaan käytettävän turvavyötä, koska muun muassa suuret kivet ja kaivon

kannet luovat suuren äkkipysähdysriskin, jolloin kuljettaja saattaa sinkoutua tuulilasiin. Kaikki esteet tulisi siis poistaa ennen talven tuloa. (Mela 2010 w.) Lingotessa riskin luo myös lapset, jotka mielellään menevät sinkoutuvan lumen alle ottamaan niin sanotun lumipesun. Tämä leikki on kuitenkin erittäin vaarallista, koska lumen seassa saattaa olla esimerkiksi suuria kiviä, jotka saattavat osua lapsia silmiin tai päähän. Lapsilta tulee siis kieltää tällaiset leikit kokonaan.

1.7.4 Pienkuormaaja

Pienkuormain on työtä helpottava ja nopeuttava kone maatilalla. Se ehkäisee osaltaan työntekijöiden tuki- ja liikuntaelinsairauksien syntymistä. Pienkuormaaja tuo kuitenkin omat riskinsä työntekoon. Joka vuosi maatiloilla tapahtuu noin 20 lääkärihoitoa vaativaa tapaturmaa sekä suunnilleen 40 pienempää haaveria, jotka ovat aiheutuneet pienkuormaajan käytöstä. Suurin osa tapaturmista on aiheutunut liian painavan lastin nostamisesta ja ratin kääntämisestä samaan aikaan, koska tällöin pienkuormaaja kaatuu helposti. Myös peräosan nousu ilmaan on pienkuormaajaturmissa yleistä. Tilanteita, joissa koneen käyttäjä kolhii päänsä, tapahtuu vuosittain noin kymmenkunta. Pään voi kolhaista esimerkiksi navetassa matalaan maitoputkeen tai oven ylärimaan. Tapaturmia voidaan helposti kuitenkin estää, sillä esimerkiksi painavia lasteja tulisi siirtää ainoastaan alhaalla, kynnyksiä ja lattian muita tasoeroja tulisi varoa sekä kaatumistilanteita varten pienkuormaajaan on syytä hankkia turvakaari. (Mäittälä 2008.)

Pienkuormaaja aiheuttaa lisäksi suuren melutason sekä koneesta lähtevien pakokaasujen pienhiukkasten takia kuljettajalleen sekä sivullisille ihmisille terveysriskejä. Mittausten mukaan pienkuormaaja aiheuttaa navettaan 100-kertaisen pienhiukkasten määrän. Pienhiukkasten on todettu aiheuttavan hengitysteiden, sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksia sekä syöpää. Tästä syystä hengityssuojaimen sekä kuulosuojaimen käyttö olisi suositeltavaa. Lisäksi koko kehoon kohdistuva ääriääni sekä palovaarat ovat riskejä. Joka vuosi muutama pienkuormain syttyy palamaan. Palo on usein johtunut sähkölaitteiden oikosulusta tai tankatessa bensiinikäyttöistä konetta lämpimänä. (Mäittälä 2008.)

Pienkuormaajaa käytettäessä tulisi käyttää turvavyötä. Tämä luo kuitenkin oman riskinsä vaaratilanteissa, sillä jos pienkuormaaja kaatuu, on siitä päästävä hyppäämään nopeasti pois. Jos koneen kuljettaja on kuitenkin turvavöissä, on hyppääminen hidasta tai lähes mahdotonta. Tästä syntyy se vaara, että kuljettaja iskee päänsä tai hänen jalkansa jää kaatuvan pienkuormaajan alle. Turvavyön käyttö on siis kuljettajan oman harkinnan varassa.

11.7.5 Koneiden ja laitteiden huolto ja korjaus

Koneiden ja laitteiden huollossa ja korjauksissa sattuu paljon onnettomuuksia. Turvallinen koneiden ja laitteiden käsittely vaatii ammattitaitoa, oikeanlaisia työvälineitä sekä - tiloja ja tilannetajua. Hallin siisteys sekä paloturvallisuudesta huolehtiminen hankkimalla hallille esimerkiksi jauhesammuttimen ovat tärkeitä asioita muistaa. Työvälineitä ei tule säilyttää lattialla, koska silloin on olemassa suuri kompastumisvaara. Työkaluja käytettäessä on aina muistettava käyttää oikeanlaisia työtehtävään sopivia suojavälineitä, kuten suojalaseja ja kuulosuojaimia. (Mela 2010 x.)

Koneiden korjaaminen ja puhdistus niiden ollessa käynnissä luo erittäin suuren vaaratilanteen, jos esimerkiksi vaate jää johonkin pyörivään osaan tai koneen käyttäjä työntää varomattomasti kätensä koneeseen. Esimerkiksi puimurionnettomuudet johtuvat usein päällä olevasta koneesta. On olemassa myös esimerkkejä siitä, kuinka jotakin konetta on rakennettu tilan käyttöön sopivammaksi ja näin koneesta on tullut viljelijän tietämättä vaarallisempi kuin aikaisemmin, joten vaaratilanteet ovat syntyneet silloin, kun niitä ei ole osattu tiedostaa tai edes olettaa. Lisäksi on yleistä, että viljelijä saa avohaavan käteensä, koska ei ole käyttänyt suojakäsineitä ja työkalu on luiskahtanut käsistä. Jopa siis käsityökalujen käytössä on oltava varovainen. Joka vuosi työhuippujen aikaan voidaan lukea lehdistä tapaturmista, jotka ovat osaltaan johtuneet viljelijän huolimattomuudesta ja väsymyksestä. Tästä syystä erilaiset riskitekijät on syytä ottaa vakavasti ja jokaista työvaihetta suoritettaessa on muistettava olla huolellinen ja looginen, jotta välttyttäisiin vakavilta tapaturmilta ja kuolemantapauksilta. Työvaatteilla ja suojavälineillä on lisäksi tärkeä merkitys työturvallisuudessa.

Koneita huollettaessa ja korjattaessa on aina syytä muistaa, että mitään turvasuojuksia ei saa poistaa koneesta sen ollessa käynnissä. Kone tulee siis aina sammuttaa ensin ja vasta sen jälkeen ruveta poistamaan suojia ja muita osia. On tärkeää myös muistaa sitoa pitkät hiukset kiinni ja huolehtia, ettei päällä oleva vaatetus ole löysää ja roikkuvaa, mikä aiheuttaisi takertumisvaaran. (Farmsafe 2010.)

6.8 Maatilan töistä aiheutuvat turvallisuusriskit

Maatilan eri työt luovat monenlaisia riskejä. Niitä voidaan kuitenkin hallita käyttämällä toimivia työvälineitä ja omaa ammattitaitoa sekä suunnittelemalla työt huolella. (Mela 2010 g.)

Maan muokkaus aiheuttaa työntekijälle pääasiassa ainoastaan ongelmia kiertyneestä työasennosta, koska nostolaitetta säätäessä joutuu kääntämään päätä taakse päin. Lisäksi tärinä, melu, pöly ja kylmyys vaikeuttavat työtehtävää. Peilien, työhön sopivan ajonopeuden, hyvän säädettävän istuimen, hydraulisen nostovarren ja työntövarren oikeilla säädöillä sekä

taucojen ja jumppien avulla voidaan kuitenkin vähentää selkä- ja lihaskipujen syntymistä. Maan muokkaus luo riskin myös niin sanotusti tavallisille ihmisille, koska kynnön jälkeen koneesta saattaa tippua multapaakkuja tielle, mikä vaarantaa liikennettä. Myös likaantuneet traktorin valot ja heijastimet luovat etenkin ilta-aikaan onnettomuusriskin. Lisäksi on muistettava laittaa työkoneet oikeaan kuljetusasentoon, jossa sivuttaisheilunta on estetty. Tulee myös muistaa asentaa traktorin etuakselille riittävästi painoa, jotta työkoneyhdistelmän ajettavuus säilyy hyvänä. Tielle mentäessä on siis huolehdittava siitä, että traktori ja muut työkoneet ovat asianmukaisia, eivätkä aiheuta muille tiellä liikkujille vaaratilanteita. (Mela 2010 h.)

Kylvön ja lannoituksen aikaan tehdään usein pitkiä ja fyysisesti rankkoja työpäiviä, jolloin viljelijä helposti yllirasittuu. On siis tärkeää huolehtia levosta ja hyvinvoinnista, koska yllirasittuessa myös tapaturma-alttius kasvaa. (Mela 2010 i.) Suursäkkimenetelmää käytettäessä on huolehdittava siitä, ettei ole missään nimessä säkin alapuolella puhkaistaessa säkkiä. Puhkaisuun suositellaan varrellista leikkuria, jolla aukaistaan pussi säkin kyljestä läheltä pohjan rajaa. (Mela 2010 j.)

Torjunta-aineet luovat riskejä niin niiden levittäjille kuin kuluttajillekin. Jos torjunta-aineohjeita ei noudateta tarkasti, saattaa elintarvikkeisiin tai rehuihin jäädä torjunta-ainejäämiä. Aineet saattavat aiheuttaa myös ympäristövaurioita. (Mela 2010 k.) Myös säilörehun hapot luovat riskin, koska hapot luokitellaan II-luokan myrkyiksi. Jotta säästyttäisiin pahimmilta tapaturmilta, on kiinnitettävä huomiota turvallisiin työtapoihin, happojen ja laitteiden oikeanlaiseen käsittelyyn sekä aineilta suojautumiseen. (Mela 2010 l.) Hapotinlaitteiden huolto on aiheuttanut useita tilanteita, joissa laitteita huoltanut henkilö on saanut happoa päälleen (Mela 2010 m). Torjunta- ja säilöntä-aineita käsiteltäessä on siis oltava erityisen varovainen, jottei saa kemikaaleja päälleen.

Myös säilörehun teko aiheuttaa omat riskinsä. Aumassa traktori kaatuu helposti, joten tässä työvaiheessa tulisi käyttää ainoastaan hytillistä traktoria. Talvisin auman päällä työskentely aiheuttaa helposti liukastumisriskin. Laakasiilo puolestaan luo putoamisriskin, kun siiloa peitellään rehunteon päättyessä. Tornisiilossa riskin puolestaan luo hapettomuus, hiilidioksidin ja muiden kaasujen muodostuminen sekä hengitysteitä ja silmiä ärsyttävät happohöyryt. Näiltä voidaan suojautua oikeanlaisilla suojavarusteilla ja toimivalla ilmanvaihdoilla. (Mela 2010 n.)

Säilörehun teossa riskialtis vaihe on myös laakasiilon kippaaminen. Tositapahtumaan perustuva onnettomuus sattui, kun peräkärri oli kiinnitetty traktoriin huonosti ja kippausvaiheessa peräkärri irtosi traktorista ja tippui laakasiilon. Peräkärri oli lähellä osua rehua tampanneeseen traktoriin. Toinen onnettomuus oli sattua, kun peräkärriin oli laitettu liian

suuri lasti rehua, jolloin kippausvaiheessa traktori alkoi nousta ilmaan. Onneksi kuljettaja kerkesi kuitenkin huomaamaan tilanteen ja välttyi tapaturmalta. Painava lasti itsessään luo myös onnettomuusriskin, koska tällöin tulee huomioida ajolinjat tarkasti. On olemassa monia tapauksia, joissa traktori ja peräkärri ovat kaatuneet kyljelleen ojaan, kun on käännytty liian läheltä ojaa. Suuren lastin ollessa kyydissä on siis huomioitava oikeat ajolinjat sekä ajotapa.

Paalien kuljetuksessakin on oltava huolellinen. Kuorman kaatuminen, hajoaminen tai paalien putoaminen kesken matkan aiheuttaa aina riskitilanteen muille tien käyttäjille. Näin ollen kuorma on kasattava limittäin, jotta kuorma olisi mahdollisimman tukeva ja sidottava huolellisesti, jottei kuormasta pääse tippumaan mitään. (Mela 2010 o.)

Leikkuupuinti on yksi vaarallisimmista työtehtävistä maatilalla. Joka vuosi tapahtuu suunnilleen 150 leikkuupuimurionnettomuutta, joiden seuraukset ovat usein yli 40 päivän työkyvyttömyys. Viljasäiliön ruuviin takertuminen, puimurin kaatuminen, puimurin kiinnijääminen, leikkuupöydän ja silppurin puhdistus sekä ohjaamosta laskeutuminen ovat yleisimpiä onnettomuuden aiheuttajia. Lisäksi melu, pöly ja pitkät päivät aiheuttavat omat ongelmansa. (Mela 2010 p.)

Myös viljan kuivaus on riskialtis työvaihe. Erittäin riskialttiin siitä tekee se, että maatilalla työskentelevät ovat viljaa kuivatessa yleensä väsyneitä ja yllirasittuneita, minkä lisäksi viljaa kuivataan yleensä öisin, jolloin on pimeää. Näin ollen tapaturmariski kasvaa, jos valaistus ei ole riittävä ja työntekijät eivät ole levänneet riittävästi. Etenkin putoamisriski on suuri, koska kuivurissa on paljon portaita. Myös viljasiiloihin voi pudota, jos niitä ei ole katettu. Viljasiiloissa täytyy joskus käydä holvaamisen vuoksi, jos holvauksen purkaminen ei onnistu siilojen ulkopuolelta. Tällöin on käytettävä turvaköyttä ja kahta apumiestä, koska pahimmassa tapauksessa viljan lähtiessä liikkeelle, henkilö voi joutua viljakuorman sisään. Siiloissa saattaa olla myös happivajausta ja vaarallisia kaasuja, jotka voivat pökerryttää henkilön siilon sisään. (Mela 2010 q.)

Joskus maatalousyrittäjä saattaa kokea, että urakointipalvelun ostaminen on omaa työntekoa työturvallisempaa, sillä muuten tilallinen käyttäisi luultavimmin toimimattomampia ja vanhoja koneita. Tämän lisäksi tilallinen saattaa kokea, että urakoitsijalla on enemmän kokemusta muun muassa erilaisista kone- ja laitehäiriöistä töiden aikana. Lisäksi urakoijan uskotaan tuovan töiden tekemiseen enemmän ammattitaitoa. (Maatilayrityksen menestystekijät 2008, 49.)

Maatilan töiksi voidaan lukea myös remontointi, koska tiloja uudistetaan kaiken aikaa ja joka vuosi tehdään joitakin korjaustöitä. Remontissa riskitekijöitä ovat muun muassa ammattitaidottomuus, huonot työvälineet sekä ympärillä leikkivät lapset. Maatilalla saattaa

siis helposti sattua vaaratilanteita, jos remontoija ei hallitse täysin koneiden käyttöä ja lapsia pyörii ympärillä. Siksi remontoitaessa on syytä harkita ammattimiehen käyttöä tai ainakin olla varovainen ja huolellinen. Etenkin hitsatessa on syytä monta kertaa tarkistaa, ettei kipinöitä ole lentänyt minnekään syttyviin materiaaleihin ja näin ollen sytytä koko rakennusta tuleen.

6.9 Metsätaloustöistä aiheutuvat turvallisuusriskit

Suomessa maatilallisilla on keskimäärin 55 hehtaaria metsää. Maatalousyrittäjät pyrkivät tekemään osan metsätöistä itse. Tällaisia töitä ovat esimerkiksi karsinta ja puun kaato. Riskialttiimpia työvaiheita ovatkin juuri puun kaato, karsinta, katkonta ja kasaus. Tapaturmat aiheuttavat useimmiten vahinkoa alaraajoihin sekä selkään. Turmia voidaan estää oikeanlaisilla työasenoilla sekä käyttämällä asianmukaista suojaruustusta. (Mela 2010 y.) Etenkin moottorisahan varomaton käyttö on aiheuttanut monia riskialttiita tilanteita. Maatalousyrittäjälle henkilösuojainten hankinta ja käyttö on vapaaehtoista ja koska metsää on maatiloilla yleisesti ottaen vähän, asianmukaisia suojaruusteita ei hankita. Tästä johtuen metsätöissä sattuu tilastollisesti suhteellisen usein tapaturmia.

6.10 Tuotantoeläinten käyttäytymisen aiheuttamat turvallisuusriskit

Suomen maatiloista suunnilleen 40 % on kotieläintiloja. Näistä 68 % on lypsykarjatiloja. Suurimmat riskitekijät eläinten kanssa työskennellessä ovat ammattisairaudet sekä eläinten aiheuttama tapaturmavaara. Henkilökohtaiset suojaimet, eläinten oikeanlainen käsittely sekä oikeat työtavat ehkäisevät tapaturmien syntymistä. (Mela 2010 z.)

Maataloudessa eniten vaaratilanteita ja tapaturmia sattuu karjatoissa. 75 % naisille tapahtuneista onnettomuuksista tapahtuu juuri karjatöiden yhteydessä. Vuosittain sattuu hieman alle 3000 karjatyöstä johtuvaa tapaturmaa. (Maatilan riskienhallinta 2005, sivu 27.) Lypsytyössä sattuneista tapaturmista yli puolet on lehmien aiheuttamia. Potkuihin, polkemiin ja puskemisiin voidaan kuitenkin varautua esimerkiksi käyttämällä lehmillä potkurautaa ja suojautumalla itse turvakengillä. Lehmille puhuminen sekä niiden silittäminen ja rauhoittaminen, yksilötuntemus sekä eläinten lajinmukaisen käyttäytymisen tunteminen auttavat myös ehkäisemään tapaturmia. (Mela 2010 ä.)

Eläinten siirto ja kuljetus ovat myös riskialttiita työvaiheita eläinten kanssa työskennellessä. Esimerkiksi huono kuljetusreitti, liukas alusta sekä huono valaistus aiheuttavat usein eläimen pelästymisen ja siten myös usein tapaturman. (Mela 2010 ä.)

Sikatilallisia on Suomessa 3 800. Sian käsittelyn yhteydessä yleisiä tapaturmia ovat varpaille astuminen sekä sianpurema. Tapaturma-alttiuteen voidaan vaikuttaa suojautumalla turvakengillä, rauhallisella ja varovaisella käyttäytymisellä sekä lajituntemuksella. (Mela 2010 ö.) Sian hoidossa on otettava huomioon runsas pölyn määrä sekä ammoniakki, jotka aiheuttavat helposti ammattisairauksia. Pölymäärän aiheuttaa rehun, lannan sekä kuivikkeiden lisäksi myös sioista itsestään irtoava pöly. Lihasiat erittävät pölyä enemmän kuin emakot. Myös eläimen koolla on väliä. (Mela 2010 aa.) Lisäksi siat pitävät erittäin suurta ääntä. Yleinen melutaso on yli 110 dB:tä. Tästä syystä on tärkeää suojautua kuulosuojaimilla, etenkin ruokinta-aikaan. (Mela 2010 ab.)

Muutkin tuotantoeläimet luovat omat riskinsä. Hevonen esimerkiksi saattaa purra ruokintatilanteessa. Siipikarja puolestaan aiheuttaa melu- ja ammoniakkiriskin. Näin ollen jokaisessa tuotantosuunnassa on riskinsä. Eläinten kanssa työskenneltäessä kuitenkin eläinten luontaisen käyttäytymisen tunteminen, oikeanlaiset tuotantotilat, yksilöiden tunteminen, ammattitaito sekä yleinen varovaisuus pienentävät vaaratilanteiden syntymistä. Kun huomioidaan eläin ja sen tarpeet, säästyään monelta onnettomuudelta. Etenkin lapsia tulee varoittaa eläimen vaarallisuudesta.

Lisäksi lomittajiin kohdistuu useita turvallisuusriskejä. Vieraat eläimet, koneet, laitteet, tavat ja niin edelleen luovat päivittäin lomittajille uudenlaisen työskentely-ympäristön ja työskentelyolosuhteet, joissa heidän tulisi työskennellä. Erilaiset ja muuttuvat työolosuhteet ovatkin syitä miksi lomittajille tapahtuu kaksinkertainen määrä tapaturmia viljelijöihin verrattuna. Osa viljelijöistä kiinnittää huomiota lomittajien työturvallisuuteen, mutta osalle viljelijöistä on vaikeaa asennoitua vieraan ihmisen asemaan maatilalla. Tämä luo riskin, koska tällöin esimerkiksi rikkinäisiä ja vaarallisia koneita luovutetaan lomittajan käyttöön, jolloin helposti tapahtuu onnettomuuksia. Esimerkiksi poistetut suojainosat luovat helposti tapaturmariskin. Koska lomittaja työskentelee yleensä yksin, riskien hallitsemiseksi onkin kehitteillä turvallisen työpäivän kuittaaminen esimerkiksi matkapuhelimeen. Tällä pystytään kontrolloimaan hyvin avunsaanti tapaturmatilanteissa sekä tapaturmien lukumäärä. (Murtomaa-Niskala 2004.)

6.11 Tulipalon aiheuttama turvallisuusriski

Tulipalo on aina suuri turvallisuusriski maatilalla, koska maatilalla työskentelee paljon ihmisiä ja eläimiäkin on runsaasti. Tulipalo luo suuren riskin myös lähellä oleville naapureille. Yleisimmin maatilalla sattuvat tulipalot saavat alkunsa lämpökeskuksista tai varasto- ja rehunkäsittelytiloista. Syynä voivat olla esimerkiksi tulityöt, puutteelliset sähköasennukset, ukkonen tai häiriöt lämmityslaitteissa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 60.)

Paloturvallisuutta voidaan parantaa esimerkiksi sillä, että maatilarakennukset sijoitetaan riittävän matkan päähän toisistaan, rakennukset rakennetaan turvallisista rakennusmateriaaleista, jokaiseen rakennukseen tehdään vähintään kaksi ovea, suuret rakennukset palo-osastoidaan, jokaiseen rakennukseen hankitaan toimiva palovaroitin tai yhtenäinen palovaroitinjärjestelmä, maatilaympäristö pidetään siistinä ja järjestyksessä, rakennuksiin tehdään säännöllisesti palotarkastuksia ja nuohouksia sekä huolehditaan siitä, että maatilalla on riittävä alkusammutuskalusto ja riittävä taito käyttää sitä. Parhaiten paloturvallisuusriskeihin voidaan kuitenkin vaikuttaa omalla asenteella sekä huolellisella toiminnalla. (Maatilan riskienhallinta 2005, 60.)

Maatilapaloista on runsaasti esimerkitapauksia, kuten syyskuussa 2010 Muhoksella, missä yli sadan lehmän navetta tuhoutui täysin navettapalossa. Yli 30 eläintä kuoli ja osa saatiin pelastettua. Osa jouduttiin pelastamisen jälkeen lopettamaan, koska ne olivat niin pahasti loukkaantuneita. (Iltasanomat 2010.) Onnettomuuden aikana sekä sen jälkeen on hyvä olla valmiina tietynlainen toimiva pelastus- ja toimintasuunnitelma.

6.11.1 Pelastus- ja turvasuunnitelma

Tulipalon aiheuttamaa turvallisuusriskiä voidaan parhaiten pienentää ja hallita maatilan pelastus- ja turvasuunnitelman avulla. Pelastuslaki (2003/468) edellyttää suurehkoilta maatiloilta pelastussuunnitelmaa. (Kaihlajärvi 2008.) Jokaisella maatilalla, jonka tuotantorakennus on yli 1000 m², tulee olla pelastus- ja turvasuunnitelma. Myös jos tilan tuotantoeläintoiminta on ympäristöluvanvaraista ja jos maatalouden uudistamishanke, mittava laajennus tai laaja peruskorjaushanke toteutetaan tukirahoituksella, on tilalla oltava pelastussuunnitelma. (Maatilan riskienhallinta 2005, 76.)

Pelastus- ja turvasuunnitelman tarkoituksena on selvittää esimerkiksi tulipalon varhaiseen havaitsemiseen, alkusammutukseen sekä ihmisten ja tuotantoeläinten pelastamiseen tarvittavat toimenpiteet ja laitteet. Esimerkiksi eläinten vapauttaminen, ohjaaminen ulos rakennuksesta sekä eläinten sijoitus rakennuksen ulkopuolella on suunniteltava huolella. On myös mietittävä minne eläimet sijoitetaan, jos tuotantorakennus palaa täysin. Suunnitelma sisältää myös tuotantorakennuksen pohjapiirustuksen, josta käy ilmi eläinten pelastustiet, alkusammutuskaluston sijoituspaikat, vesipisteet sekä -sulut, sähkökaappien paikat sekä eläinten lääkkeiden ja ensiaputarvikkeiden sijoituspaikat. Asemapiirustukseen taas puolestaan merkitään muun muassa maatilan sähköpääkeskuksen paikka, vesisulut sekä räjähdysalttiiden ja muiden vaarallisten aineiden säilytyspaikat. Molemmat piirustukset sijoitetaan näkyvälle paikalle tuotantorakennuksessa. (Kaihlajärvi 2008.)

6.11.2 Kotieläinrakennuksien suunnittelu ja sähkö

Kotieläinrakennukset voidaan luokitella P1-, P2- ja P3-paloluokkiin ja eläinsuojan palosastokokoo saa olla enintään 1000 - 2000 m² luokasta riippuen. Viljakuivaamo ei saa rakentaa kotieläinrakennuksen yhteyteen. Myöskään lämpökeskusta tai konekorjaamotilaa ei saa rakentaa eläinsuojan yhteyteen, jos niissä käytetään kiinteää polttoainetta ja jos rakennuskokonaisuuden pinta-alaksi tulee yli 2000 m². (Maatilan riskienhallinta 2005, 68.) Kotieläinrakennuksessa eläimet pitää pystyä vapauttamaan sarjassa ja lähimpään oveen täytyy olla alle 30 metriä. Rakennuksessa täytyy olla myös kaksi riittävän suurta ulko-ovea sekä savunpoistojärjestelmä. (Maatilan riskienhallinta 2005, 66.)

Jokaisessa rakennuksessa tulisi olla vähintään yksi kuuden kilon käsisammutin ja tuotantorakennuksessa jokaista 200 neliometriä kohden yksi sammutin. Työkoneissakin suositellaan olevan sammutin. Koko tilan kattavassa palovaroitinjärjestelmässä keskusyksikkö, sireeni sekä osa savuilmaisimista asennetaan asuin- ja ulkorakennukseen, josta mahdollisen tulipalon voi havaita myös yöaikaan sekä sähkökatkoksen aikana. Hälytys on mahdollista saada myös matkapuhelimeen. Järjestelmä laukaisee hälytyksen viimeistään 60 sekunnin päästä savuhavainnosta. (Maatilan riskienhallinta 2005, 65-66.)

Yli kolmannes maatilapaloista aiheutuu sähkölaitteista. Sähköpalo johtuu yleisimmin omatoimisesta asennuksesta, joka on ehdottomasti kiellettyä. Ainoastaan ammattitaitoinen sähköasentaja saa tehdä sähkötyöt. Muita paloon johtavia syitä ovat ylikuormitus, eristysvika, huonot liitokset, sähkölaitteiden ja asennuksien ikääntyminen sekä virheellinen käyttö. Paloriskiä voidaan minimoida esimerkiksi riittävällä vikavirtasuojauksella, huolellisella koteloinnilla, rakennuksien metalliosien kytkemisellä yhteen ja maadoituksella, huolehtimalla vanhojen ja uusien asennusten yhteen sopivuudella, riittävän kokoisella sähköpääkeskuksella, huolehtimalla tilan ylijännite- ja ukkossuojausten kunnosta sekä suorittamalla lakisäätöinen sähköasennusten määräaikaistarkastus 15 vuoden välein, jos sähköpääkeskuksen pääsulakkeen koko on yli 15 ampeeria. Tarkastuksen suorittaa valtuutetun tarkastuslaitoksen tarkastaja. Sähkölaitteita, kuten kuumia halogeenivalaisimia, ei saa asentaa kosteisiin ja pölyisiin paikkoihin. (Maatilan riskienhallinta 2005, 62-63.)

6.11.3 Tulityöt ja lämpökeskukset

Tulitöissä syntyy kipinöitä, liekkiä tai muuta lämpöä, joka aiheuttaa paloriskin. Siksi onkin huolehdittava siitä, että tulitöitä tehdään erillisessä paikassa, jossa rakenteet ovat palamattomia ja jossa ei säilytetä syttyvää materiaalia tai nestettä. Tilassa täytyy olla alkusammutuskalustoa. Työympäristö ei saa olla pölyinen. On huolehdittava siitä, että kipinöitä ei lennä syttyviin materiaaleihin ja että töissä muodostuva lämpö ei johdu

työkohdetta pitkin rakenteiden sisälle. Tulityövahti seuraa ympäristöä tunnin ajan tulityön lopettamisesta. Ulkopuolisella tulityöntekijällä täytyy olla voimassa oleva tulityökortti. Tulipalon estämiseksi tulityöt suositellaan tehtäväksi aina aamuisin. (Maatilan riskienhallinta 2005, 70-71.)

Lämpökeskukset tulisi aina rakentaa erilleen muista rakennuksista. Jos se kuitenkin on jonkin rakennuksen (esimerkiksi polttoainevaraston) yhteydessä, se on eristettävä omaksi palo-osastokseen. Tulipaloja sytyttävät useimmiten kattilan toimintahäiriöt, kattilan väljä kansi, väärä hormin mitoitus sekä ongelmat, jotka syntyvät epätasalaatuisen hakkeen tukkiessa syöttöputken. (Maatilan riskienhallinta 2005, 72.) Tulipalon estämiseksi lämpökeskuksissa on erilaisia sammutusjärjestelmiä, kuten takapalojen estämiseksi painevesisäiliö ja polttoaineen sulkusyötin. Sammutusjärjestelmän tulee toimia myös sähkökatkokkien aikana. (Maatilan riskienhallinta 2005, 74-75.) Savuhormin kunnossa pidolla sekä säännöllisellä nuohouksellakin voidaan oleellisesti estää tulipaloriskiä (Maatilan riskienhallinta 2005, 72).

6.11.4 Koneet ja laitteet

Koneiden ja laitteiden käyttöön liittyy palovaara, mutta on harvinaista, että itse koneet syttyvät palamaan. Laiterikko, laitteen jumittuminen, kiven tai metallikappaleen joutuminen tavarankokoon tai laitteen peittyminen kuitenkin saattavat aiheuttaa kipinän tai koneen kuumenemisen, jolloin esimerkiksi heinä, olki, viljat tai pöly syttyvät palamaan. Näin syttyviä laitteita ovat kuivurin kuljettimet, viljansiirtolaitteet, ruokinta-automaatit sekä heinäkuivurien puhaltimet. Kone- ja laitepaloja voidaan estää koneiden sekä laitteiden säännöllisellä huollolla, kunnossapidolla, niiden seuraamisella ja puhtaanapidolla. Lisäksi paloja voidaan estää muun muassa sillä, että ympäristö pidetään siistinä ja pölyltä puhtaana, konesuojat eristetään omaksi palo-osastokseen, koneiden virta katkaistaan ainakin yön ajaksi, päävirtakytkimiä asennetaan useimpiin työkoneisiin, akkujen latauspaikasta sekä palavien nesteiden käsittelypaikasta tehdään paloturvallinen ja hyvin tuulettuva, staattisen sähköpurkausten syntyminen estetään kaikilla mahdollisilla tavoilla sekä huolehditaan siitä, että koneita ei tankata sisätiloissa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 63.)

Kuivuripalot ovat suhteellisen yleisiä. Niitä ehkäistään muun muassa pitämällä kuivuria siistinä ja puhtaana, nuohoamalla uunia, puhdistamalla ilmanottoaukkojen verkot, tarkistamalla savupiiput sekä varaamalla kuivuriin 200 litran vesitynnyri ja ABIIIIE-luokan 6 kg:n jauhesammutin. Sammutinta on huollettava vuosittain. (Mela 2010 ac.)

6.12 Ensiaputaitojen tärkeys turvallisuusriskien hallinnassa

Esimerkiksi elvytystaidot on syytä olla kaikkien työntekijöiden tuoreessa muistissa, koska sukupolvenvaihdoksista huolimatta maataloilla työskentelee iäkstä väkeä, jolloin myös sydäninfarktista johtuvan elvytystarpeen riski on suurempi. On lisäksi tärkeää osata lapsen oikeanlainen elvytys, jotta osataan toimia nopeasti ja oikein myös silloin kun lapsi ei hengitä. Työntekijöiden tulisi lisäksi osata esimerkiksi ensiavun antamista sokkia varten, kuinka vierasesine poistetaan hengityksestä, kuinka haavat sidotaan ja verenvuoto tyrehdytetään, miten toimitaan, jos esimerkiksi kirveen lipeämisen takia irtoaa jokin kehonosa, miten toimitaan, jos raaja murtuu tai nivel menee sijoiltaan esimerkiksi eläimen nykäistessä riimusta kuljetustilanteessa tai miten toimitaan selkä- ja kaularankavammoissa. Myös palovammoja sekä myrkytystilanteita varten on syytä kerrata ensiaputaidot. Maatilalla tulisi olla riittävä ensiapuvalmius tapaturmien varalta. Yrittäjä voi hakea korvausta ensiapuvalmiuskustannuksiin Kelalta, sillä edellytyksellä, että hän on liittynyt työterveydenhuoltoon ja ammattihenkilö on määrittänyt kyseessä olevat ensiaputarvikkeet tilalle. Jos kyseessä on ollut työ- tai vapaa-ajan tapaturma, joka tapaturmalain (MATA) nojalla korvataan, korvataan ensiavussa tai myöhemmässä hoidossa käytetyt tarvikkeet. Korvauksesta vastaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos eli Mela. (Mela 2010 c.)

7 TALOUSRISKIT

Talourisikeiksi voidaan luokitella oikeastaan kaikki maatalan riskit, koska kaikki riskit liittyvät jollain tavalla tilan toimintaan, tuotantoon ja siten myös talouteen. Talourisikejä ovat siten esimerkiksi investointirisikit, tuotteen laatuun kohdistuvat riskit, asiakastytyväisyysriskit sekä vahinkorisikit. Talourisikeihin voidaan kuitenkin ajatella kuuluvan kolme osaa: liikerisikit, omaisuusriskit ja keskeytysriskit.

7.1 Liikerisiki

Liikerisiki määritellään riskiksi, joka otetaan tietoisesti yrityksen tuottavuuden parantamiseksi. Liikerisikien ottaminen kuuluu yritystoimintaan. (PK_RH 2009 I.) Liikerisikejä voivat muodostaa esimerkiksi henkilöstö, johtaminen, rahoitus, taloustilanne, tuotteet, tuotanto, ali- tai ylihankinta, osto, varastointi, myynti, markkinointi, asiakkaat, kilpailijat, investoinnit, lait ja säädökset, sopimukset, verkostoituminen sekä sukupolvenvaihdokset. Näitä osa-alueita hallitsemalla voidaan hallita liikerisikejä. (PK_RH 2009 m.) Liikerisikit saavat yleensä alkunsa joko yrityksen toiminnasta tai jonkun ulkopuolisen toiminnasta. Esimerkiksi maatilalle kohdistuu liikerisiki, jos toista yritystä kohtaa vahinkorisiki, kuten tulipalo. Tällöin kaupat saattavat äkisti peruuntua ja maatilalle saattaa koitua tappiota. Liikerisikeihin tulee siis mahdollisuuksien mukaan varautua. (Suominen, Engblom, Krappe 2000, 3.) Liikerisikejä on vaikea vakuuttaa (Raatikainen 2006, 102-103).

Selviä liikeriskejä ovat muun muassa liikeidea, joka ei muodosta toimivaa kokonaisuutta sekä asiakasryhmä, joka ei ole kohdennettu tarpeeksi. Lisäksi riskeiksi voidaan luokitella se, jos markkina-aluetta ja kilpailutilannetta ei tunneta kokonaisuudessaan sekä selkeä kilpailuetu puuttuu. Todellisen asiakastarpeen tulisi olla liikeidean pohjana, joten epärealistinen ja ylimalkainen liikeidea ei tällöin ole kannattavaa. Riskejä ovat myös, jos menestystekijöitä ei ole määritetty tarpeeksi laajasti, resurssit ovat heikot, tehokkuus ei riitä sekä toimintatapa ylipäättään on puutteellinen, koska tällöin yrittäjän tieto- ja taitotaso eivät vastaa yrityksen tarvetta. Kilpailijan aseman arvioiminen markkinoilla ja sen kehityssuunnan määrittäminen, oma kokemus, alan kehityksen seuraaminen sekä tilanteisiin ennakoitiin auttavat riskienhallinnassa ja oman yrityksen kehittämisessä. (Yrittämällä tuloksiin 2001, 33-58.)

7.1.1 Henkilöstö

Maatilan henkilöstö on maatilayrityksen yksi tärkeimmistä liikeriskeistä, koska maatilalla työskentelee niin vähän ihmisiä. Jos joku loukkaantuu vakavasti, on maatilalla heti niin sanottu resurssipula. Etenkin jos maatila on niin sanottu yhden miehen yritys, loukkaantumisen sattuessa ollaan ongelmatilanteessa. Lisäksi ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, työntekijöiden motivaation lasku, huono yhteistyö ja työilmapiiri sekä huono työntekijöiden palkkaus saattaa ajaa maatilayrityksen tuottavuusongelmiin. (Suominen ym. 2000, 6.) Henkilöstöriski voi olla myös esimerkiksi työhön sopimattoman henkilön palkkaus, koska tällöin irtisanomiseen ja uuden työntekijän hakemiseen kuluu turhaa aikaa sekä rahaa ja tuotanto saattaa tällöin keskeytyä. Myös esimerkiksi vanhan pätevän työntekijän lähteminen tilalta muodostaa henkilöriskin ja sitä kautta liikeriskin, koska tällöin on etsittävä ammattitaitoista, motivoitunutta ja kyseistä työtä osaavaa henkilöstöä. (Suominen ym. 2000, 3.)

7.1.2 Talous, rahoitus ja johtaminen

Talouriskejä voidaan hallita esimerkiksi seuraamalla maatalojen menoja sekä tuloja sekä tunnuslukuja, kuten myynti- ja käyttökattetta sekä pääomantuottoa, hyödyntämällä. Riskejä muodostavat esimerkiksi kannattavuusongelmat, budjetoinnin seuraamattomuus, verosuunnittelun puutteellisuus, maksuvalmiuden heikkeneminen, liian suuri vieraan pääoman osuus (vakavaraisuus onneton), kilpailijoita huonompi taloudellinen tilanne, vakuutusturvan puuttuminen, muista riippuvainen toimintatapa, sopimusrikkomukset, puutteelliset sopimukset sekä yritysstrategian puuttuminen. (Suominen ym. 2000, 14.) Taloustilannetta tarkasteltaessa on syytä laskea tilan kannattavuutta ilman maataloustukia. Talouriskejä muodostavat lisäksi kysynnän ja hinnan lasku, kustannuksien (esimerkiksi raaka-aineiden ja lannoitteiden hinnanmuutokset) ja korkojen nousu sekä maataloustukimuutokset.

Yritystoiminnan tärkeimmät kulmakivet ovat kannattavuus, maksuvalmius sekä vakavaraisuus. Yrityksen toiminta perustuu kannattavaan liiketoimintaan pitkällä tähtäimellä, muuten yritystoiminta on pakko lopettaa. Kannattavuuden lisäksi yrityksellä tulee olla maksuvalmiutta eli likviditeettiä sekä vakavaraisuutta, jotta yritystoiminta pystyy jatkumaan. Vakavaraisuudella tarkoitetaan maatilayrityksen kykyä selviytyä velvoitteistaan pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa. Vakavaraisen yrityksen oman ja vieraan pääoman välinen suhde on tasapainossa eli velkaa ei ole paljoa, joten yrityksellä on tällöin hyvä riskinsietokyky. Hyvä vakavaraisuus turvaa maksuvalmiuden. Maksuvalmiuden ollessa hyvä yritys on kykeneväinen maksamaan laskunsa ajallaan. Heikko maksuvalmius pakottaa yrityksen turvautumaan lisärahoitukseen, mikä puolestaan heikentää vakavaraisuutta ja siten myös yrityksen kannattavuutta. Talousriskien hallinnassa on siis oleellista kiinnittää runsasta huomiota maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen. (Blummé, Kaarenoja, Suontausta 2010, 37-41.)

Rahoitukseen ja pääomankorkoon liittyvät riskit ovat olleet Suomessa korkeat, koska korkotaso vaihtelee kansallisen suhdanne- ja rahapolitiikan mukana voimakkaasti. Euron myötä riskit ovat kuitenkin pienentyneet. Rahoitusriskit ovat kuitenkin korkeita, jos vieraan pääoman määrä on korkea ja yrityksen maksuvalmius ei enää ole niin hyvä, että juoksevista menoista selvittäisiin. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 88.) Joidenkin raaka-aineiden ja tuotteiden hintariskejä pienentämään on kehitetty omat johdannaismarkkinat, joissa käydään kauppaa esimerkiksi futuuri- ja optiosopimuksilla. Näin viljakaupassa pystytään hallitsemaan riskejä. Esimerkiksi viljan hinta sekä myynti- ja ostoehdot lyödään lukkoon etukäteen sopimuksella, jolloin pienennetään riskiä viljan alhaisen hinnan aiheuttamista kustannuksista. Termiinkauppasopimuksilla pystytään hallitsemaan myös viljan hintariskejä. Sopimuksessa sovitaan viljalle tietty hinta, laatu ja määrä, joka toimitetaan toiselle sopimuksen tekijälle. Näin taataan, että viljasta saadaan parempi hinta. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 92.)

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden markkinoiden vapautuminen aiheuttaa maatilayrittäjälle suuren riskin, koska maailmanmarkkinoiden vaihtelut vaikuttavat Suomessa tuottajahintoihin selvästi ja siten myös tilan kannattavuuteen. Myös rahoitukseen sekä pääoman korkoon liittyy omat riskinsä, koska korkotaso vaihtelee kansallisen suhdanne- ja rahapolitiikan muutosten mukaan. Laajentava yritys joutuu ottamaan kaksinkertaisen riskin, koska tällöin vieraan pääoman määrä on luultavimmin korkea investoinneissa. Rahoitusriski on erittäin suuri, kun yrityksellä on maksuvalmiusongelmia. Suuria investointeja suunniteltaessa on otettava huomioon investointien rahoitus ennen itse investoinnin käynnistystä, koska tällöin vältetään maksuvalmiusongelmia ja huomioidaan ajoissa mahdollinen kustannusarvion ylittyminen. Riskejä kannattaakin tarkastella kannattavuus-, maksuvalmius- ja takaisinmaksulaskelmilla, jolloin voidaan todeta mikä eri investointivaihtoehdoista on parhain mahdollinen maatilayritykselle. (Laajentavien tilojen haasteet 2003, 88.)

7.1.3 Tuotanto ja tuotteet

Tuotanto aiheuttaa myös omat riskinsä maatilan toiminnassa. Toimivassa, kannattavassa ja oikein johdetussa liiketoiminnassa tuotantopanokset suunnitellaan niin, että yli- tai alituotantoa ei pääse syntymään ja siten myös lisääntyviä kustannuksia. Ylituotanto markkinoilla alentaa hintatasoa ja alituotanto puolestaan nostaa, koska kysyntä on tällöin suurta. Markkinoilla pärjäämiseksi yrityksen on tuotettava jotakin tiettyä palvelua tai tuotetta entistä edullisimmin, vaivattomammin, luotettavammin sekä nopeammin kuin kilpailijansa. (Kannattava maatilayritys 2008, 6.)

Tuotantoriskin saattaa muodostaa myös tärkeiden raaka-aineiden puuttuminen ja niiden korvaamattomuus. Esimerkiksi maanviljelyssä jonkin tietyn kasvilajin siemenen saamattomuus saattaa aiheuttaa tilanteen, jossa asiakas ei ole tyytyväinen. Asiakastyytyväisyys onkin tärkeä osa liikeriskien hallintaa. Tuotantoriskin aiheuttaa myös yhden tuotteen tuotanto, tuotantotavan korvaamattomuus, sähkön ja veden saatavuuden katkeaminen, laitteiden ja koneiden rikkoutuminen, toimitilojen toimimattomuus tuotannossa, runsas hävikki, huonolaatuinen tuote, ympäristöongelmien syntyminen sekä maatilayrityksen kilpailijat. (Suominen ym. 2000, 8.) Tuotteen hinta luo yritystoimintaan myös oman riskinsä. Muuttuva viljan hinta, sianlihan sikasykli, maidon tuottajahinnan laskeminen tai korottaminen ja niin edelleen luovat aina muuttuvan taloustilanteen, joka on otettava huomioon esimerkiksi maatilaa laajennettaessa.

7.1.4 Ostotoiminta ja varastointi

Liikeriskin aiheuttavat myös toimitusvaikeudet, jotka kohdistuvat maatalaan. Esimerkiksi lannoitteiden saamattomuus sovittuun aikaan, saattaa aiheuttaa työn viivästymistä, mikä puolestaan nostaa kustannuksia. Ongelmia syntyy myös, jos maatala on riippuvainen vain yhdestä tai kahdesta tavarantoimittajasta, jos toimitettava tavara ei ole laadultaan hyvää, jos kirjallisia sopimuksia ei ole tehty, jos omat varastot ovat liian pienet tai jos varastohävikkiä syntyy runsaasti. (Suominen ym. 2000, 10.)

7.1.5 Myynti, markkinointi ja asiakkaat

Liikeriskejä ovat markkinoinnin epäonnistuminen, asiakkaiden maksuhäiriöt, asiakkaiden vähäinen määrä, toimituskatkokset, markkinoinnin kalleus, markkinointimahdollisuuksien hyödyntämättömyys, toimituksien viivästykset, sopimaton hinta sekä tuotteen vastaamattomuus asiakkaan tarpeisiin. Uusia asiakassuhteita luodessa on tärkeää hallita asiakasriskit. Esimerkiksi asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden toteuttaminen sekä luotettavuuden vakuuttaminen ovat alussa tärkeitä asioita hallita. On myös tärkeää huolehtia,

että asiakas saa luvatut tuotteet tai palvelut sovittuun aikaan ja hintaan, eikä laadussa ole puutteita. (Suominen ym. 2000, 12-13.) Asiakastyytyväisyys ja asiakasuskollisuus ovatkin liiketoiminnan yksi tärkeimmistä lähtökohdista, koska tällöin tyytyväiset asiakkaat markkinoivat tuotetta tai palvelua eteenpäin muille potentiaalisille asiakkaille. Tämä on samalla myös riski, koska jos asiakas ei ole tyytyväinen, voi tämä siirtyä kilpailijalle muiden tyytymättömien asiakkaiden perässä. (Kannattava maatilayritys 2008, 7.)

7.1.6 Kilpailijat

Maatilayrityksen on kiinnitettävä huomiota kilpailijoihinsa, muihin maatilayrityksiin. Näiden seuraaminen ja vahvuuksien kartoittaminen auttavat maatilayritystä saamaan kilpailuedun. Kilpailijat saattavat pärjätä paremmin kilpailussa, jos maatilayrityksen yhteistyö liikekumppanien kanssa takkuilee, jos tilalla on rahoitus- ja toimitusongelmia tai jos tuotanto-olosuhteet ovat puutteellisia. On siis yrityksen toiminnan ja kannattavuuden kannalta tärkeää hallita riskejä paremmin kuin kilpailijansa. Samalla on myös syytä kartoittaa oman yrityksen vahvuudet ja heikkoudet. (Suominen ym. 2000, 18.)

7.1.7 Investoinnit

Investointeihin liittyy aina omat riskinsä. Riskejä voivat olla esimerkiksi investointien suunnittelemattomuus, tarpeettomat investoinnit, investoinnin suuruus tai pienuus, investoinnin hyödyttömyys, puutteelliset laskelmat sekä rahoitusvaihtoehtojen puuttuminen. Investointien tarkoituksena on kilpailukyvyyn parantaminen suhteessa muihin alan yrityksiin. (Suominen ym. 2000, 16.) On tärkeää, että eri investointimahdollisuuksia kartoitetaan ja etsitään riittävästi tietoa ennen lopullista päätöstä. Investointipäätökseen täytyy käyttää riittävästi aikaa, jotta varmistetaan, että päätöstä on harkittu tarkkaan. On myös tiedostettava täysin uuden investoinnin aiheuttamat työ- ja tarviketarpeet sekä siitä aiheutuvat tuotantokustannukset. Investoinnin rahoitus on syytä laskea huolella. Hintoja tulisi vertailla ja kilpailuttaa. Investoinnin toimitus- ja takuehtojen täyttymisestä on syytä huolehtia. (Maatila RH -välineet 2010.)

Investoinnin tarpeellisuutta ja työhön panostamista tulee miettiä tarkoin, ettei investoinnista synny lisäriskejä työntekoon. Esimerkiksi käytettynä ostettu pienkuormain, jossa on koko ajan jotakin korjattavaa, jolla työnteko on hidasta, joka on maksanut paljon ja joka ei mahdu kunnolla kääntymään navetassa, on hyvä esimerkki huonosta investoinnista, joka aiheuttaa päänvaivaa sekä käytännön töissä että toimistossakin. Pienkuormaajan kääntämiseen navetassa tuhlautuu paljon aikaa, jolloin kustannukset nousevat. Herää siis kysymys, että tuleeko pienkuormaajaan investoiminen loppujen lopuksi kalliimmaksi, kuin käsityönä tehty työ. Virheinvestointeja tulee siis mahdollisuuksien mukaan välttää. Tärkeintä on siis maatilalan

investointien onnistuminen niin, että koneesta, laitteesta tai rakennuksesta saadaan mahdollisimman suuri hyöty ja maatilain pito olisi tehokkaampaa kuin ennen. Investoinnin tulee toimia moitteettomasti ja viljelijän tulisi hyötyä siitä pitkällä tähtäimellä taloudellisesti sekä ajallisesti. Esimerkiksi tuotantorakennuksen kohdalla hyvä investointi merkitsee eläinten parantunutta hyvinvointia ja siten myös tuotteen laadun paranemista ja näin ollen parempaa kannattavuutta. Investointipäätökseen voi vaikuttaa työn helpottamisen lisäksi myös esimerkiksi teknologian nopea kehitys, pelko konerikosta, tehoton tuotanto, laajennustarve, huonot työolot tai uudistamisen tarve.

7.1.8 Lait ja säädökset

Maatilayrityksen on noudatettava lainsäädäntöä siinä missä muidenkin yritysten. Viranomais määräykset saattavat rajoittaa liiketoimintaa. Esimerkiksi verolainsäädännön uusiutuminen aiheuttaa yrittäjälle ongelmia, jos hän ei ole tilanteen tasalla. (Suominen ym. 2000, 20.) Maanviljelijöiden on meneteltävä lakien ja säädäntöjen mukaan myös, jotta he saisivat maataloustukia. Jos esimerkiksi täydentäviä ehtoja ei noudateta, tukiakaan ei makseta. Riskitekijäksi muodostuvat siksi vuosittain muuttuvat tukiehdot, joiden perässä pysyminen ja noudattaminen vaativat tarkkaavaisuutta ja huolellisuutta.

7.1.9 Sopimusriskit

Sopimusriski on liikeriski. Yleisimpiä sopimusriskejä ovat esimerkiksi se, että sopimusta ei tehdä ollenkaan, sitä ei noudateta, sitä ei toteuteta ajallaan, sopimus toteutuu ainoastaan puutteellisesti tai virheellisesti tai sopimuksen kohde aiheuttaa sopimuskumppanille tai jollekin sopimuksen ulkopuoliselle henkilölle vahinkoa ja harmia. Parhaiten sopimusriskejä voidaan hallita kirjallisen sopimuksen avulla, minkä avulla molemmat osapuolet pitävät omista oikeuksistaan kiinni. Lakimiehen apuun voi myös turvautua haluttaessa. Kirjallisesta sopimuksesta on helppo tarkistaa esimerkiksi sitovuusehdot, voimassaoloaika sekä seurausvaikutukset. (PK_RH 2009 n.) Viljelijä voi solmia kirjallisen sopimuksen esimerkiksi toisen viljelijän kanssa sovittaessa vuokramaasta tai viljaa myydessä maatalouskaupan kanssa.

7.1.10 Verkostoituminen

Verkostoitumisen lähtökohtana on yrityksen kilpailukyvyyn ja kannattavuuden lisääminen. Yhteisillä hankinnoilla päästään esimerkiksi selvästi kustannussäästöihin ja tehokkuuden paranemiseen. Verkostoitumisessa on kuitenkin otettava huomioon esimerkiksi yhteistyön sujuminen, työnjako, aikataulut sekä vastuukysymykset. (PK_RH 2009 p.) Maatila voi verkostoitua esimerkiksi toisen maatilain kanssa ja tehdä yhteistyötä esimerkiksi yhteisten

koneiden avulla. Kuivurin ja työkoneiden yhteiskäyttö on yleistä. Yhteiskäyttö saattaa kuitenkin tuoda ongelmia. Esimerkiksi jos koneesta menee jokin osa rikki ja on epäselvää kumpi koneen käyttäjä on tähän syyllinen, saattaa syntyä erimielisyyksiä. Myös koneen käyttötarve samaan aikaan saattaa synnyttää ongelmatilanteen. Yhteistyötä tehdessä on siis syytä pitää tällaiset ongelmatilanteet mielessä.

7.1.11 Sukupolvenvaihdoksen riskit

Sukupolvenvaihdokseen liittyy monia riskejä, joilla on vaikutusta maatilan talouteen ja kannattavuuteen. Esimerkiksi tilan johtamisella, yrittäjän roolilla, uuden yrittäjän koulutuksella sekä toimivilla ihmissuhteilla on suurikin merkitys maatilalla työskentelevien hyvinvointiin ja jaksamiseen, työhön motivoimiseen ja sitä kautta tilan talouteen ja kannattavuuteen. Lisäksi maatilan taloudella ennen sukupolvenvaihdosta sekä sukupolvenvaihdoksesta koituvilla veroseuraamuksilla on vaikutusta tilan kannattavuuteen. (PK_RH 2009 o.)

7.2 Omaisuusriski

Omaisuusriskejä ovat esimerkiksi tulipalo, räjähdys, kemikaalivuoto, myrsky, tulva tai rikos. Tällöin omaisuusriskin kohteena ovat yleensä rakennukset, tuotantokoneet ja laitteet, raaka-aineet, tuotteet, tarvikkeet sekä raha. Tulipalo aiheuttaa suurimman omaisuusriskin, koska tulipalo saattaa tuhota kaiken maatilalta. Sen lisäksi tulipalo aiheuttaa samalla tuotannon keskeytymistä tai totaalisen keskeytymisen. Vuotovahingot sekä rikollisuus ovat suhteellisen yleisiä riskejä. Hyvällä murto-suojauksella voidaan kuitenkin pienentää rikollisuutta. Myös rakennuksien kosteusvauriot luokitellaan omaisuusriskiksi. (Vanhatalo 2009.)

7.2.1 Pihapiiri ja tilusten irtaimisto

Omaisuusriski saattaa kohdistua maatilan pihapiiriin tai pihalla olevaan irtaimistoon. Varkauksien varalle on siksi hyvä lukita ovet ja ikkunat, järjestää pihalle kunnollinen valaistus, pitää maatilan ympäristö siistinä ja koneet järjestyksessä, estää vieraiden ihmisten pääseminen tuotantorakennuksiin ja koneisiin sekä estää vieraiden ihmisten kuvaaminen tilalla. On syytä myös varmistaa, että kalleimmissa työkoneissa sekä rakennuksissa on murtohälyttimet. Arvokkaimista irtaimistoista ja omaisuudesta on hyvä kirjata luettelo ja niistä suositellaan olevan kuitit ja kauppakirjat tallella. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.2.2 Rakennuksien kunto

Rakennuksien huono kunto on suuri omaisuusriski, koska rakennuksien remontointi on kallista. Rakennukset saattavat lahota, lattiat ja kantavat seinät olla huonossa kunnossa, ulkoverhous ja maalipinta saattaa olla epäsiistin näköinen, katto saattaa vuotaa, eristys saattaa olla olematonta, putkisto ja viemärointi voi olla vanhaa ja toimimatonta ja niin edelleen. Rahaa saattaa kuluu tällaisten maatalojen korjaamiseen yllättävän paljon, joten on kustannus- ja rahoituskysymys miten remontti suoritetaan. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.2.3 Tulipalo

Suurin omaisuusriski (ja keskeytysriski) maatilalla on tulipalo, koska siinä saattaa tuhoutua esimerkiksi asuinrakennus tai tuotantorakennus. Tämä merkitsee aina suurta omaisuusvahinkoa. Tällöin saattaa rakennuksen lisäksi tuhoutua myös tuotantoeläimiä, varastoitu sato tai muita tuotantotarvikkeita, puhumattakaan ihmishengistä. Suurimpien maatalojen tuhoutuessa kokonaan, kustannukset saattavat nousta jopa 3-4 miljoonaan euroon. (Maatilan riskienhallinta 2005, 60.) Vuonna 2008 maataloilla tapahtui yhteensä 28 suurpaloa, jossa vahingon suuruus ylitti 200 000 euroa. Koska tuotantorakennukset kasvavat vuosi vuodelta, myös tulipalon aiheuttamat kustannukset kasvavat samassa suhteessa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 61.) Tulipalorisktiin voidaan varautua esimerkiksi nuohouksella, sähkömiehen palkkaamisella sähkötöihin, palo-osastoimalla rakennuksia, puhtaanapidolla, varauloskäytien merkitsemisellä, huolellisilla tulitöiden tekemisillä sekä sähköisten hallintalaitteiden toimivuudella (Maatila RH -välineet 2010).

7.2.4 Lämmitysjärjestelmä

Omaisuusriski saattaa syntyä myös rakennusten lämmitysjärjestelmän toimimattomuudesta ja häiriöistä, koska tällöin kuluu hyvää työaikaa järjestelmän korjaustoissa. Lisäksi toimimattomuus lisää kustannuksia jo silläkin, että lämmitysjärjestelmä täytyy korvata tällöin varalämmitysjärjestelmällä. Myös uusien osien ja lämmitysjärjestelmän korjaajan palkkaus aiheuttaa kustannuksia. Riskiä voidaan pienentää esimerkiksi tarkistamalla lämmityskattiloiden, uunien, takkojen sekä polttimien kunto säännöllisesti, siivoamalla paikkoja, huoltamalla muita lämmitysjärjestelmiä kuten lämpöpumppuja sekä pattereita, huolehtimalla alkusammutuskalustosta sekä varautumalla vuotoihin lämpökeskuksissa ja lämminvesivaraajassa. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.2.5 Maaomaisuus

Omaisuusriski saattaa kohdistua myös maatilan omistamaan viljelysmaahan. Tällöin riskinä saattaa olla esimerkiksi peltojen tuottamattomuus. Riskin pienentämiseksi on syytä selvittää

peltojen viljavuus, suorittaa korjaavat perusparannustoimenpiteet sekä päivittää lohkokortteja. Kustannuksia syntyy siis paljon tuottamattomuuden lisäksi. (Maatila RH -välineet 2010.) Omaisuusriski saattaa syntyä myös peltojen kalliista hinnoista ja niiden huonosta saatavuudesta. Maatalousyrittäjän laajentaessa tilaansa ongelmaksi saattaa muodostua halvan ja hyvän pellon saatavuus. Riskin pienentämiseksi on syytä seurata vuosittain peltojen hintoja ja selvittää vuokramaan saatavuutta. Myös kontaktien luominen helpottaa saamaan tarvittaessa halpaa ja hyvää peltoa oman tilan läheltä, vaikka tämä onkin useimmiten erittäin vaikeaa.

7.2.6 Metsä

Myös metsään kohdistuu omaisuusriskejä. Riskejä muodostavat esimerkiksi metsän huono kasvu suhteessa kasvuaikaan, metsätöiden tekemättömyys, metsän hoitaminen muuten kuin metsänhoitosuunnitelman mukaan, eläinten ja tautien aiheuttamat tuhot kasvustossa, myrskyn aiheuttamat tuhot, metsäpalot, puukaupan huonot markkinat, metsäteiden huono kunto, metsätukien noudattamattomuus sekä metsätyövarusteiden hankinta. Metsän hoito vaatii siis paljon investointeja, jotka luovat omaisuusriskin. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.2.7 Tuotantoeläimet

Tuotantoeläimet luovat myös omaisuusriskin, koska ne yksistään jo maksavat paljon. Lisäksi tuotanto-olosuhteiden ylläpitäminen on kallista. Eläinvahingot, tuotantorakennuksen pienuus suhteessa eläinmäärään, petoeläinvahingot, tarvekustannukset, tulipalovaara, huono eläinainees, eläinsairaudet, epidemiat sekä jälkipyykki epidemioiden jälkeen tuovat paljon erilaisia kustannuksia, jolloin muodostuu helposti ongelmaksi rahoitus. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.2.8 Vakuutuksien hallinta

Vakuuttaminen tuo oman omaisuusriskinsä, sillä vakuutukset ovat kalliita. Tästä syystä maatalousyrittäjän on syytä kilpailuttaa vakuutusyhtiöitä, laskea vakuutuksien kannattavuutta sekä selvittää vakuutusehdot. Yrittäjän tulee myös miettiä mitä kaikkea hänen kannattaa vakuuttaa. On olemassa paljon erilaisia vakuutuksia, joita maanviljelijä voi ottaa. Osa on pakollisia ja osa vapaaehtoisia. Vakuutuksia voi ottaa koskien esimerkiksi tulipaloja, eläimiä, omaisuutta, metsää, rikoksia, myrskyä, tulvaa, tuhoeläimiä, vastuuta, oikeusturvaa, matkaa, vapaa-aikaa, lomittajia, korvauksia, urakoitsijoita sekä kulkuneuvoja. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.2.9 Muut omaisuusasiat

Omaisuusriskin luo myös tilanne, jossa kauppasopimusta tehtäessä ja allekirjoitettaessa ei oteta selvää omistusoikeuksista ja -velvollisuuksista. Sama tilanne on sukupolvenvaihdoksissa. Vanhalla tilan omistajalla ei enää ole omistusoikeutta esimerkiksi traktoriin, joten hän ei voi enää käyttää sitä silloin kun haluaa lupaa kysymättä. Lisäksi tukioikeuksien siirto luo omaisuusriskin. Jos tukioikeuksien siirtoa ei tehdä määräaikaan mennessä, pellon vuokraaja ei saa maataloustukia vuokrapellolta. Verotus saattaa aiheuttaa lisäksi omaisuusriskejä, etenkin jos verosuunnitelma ei ole toimiva. (Maatila RH -välineet 2010.)

7.3 Keskeytysriski

Keskeytyksiä ovat kaikki sellaiset työssä ja tuotannossa esiintyvät tapahtumat sekä ilmiöt, jotka pakottavat suunnittelemattomaan tuotannolliseen keskeytykseen tai häiriintymiseen haittaamalla toiminnan kannattavuutta, laatua tai tehokkuutta. Tällainen häiriö voi olla esimerkiksi tapaturma, tuotantorakennuksen palo, koneketjun pettäminen, veden ja sähkön saannin vaikeus, koneiden ja laitteiden toimimattomuus, työntekijöiden työkyvyttömyys tai poikkeukselliset luonnonilmiöt. (Maatilan riskienhallinta 2005, 47-48.)

Pieni maatilayritys kestää tuotannon keskeytymistä ainoastaan hetken, muuten tapahtumat alkavat tuntua taloudessa laajemmin. Tulipalo on merkittävä keskeytysriski. Keskeytymisriski saattaa aiheuttaa kustannuksien lisäksi myös asiakasmenetyksiä, kun toimituksia ei pystytä lähettämään. (PK_RH 2009 r.) Keskeytymisriskejä voidaan vähentää esimerkiksi suunnittelemalla varakeinoja keskeytymisien varalle ja ottamalla keskeytysvakuutus, jolla korvataan keskeytyksestä aiheutuneet kustannukset (PK_RH 2009 s).

Keskeytyksen sattuessa on erittäin tärkeää, että tilalla on jo valmiina jokin tietty toimintasuunnitelma ja selviytymiskeino jatkaa tuotantoa. Koska tuotannon yksikkökoot suurenevat tulevaisuudessa ja tilat erikoistuvat, on hyvin tärkeää, että tiloilla on tuotannon keskeytymisen varalle ennakkosuunnitelma. Tuotannon keskeytyminen tarkoittaa tilalle aina lisämenoja. (Maatilan riskienhallinta 2005, 78.) Ennakoinnilla säästetään paljon aikaa ja kustannuksia. Esimerkiksi lannoitteet kannattaa tilata riittävän aikaisin tilalle ja koneet huoltaa, jotta kun on levittämisen aika, kaikki olisi valmista. Varastossa voi olla myös joitakin koneisiin tarvittavia yleisiä osia, jotta jos konerikkoja syntyy, ne olisi helppo ja nopea korjata. Esimerkiksi säilörehua tehdessä on tärkeää, että koneet toimivat, työntekijöitä on tarpeeksi, aikaa on riittävästi ja kaikki tietävät tehtävänsä, koska muuten töiden viivästyminen tai seisominen näkyy rehun laadun heikkenemisenä, korjuukustannuksien lisääntymisenä sekä asiakastyytymättömyytenä urakoitaessa. Töiden oikeanlainen organisointi korostuu etenkin, jos korjuuajankohdan sääolot ovat huonot ja/tai korjattavaa pinta-alaa

on paljon. Korjuukonekapasiteetin tulisi olla oikeassa suhteessa niitettävään alaan, koska tällöin konetta ei yli- eikä alikuormiteta. (Maatilan riskienhallinta 2005, 51-53.)

7.3.1 Vesikatkos keskeytymisen aiheuttajana

Vesikatkoon voidaan varautua ennalta. Esimerkiksi veden tarpeen voi selvittää etukäteen. Veden laatua voidaan ylläpitää kaivoa puhdistamalla ja huoltamalla sekä estämällä tulva- ja jätevesien pääsy sinne. Olisi myös syytä huolehtia, ettei vesi jäädy kaivossa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 48.) Maatilalla voidaan suorittaa myös aistinvaraista vedenlaadun tarkastelua havainnoimalla veden hajua, väriä sekä makua. Myös vesitutkimukset selvittävät vedenlaatua. Pääasia on, että vesi on laadultaan hyvää, sillä esimerkiksi eläimet sairastuvat helposti huonolaatuisesta vedestä.

7.3.2 Sähkökatkos keskeytymisen aiheuttajana

Maatilalle on järjestettävä varajärjestelmä (aggregaatti) sähkökatkoksia varten. Ainakin ilmanvaihto, ruokinta, juomaveden saanti sekä maitohygienia on pystyttävä turvaamaan. Lisäksi on suojattava automaatio- ja atk-laitteet ukkoselta ja sähkökatkoksilta, jotta konerikot ja häiriöt jäisivät minimiin. (Maatilan riskienhallinta 2005, 48.) Kesäaikaan myrskyjen takia voidaan haja-asutusalueella varautua jopa päivien mittaiseen sähkökatkoon, joten varajärjestelmät on hyvä olla maatilalla.

7.3.3 Työkoneesta johtuva työn keskeytyminen

Työkoneiden toimiminen ja töiden suunnitteluun liittyvät ongelmat sekä puutteet kuluttavat eniten viljelijöiden aikaa. Riskiä hallitakseen maanviljelijän täytyy osata varautua tällaisiin tilanteisiin, esimerkiksi suunnittelemalla koneketjut etukäteen tasapainoisesti toimiviksi. Tuotantoteknologian tulisi siis toimia hyvin ja suunnitellusti erilaisissa tuotanto-olosuhteissa. (Maatilan riskienhallinta 2005, 48.)

Peltotöissä työn keskeytyminen saattaa johtua työkoneen puhdistamisesta, paalien siirrosta, paalaimen tai murskaimen tukkeutumisesta sekä äkeen tukkeutumisesta kivien johdosta. Koneen tukkeutumiseen voi olla syynä muun muassa liian kostea kasvusto tai maaperä, koneen huono toimivuus tai käyttö. Näitä välttämällä sekä konetta säätämällä ja ajonopeutta vähentämällä voidaan pienentää tukkeutumisriskiä ja siitä johtuvaa töiden keskeytymistä. Jos kone kuitenkin tukkeutuu, on huomioitava konetta puhdistettaessa oma työturvallisuus. (Maatilan riskienhallinta 2005, 47-48.)

Konerikkoja voidaan minimoida huoltamalla koneita säännöllisesti, pesemällä niitä ja säilyttämällä niitä mahdollisimman hyvässä paikassa esimerkiksi kosteudelta tai auringonpaisteelta suojassa. Koneiden hyvä huolto- ja korjausaika on viimeistään syksyllä, jotta olisi talvi aikaa niitä korjata tai investoida uusiin. Konerikot kasvinviljelytöiden aikaan tai huono työpäivät ovat yleisiä, mutta niihin täytyy osata varautua ja tilanteen sattuessa myös ennakoita tilanteen vakavuus ja seuraukset. Koneiden kunnossapitäminen onkin taloudellisesti ja ajansäästämiseksi erittäin järkevää. (Maatilan riskienhallinta 2005, 50.)

7.3.4 Kemikaalivuodoista johtuva työn pysähdys

Tyypillinen maatilalla sattuva kemikaalionnettomuus on polttonesteiden varastosäiliöiden maanpäälliset vuodot. Vuosien 2001-2009 välisenä aikana tällaisia onnettomuuksia sattui Suomessa yhteensä 152. Syinä olivat säiliön vuotaminen, letkun vaurioituminen, säiliön törmäminen, lappoilmiö sekä varkauudet. Onnettomuusriskiä voidaan pienentää säiliöiden säännöllisillä tarkastuksilla ja huolloilla sekä oikeanlaisella sijoituksella. Farmarisäiliöitä ei saa siirrellä tai kuljettaa täysin, vaan tyhjinä ja puhdistettuina. Säiliöt tulisi sijoittaa tiiville alustalle, mieluiten päällystetylle pinnoitteelle. Säiliötä tulee tarkastella ja huoltaa säännöllisin väliajoin. Farmarisäiliön (SFS 2733) alla on lain mukaan oltava valuma-allas vuodon varalta. Jos valuma-allasta ei ole, kaikki polttoaineet valuvat siten suoraan maahan ja aiheuttavat suuren vahingon (Kuva 3). Säiliön on oltava suojakatoksen alla ja katokseen pitää rakentaa erillinen tankkausalue. Läheisyydessä pitää olla käsisammutin. (Syrjä 2010.) Kemikaalivuoto maatilalla on niin laaja onnettomuus, että kaikki muut tilan työt keskeytyvät sen ajaksi. Kemikaalivuoto on jo itsessään suuri talousriski, koska pilaantuneen maan hävittäminen on kallista. Jos vuoto on vielä suuri, ja sen jälkeisiin toimenpiteisiin menee monta päivää, näkyy onnettomuus tilan taloudessa selvästi.

Vuonna 2007 Kylmäkoskella eräällä maatilalla sattui laaja ympäristövahinko. Kurottajan kauha osui säiliön kylkeen ja aiheutti siihen repeämän, minkä seurauksena 1 500 litraa polttoainetta valui suoraan maahan aiheuttaen suuren pohjavesien pilaantumisen riskin. Saastunut maa kaivettiin pois ja toimitettiin jätteenkäsittelykeskukseen. Kuvasarjasta voidaan päätellä, että itse törmäämiseen on luultavimmin kulunut erittäin vähän aikaa, mutta onnettomuuden jälkeisiin toimenpiteisiin sitäkin enemmän aikaa sekä rahaa, johtuen laajan maa-aineksen viennistä asianmukaisesti hävitettäväksi (Kuva 3). Tältä onnettomuudelta oltaisiin voitu suojautua hankkimalla farmarisäiliöön törmäyسةstä sekä valuma-allas. (Ymparisto.fi 2008.)

Kuva 3: Säiliö vahingoittuu helposti ja seuraukset ovat laajat, mikä tarkoittaa aina tilan muiden töiden keskeytymistä (Ymparisto.fi 2008).

7.3.5 Eläinsairaudet ja epidemioiden aiheuttama keskeytysriski

Kotieläinten sairastuminen johonkin epidemiaan luo aina keskeytysriskin. Esimerkiksi salmonella kanalassa aiheuttaa eläinten lopettamisen ja näin ollen kustannukset ovat suuret. Vakuutukset korvaavat kuitenkin tällaiset tilanteet. On kuitenkin selvää, että koska eläimet joudutaan lopettamaan, ei niistä saa valmista tuotetta, joten syntyy tappioita.

Sairauksia voidaan ehkäistä minimoimalla tauti- ja tartuntariskejä sekä huolehtimalla, että tilalla vierailevat eivät tuo mukanaan mitään eläintauteja. Lisäksi voidaan tarkkailla sekä karjaa, tuotantoympäristön oloja että tietojärjestelmien poikkeamalistoja. (Maatilan riskienhallin 2005, 55.)

7.3.6 Ympäristötekijät keskeytysriskin aiheuttajana

Ympäristöriskejä voivat olla esimerkiksi rankkasateet, kuivuus, halla, myrskyt sekä rajuilmat. Näihin varautuminen on haasteellista ja pitkäaikaista, muttei mahdotonta. Jatkuviin sateisiin voidaan varautua muun muassa sillä, että parannetaan peltomaan rakennetta ja kestävyyttä sadetta vastaan. Rankkasateisiin varautuminen on kuitenkin hieman haasteellisempaa, koska pahimmassa tapauksessa pelto täytyy kylvää kokonaan uudestaan tai kasvusto lakoontuu niin pahasti, ettei satoa voida korjata. Myös maan tiivistyminen on suuri riski sadonkorjuun tapahtuessa maan ollessa erittäin märkä. Kuivuus taas puolestaan on riski pidemmällä aikavälillä ja siihen varautuminen vaatii investoimista esimerkiksi kastelulaitteisiin tai viljelykierron muuttamista niin, että maan rakenne sekä toimivuus paranisivat. Kuivuuden aikaan kannattaa viljellä syväjuurisia kasveja kuten apilaa. Varautuminen kuitenkin kaivon kuivumiseen on mahdotonta. Pakkaseen voidaan varautua muun muassa kastelulla, harsoilla sekä peitoilla. Lisäksi voimakas tuuli saattaa aiheuttaa ongelmia. (Maatilan riskienhallinta 2005, 91.) Myös painava lumi saattaa aiheuttaa omat riskitekijänsä. Lumisena talvena tulee varautua katon sortumiseen, jos lunta ei käydä välillä tiputtamassa katolta pois. Lumen pudotuksessa on kuitenkin oltava varovainen, että ei synny henkilöriskejä.

8 VAKUUTUKSET RISKIENHALLINNASSA

Maataloudessa on olemassa useita vakuutuksia, joiden avulla pienennetään ja siirretään taloudellisia riskejä esimerkiksi eläkkeelle siirryttäessä tai sairastuessa johonkin ammattitautiin. Maanviljelijöiden työeläketurva perustuu MYEL:iin eli maatalousyrittäjien

eläkelakiin. Työeläketurvan perustana on lakisääteinen MYEL-vakuutus. MYEL- vakuutetun omaiset saavat vakuutuksen avulla maatalousyrittäjien lakisääteisen ryhmähenkivakuutuksen heidän omaisensa kuoleman jälkeen. Työtapaturmat sekä ammattitaudit korvataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (MATA:n) mukaisesti. Luopumistuen (LUTU:n) avulla viljelijälle turvataan toimeentulo ennen eläkeikää, jos viljelijä luopuu viljelemisestä, metsän hankintatöistä tai poronhoidosta. (Maatilan riskienhallinta 2005, 42-43.)

Maatilayritys voi hallita osaa riskeistä myös vapaaehtoisten vakuutuksien avulla. Tällöin osa vastuusta ja riskien hallinnasta siirretään vakuutusyhtiön vastuulle. Maatalousyrittäjällä on mahdollista ottaa esimerkiksi keskeytys-, vastuu-, oikeusturva-, omaisuus- ja ympäristövakuutuksen. Keskeytysvakuutus kattaa keskeytymisestä aiheutuneet kustannukset ja mahdolliset lisäkustannukset. Esimerkiksi tulipalon sattuessa, keskeytysvakuutus korvaa tuotannon seisomisesta aiheutuvat kulut, lisäksi jatkuvat pyörivät kulut sekä esimerkiksi lainatusta työkoneistosta aiheutuvat kulut. Vastuuvakuutukset kuuluvat maatilavakuutuksiin, kun vakuutuksen ottaja on korvausvastuussa maatilatalouden harjoittajana tai yksityishenkilönä. Kun tilalla harjoitetaan liitännäiselinkeinoa, vakuutuksesta on sovittava erikseen. Vastuuvakuutuksella voidaan kattaa ulkopuolisille aiheutuneita esine- ja henkilövahinkoja. Oikeuskäsittelyyn johtavissa vahingonkorvausriidoissa vakuutusyhtiö hoitaa ja maksaa oikeudenkäynnistä aiheutuneet kulut. (Maatilan riskienhallinta 2005, 57.)

Oikeusturvavakuutus korvaa puolestaan esimerkiksi velkoja koskevat riidat, perintöoikeudelliset riidat, kiinteätä omaisuutta koskevat erimielisyydet sekä jako- ja yksityistielain mukaiset erimielisyysasiat. (Maatilan riskienhallinta 2005, 58.) Oikeusturvavakuutus kattaa osan aiheutuvista oikeudenkäynti- ja asiantuntijakuluista. Vakuutus ei yleensä korvaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluja. (PK_RH 2009 q.) Omaisuusvakuutus korvaa muun muassa tuotantorakennuksille, koneille ja laitteille, tuotteille ja tarvikkeille, tuotantoeläimille sekä vieraan tuotantoirtaimiston vahingoittumisesta koituvat kustannukset (Pohjola 2010, 2). Maatilayritys voi ottaa halutessaan myös vapaaehtoisen ympäristövakuutuksen pienentääkseen riskiä ympäristövahingon sattuessa. Yhtiömuotoisilla ja ympäristölupapalvelvoitteisilla maatioilla on pakollisena ympäristövakuutus, mutta vakuutusturvaa voi halutessaan parantaa vielä vapaaehtoisella vakuutuksella. (Maatilan riskienhallinta 2005, 58.)

Maatilavakuutus kattaa palo-, noki-, salama-, sähköilmiö-, räjähdys-, varkaus-, vahingonteko, vuoto-, myrsky- ja villieläinvahingoista syntyvät kustannukset. Lisäksi se korvaa esimerkiksi rakennuksen, koneen tai laitteen rikkoutumisen. Työkonevakuutuksella katetaan puolestaan traktoria, leikkuupuimuria ja muita työkoneita koskevat vahinkokustannukset. Tuotantoeläimiin kohdistuvat vahinkokustannukset korvataan tuotantoeläinten lisäturvavakuutuksella. (Pohjola 2010, 3.) Maatilavakuutuksien lisäksi voidaan ottaa lisäksi

erilaisia metsävakuutuksia. Vakuutuksien huonona puolena on se, että kaikkia harmista koituneita vahinkoja ei kustanneta.

9 MAATALOUSYRITTÄJIEN RISKITIEDOTUKSEN LISÄÄMINEN

Koska maataloudessa on runsaasti riskejä ja koska niiden hallitseminen on erittäin tärkeää maatalousyrityksen liiketoiminnan ja jatkuvuuden kannalta, riskitietoutta on lisättävä maanviljelijöiden keskuudessa. Maatalousyrittäjien tulee hallita esimerkiksi henkilö-, turvallisuus- ja talousriskien kokonaisuus, jotta maatilat pystyvät kehittymään edelleen. Tämä onnistuu muun muassa erilaisten koulutustilaisuuksien avulla.

Uudenmaan maatiloista 30 % on kotieläintiloja ja 70 % pelkästään kasvinviljelytiloja. Vuonna 2008 Uudellamaalla oli 4300 tilaa. Arvion mukaan vuonna 2012 tiloja olisi kuitenkin enää noin 2 750 johtuen tulevista sukupolvenvaihdoksista ja mahdollisista tilojen lopettamispäätöksistä Uudellamaalla. Tilojen vähentyessä on kuitenkin oletettavaa, että tilakoko suurenee 41 hehtaaria (vuonna 2008) noin 68 peltohehtaariin. Vuonna 2008 kaikista Uudenmaan alueen maatiloista 27 %:lla tiloista oli yli 50 peltohehtaaria. Vuonna 2003 luomutiloja oli alueella 392, joiden keskitilakoko oli 36 hehtaaria. Luomutuotannon suosio on kasvussa. (Okkonen 2008.)

Kotieläintilojen määrä Uudellamaalla on selvästi laskenut vuosien kuluessa. Vuonna 2004 Uudellamaalla oli 430 maitotilallista ja vuonna 2012 niitä arvioidaan olevan enää 250. Vuonna 2004 Uudenmaan alueella oli puolestaan 200 naudanlihantuotantotilaa ja vuonna 2012 niitä arvioidaan olevan enää 100. Vuonna 2008 Uudellamaalla oli noin 100 sikatilaa ja vuonna 2012 arvion mukaan 65. Syynä tilamäärien vähenemiseen ovat muun muassa kannattamattomuus, uudistushaluttomuus, investoimattomuus sekä tilan jatkajan puute. Tästä syystä Uudellamaalla tiloille on ominaista laajamittainen kasvinviljely yhdistettynä muuhun yritystoimintaan. Osa tiloista pyrkii kehittämään omaa tilaansa, osa tiloista on taas osiaikaisia ja monialaisia tiloja. (Okkonen 2008.) Koska sukupolvenvaihdokset ovat noin puolella tiloista edessä lähiaikoina ja maatalouden luonne on yleisesti ottaen muuttumassa, maatalousyrittäjien liikkeenjohdollisia taitoja ja tietoa on oltava saatavilla. Jotta tuotantoa voidaan edelleen kehittää, tarvitaan viljelijöiden koulutusta, jota järjestää Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke. (Uusmaasutu.fi 2009.)

9.1 Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke

Syksyllä 2008 käynnistetyn Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen toteuttajana toimii Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK) Biotalous, Hyvinkään yksikkö. Projektin

yhteyshenkilöinä toimivat projektipäällikkö Sirpa Pussinen sekä projektikoordinaattori Anna Liljeström. Yhteistyökumppaneita ovat MTK-Uusimaa, Nylands Svenska Producentförbund (NSP), ProAgria Uusimaa, Nylands Svenska Lantbrukssällskap (NSL), Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) sekä Uudenmaan maaseutuopisto (nykyinen Hyria). Hankkeelle on myönnetty rahoitusta Uudenmaan ELY-keskuksesta, EU-osarahoitteisesta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta (2007-2013). Hankkeen toteuttamisaika on 1.8.2008 - 31.03.2011. Toteutus tapahtuu sekä suomen että ruotsin kielellä. (Uusimaaseutu.fi 2009.)

Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke kouluttaa ja tiedottaa viljelijöitä maatalousyrittäjien kilpailukykyä parantamiseksi. Pääaiheina koulutuksissa ovat maatilayrityksen johtaminen, ympäristöasiat, tuotantoprosessit sekä talousasiat. Käsiteltäviä asioita ovat esimerkiksi riskienhallinta sekä talouden suunnittelu ja seuranta. (Uusimaaseutu.fi 2009.) Hankkeen tavoitteena on myös alan asiantuntijoiden verkostoituminen sekä yleisen tiedonkulun parantaminen maatalousalalla. Kohderyhmänä ovat uusmaalaiset maatalousyrittäjät, mutta hankkeesta hyötyvät lisäksi tuottaja- ja neuvontajärjestöt, oppilaitokset sekä Uudenmaan maaseudun asukkaat. (Uusimaaseutu 2010.)

9.2 Hankkeen koulutuksien palautteiden analysointi

Tehtävänä oli analysoida Uudenmaan maaseutuyrittäjien koulutushankkeen järjestämien koulutuksien palautteita. Jokaisen koulutuksen palautteista tehtiin yhteenveto Excelliin, joista vedettiin johtopäätöksiä. Lopuksi kaikkien koulutuspäivien palautteista vedettiin johtopäätöksiä esimerkiksi koulutuspaikan sijainnin suhteen. Näitä palautteita hyödyntämällä suunnittelin hankkeelle koulutuspäivän, Maatilan katastrofipäivän.

Koulutuksen jälkeen kaikilta halukkailta osallistujilta on pyydetty palautetta joko suoraan koulutuspäivään tai - iltaan liittyen tai johonkin koulutuskokonaisuuteen liittyen. Osallistujien on pääasiassa pitänyt ymmärtää mieleisensä vastausvaihtoehdot kysyttäessä muun muassa tilaisuuden järjestelyistä, sisällöstä sekä tiedottamisesta. Lisäksi on saanut kommentoida vapaasti kyseessä olevaa koulutusta sekä antaa ehdotuksia tulevien koulutuksien sisällöistä. Tuloksien mukaan palautelomaketta on ollut helppo täyttää ja sanallista palautetta on tullut paljon. Lomakkeen ulkonäkö on kuitenkin jakanut vastanneet ensimmäisessä kohdassa, sillä "arvosanasi käytännön järjestelyistä"- kohta on alun perin tarkoitettu otsikoksi ja vastausvaihtoehtorivi on vahingossa tekijöiltä jäänyt liian alas. Tästä syystä osa palautetta antaneista on vastannut kyseessä olevaan kohtaan ja osa ei, koska on tulkinut tekstin lihavoinnista sen olevan yläotsikko. Tästä johtuen tämä kohta on monessa kaavakkeessa tyhjä, mutta koska osa viljelijöistä on kuitenkin tuonut mielipiteensä asiasta esille, niin olen ottanut palautteet huomioon lomakkeita analysoitaessa.

Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke järjesti syksyn 2009 ja kevään 2010 aikana yhteensä 13 koulutustilaisuutta. Ruotsinkielisiä koulutuksia oli kolme: WebWisu Espoossa, PC-Wisu Karjaalla sekä Wakka Karjaalla.

9.2.1 Espoo: 28.10.2009 WebWisu

Espoossa pidettiin 28.10.2009 koulutus WebWisu-ohjelman käytöstä. Ruotsinkielisen koulutuspäivän (kello 9.00 - 15.30) aikana käytiin läpi kasvinviljelyn suunnittelua lohkokohteisesti Internet-sovellutuksen avulla. Luennoitsijana toimi ProAgria Keskusten Liiton Pertti Savela sekä Nylands Svenska Lantbrukssällskapin (NSL:n) Patrik Erlund. Koulutus maksoi 35 € sisältäen kahvin ja koulutusmateriaalin. Päivän esite löytyy liitteenä (LIITE 1). Tilaisuuteen osallistui kaiken kaikkiaan 13 henkilöä, joista palautelomakkeeseen vastasi seitsemän. Näin ollen vastausprosentti oli 53,8 %, joten palautteiden tuloksia voidaan pitää suuntaa-antavina.

Liitteenä on WebWisu-päivän palautelomakkeiden yhteenvetotulokset (LIITE 2). Kysyttäessä käytännön järjestelyjen onnistumisesta ainoastaan yksi henkilö oli vastannut kohtaan. Tämä vastaaja piti niitä melko hyvin onnistuneina. Viisi seitsemästä palautteisiin vastanneista oli melko tyytyväisiä ja yksi erittäin tyytyväinen koulutuksen järjestämispaikkaan Espoossa. Yksi ei vastannut kyseessä olevaan kohtaan mitään. Järjestelyjen sujuvuuteen ja toimivuuteen kokonaisuutena oltiin erittäin tyytyväisiä (29 %) ja melko tyytyväisiä (57 %). Yksi henkilö ei vastannut tähän kohtaan. Voidaan siis yleisesti todeta, että koulutuspäivän yleisjärjestelyt miellyttivät osallistujia. Myös tilaisuutta, esityksiä sekä esiintyjä arvioitaessa kokonaisuutena valtaosa osallistujista oli erittäin tyytyväisiä (57 %). Melko hyvinä niitä piti 43 %. Lisäksi 71 % oli erittäin tyytyväisiä koulutusaiheeseen sekä päivän sisältöön. Heistä 29 % piti niitä melko hyvinä. Tästä ja siitä, että maksimi etäisyudeksi koulutukseen saapumiseksi koettiin 30 - 100 kilometriä, voidaan päätellä, että tilaisuuteen osallistujat pitivät koulutusta hyvinkin tarpeellisena.

Vastaajat olivat saaneet koulutuspäivästä tietoa pääasiassa hankkeen Internet-sivujen kautta (5 kpl), mutta myös Landsbygdens Folkin/Maaseudun Tulevaisuuden (3 kpl) ja suorapostituskirjeen (2 kpl) kautta. Sähköposti sekä ystävät toimivat myös tietoväylänä koulutuspäivän järjestämisestä. Koulutukseen ilmoittautuminen tapahtui pääasiassa tietokoneen välityksellä. Uusimaaseutu.fi- sivujen kautta ilmoittautui kolme henkilöä ja sähköpostilla kaksi. Puhelinta käytti ainoastaan yksi osallistuja. Yksi henkilö ei vastannut tähän kysymykseen lainkaan.

Kysyttäessä vastasiko koulutuspäivä odotuksia ja kiinnostaako osallistuminen jatkossakin, vastasivat kaikki henkilöt molempiin kohtiin kyllä. Kuitenkin kysyttäessä kiinnostuksesta kevään 2010 tukikoulutukseen, 57 %:a kiinnosti osallistuminen, 29 %:a ei kiinnostanut ollenkaan ja yksi henkilö ei vastannut kyseessä olevaan kohtaan lainkaan. Viisi lomakkeeseen vastanneista oli yleisesti päiväkoulutuksien kannalla ja yksi puolestaan illan kannalla. Molemmat vaihtoehdot kävivät myös yhdelle henkilölle. Yleisenä kommenttina päivästä todettiin, että atk-luokan huono ilma väsytti osallistujia.

Palautelomakkeista voidaan päätellä, että koulutuksesta pidettiin, sitä pidettiin tarpeellisena ja puutteita ei pahemmin ollut. Suurimmalle osalle tilaisuuteen osallistuneista jäi siten luultavimmin positiivinen vaikutus päivästä.

9.2.2 Karjaa: 10.11.2009 PC-Wisu

Karjaalla pidettiin 10.11.2009 PC-Wisu- koulutuspäivä (klo 9 - 15.30), jossa viljelijät saivat päivittää tietojaan kasvinsuunnittelussa viljelyohjelman kautta. Ruotsinkielisen päivän aikana käsiteltiin muun muassa ravinnetasojen laskemista, karttojen hyödyntämistä, lannoittamista, tarkennettua typpilannoitusta, ravinnetaseita, kasvinsuojeluaaineita, kalkitusta, kasvinviljelyn suunnittelua sekä lohko kohtaista kirjanpitoa. Kouluttajana toimi Nylands Svenska Lantbrukssällskapin (NSL:n) Britt-Marie Olin. Koulutuksen hinta oli 35 € sisältäen kahvin ja koulutusmateriaalin.

Liitteenä on PC-Wisu- koulutuspalautteiden yhteenvetotulokset (LIITE 3). Koulutuspäivään osallistui kaikkiaan 16 henkilöä, joista viisi vastasi palautelomakkeeseen. Vastausprosentti oli siten 31,3 %. Kahden vastanneen mielestä käytännön järjestelyt sujuivat melko hyvin ja yhden mielestä jopa erittäin hyvin. Kaksi ei ollut vastannut kyseessä olevaan kohtaan mitään. Järjestämispaikan koki erittäin hyväksi kolme viidestä (60 %) ja melko hyväksi kaksi viidestä (40 %). Kokonaisuutena järjestelyjen sujuvuutta ja toimivuutta arvioitaessa mielipidejakauma oli enemmän. Kahden henkilön mielestä nämä sujuivat erittäin hyvin, kahden muun mielestä melko hyvin ja yksi ei osannut sanoa. Käytännön järjestelyihin oltiin siis kaikin puolin varsin tyytyväisiä. Tilaisuutta ja esityksiä kokonaisuutena arvioitaessa kolme viidestä (60 %) osallistujasta koki näiden olleen melko hyvät ja kaksi viidestä (40 %) erittäin hyvät. Esiintyjiin tilaisuuteen osallistujat olivat valtaosaltaan erittäin tyytyväisiä (3 osallistujaa). Kahden henkilön mielestä esiintyjät olivat melko hyviä. Koulutusaiheita ja sisältöä arvioitaessa yleisö oli lähes yksimielinen. Kaikki muut, paitsi yksi henkilö, olivat sitä mieltä, että tilaisuuden aihe ja sisältö olivat melko hyviä. Yksi piti niitä erittäin hyvinä. Positiivisesta palautteesta voidaan siten vetää johtopäätöksenä, että noin 30 prosenttia yleisöstä piti koulutuspäivää hyvänä ja tarpeellisena. Tätä vahvistaa myös se, että osallistujat olisivat valmiita tulemaan koulutuksiin aina 40 - 100 kilometrin säteeltä.

Palautelomakkeista käy ilmi, että Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen Internet-sivut (3 kpl) sekä sähköpostiviesti (3 kpl) olivat tehokkaimpia keinoja tiedottaa Karjaalla järjestettävästä tilaisuudesta. Lisäksi Landsbygdens Folk- ja Maaseudun Tulevaisuus- lehdet (1 kpl) sekä suorapostituskirje (1 kpl) toimivat viestintuojina. Tilaisuuteen ilmoitettiin pääasiassa Uusimaaseutu-sivujen kautta (3 kpl) sekä puhelimitse (2 kpl).

PC-Wisu- koulutuspäivä vastasi kaikkien palautetta antaneiden odotuksia, joten osallistuminen jatkossakin järjestettäviin koulutuksiin tästä syystä kiinnosti neljää henkilöä viidestä. Yksi ei ollut vastannut kyseessä olevaan kohtaan. 60 %:a kiinnosti vuoden 2010 kevään tukikoulutus. Kaksi ei vastannut mitään. 80 %:a palautetta antaneista oli päiväkoulutuksen kannalla. Yksi henkilö (20 %) ei vastannut kysymykseen lainkaan. Kaiken kaikkiaan palautteista voidaan päätellä, että tilaisuudesta pidettiin ja ongelmia ei ollut, koska "sana on vapaa"- osuudessa ei ollut yhtään kommenttia. Tilaisuus onnistui myös motivoimaan osanottajia tuleviin tilaisuuksiin, mikä lisäksi puoltaa sen puolesta, että PC-Wisu- päivä oli kokonaisuudessaan erittäin onnistunut.

9.2.3 Karjaa: 03.02.2010 Wakka

Karjaalla pidettiin 03.02.2010 ruotsinkielellä kirjanpito-ohjelman, Wakan, koulutustilaisuus (klo 9 - 15.30). Päivän aikana luennoitsijat, Kim Nordling ja Peter Österman Svenska lantbrukssällskapens förbundista (SLF:stä), kertoi viljelijöille maatalouskirjanpidosta, verotuksesta sekä taloushallinnosta. Päivän aikana osallistujat muun muassa harjoittelivat veroilmoituksen täyttämistä Wakan kautta, arvonlisäveron laskemista maa- ja metsätaloudessa, palkanlaskennan harjoittelua sekä ajopäiväkirjan täyttöä. Koulutus perustui siihen, että kouluttajat antoivat hyviä käytännön vinkkejä ohjelman käytössä suullisesti sekä ohjelmaa käyttäen atk-luokassa. Tilaisuus oli suunnattu lähinnä tiloille, joilla on pian tulossa sukupolvenvaihdos sekä niille viljelijöille, jotka tarvitsivat Wakka-ohjelman perustietojen kertausta tai laajentamista. Liitteenä on koulutuksen ohjelma (LIITE 4).

Liitteenä on myös Wakka-päivän osallistujapalautteiden yhteenvedotulokset (LIITE 5). Tilaisuuteen osallistui kaiken kaikkiaan 16 henkilöä, joista 11 vastasi palautelomakkeeseen. Vastausprosentti oli siten hyvä, 68,8 %. Hieman yli puolet (55 %) palautetta antaneista piti käytännön järjestelyitä erittäin onnistuneina. 18 % oli sitä mieltä, että järjestelyt olivat melko hyviä ja 27 % jätti vastaamatta koko kysymykseen. 64 % vastaajista oli melko tyytyväisiä koulutuksen järjestämispaikkaan, järjestelyjen sujuvuuteen sekä toimivuuteen. 36 % piti paikkaa sekä järjestelyjen sujuvuutta ja toimivuutta erittäin hyvinä. Koulutustilaisuuden ja esityksien kokonaisuutta arvioitaessa 82 % oli sitä mieltä, että kokonaisuus oli erittäin hyvä ja loput 18 % piti sitä melko hyvänä. Esiintyjiin oltiin myös

tyytyväisiä. 91 %:n mielestä esiintyjät olivat erittäin hyviä ja 9 %:n mielestä melko hyviä. 73 % eli kahdeksan 11 osallistujasta oli sitä mieltä, että koulutusaiheet sekä sisältö olivat erittäin hyviä ja 27 % eli kolme henkilöä piti niitä melko hyvinä. Näin ollen tilaisuus koettiin yleisesti ottaen siis hyvin onnistuneeksi ja tarpeelliseksi, mistä kertoo myös se, että palautteiden mukaan tilaisuuksiin osallistujat olisivat valmiita saapumaan paikalle aina 50 - 300 kilometrin päästä.

Koulutuksen tiedottamisesta ja näkyvyydestä voidaan todeta, että uusimaaseutu.fi- sivut (6 kpl) sekä lehdet (Landsbygden Folk/Maaseudun Tulevaisuus: 6 kpl) olivat tehokkain ja tärkein viestintämuoto. Myös sähköposti (4 kpl), suorapostituskirje (1 kpl) sekä tieto Nylands Svenska Producentförbundet (NSP) toimivat koulutuksesta tiedottamisessa kohtalaisesti. Koulutukseen ilmoittautuminen tapahtui suhteellisen tasaisesti kaikkien ilmoittautumismahdollisuuksien välillä. Puhelimella ilmoittautui neljä, sähköpostilla kolme ja Internet- sivujen kautta kaksi henkilöä. Kaksi ei vastannut kyseessä olevaan kysymykseen lainkaan. Tästä voidaan kuitenkin päätellä, että Internet oli tehokkain tapa markkinoida koulutusta.

Koulutuspäivä vastasi kaikkien palautelomakkeisiin vastanneiden odotuksia. Kiinnostus osallistua jatkossakin koulutuksiin oli siten lähes yksimielisesti positiivinen. Kymmenen osallistujaa oli kiinnostunut osallistumisista jatkossakin ja yhtä henkilöä sekä kiinnosti että ei kiinnostanut. Kevään 2010 järjestettävästä tukikoulutuksesta oli kiinnostuneita 45 %. 36 %:a ei kiinnostanut koulutustilaisuus lainkaan ja 18 % ei vastannut kysymykseen ollenkaan. Kysyttäessä parempaa aikavaihtoehtoa koulutusajankohdaksi, suurin osa (64 %) oli päivätilaisuuden kannalla ja vain pieni osa (18 %) illan. Kaksi osallistujaa (18 %) ei vastannut mitään kysymykseen. Tuloksista voidaan kuitenkin päätellä, että yleisesti ottaen Wakka-päivän onnistumisella oli vaikutusta tulevien koulutuksien kiinnostavuuteen. Kiitosta Wakka-koulutus sai ainakin erinomaisesta luennoitsijasta, Kim Nodlingista, joka on huolellinen asioiden läpikäynnissä, selkeä sekä asiantunteva. Huomautettavaa tuli kuitenkin ruuasta, joka loppui palautteiden mukaan osaltaan kesken ja pääruuan kanssa ei saanut kahvia. Pääasiassa koulutuksessa tulisi olla asiasisältö, mutta ilmeisesti myös taukoviihtyvyydellä tauoilla on merkitystä, koska jopa kolme henkilöä 11:sta mainitsi "vapaa sana"- kohdassa ruokailusta. Näin ollen koko tilaisuuden onnistumiseen vaikuttaa moni sellainenkin tekijä, joka mielletään sivuseikaksi.

9.2.4 Matalan kynnyksen talouskurssi

Matalan kynnyksen talouskurssi kattoi kaksi koulutuspäivää, teoriapäivän sekä käytännön atk-päivän (Wakka-ohjelman käyttöä):

Matalankynnyksen talouspäivä pidettiin 11.11.2009 kello 9.00-15.30 Mäntsälän kunnantalolla. Kouluttajana toimi ProAgria Uusimaan Jarmo Keskinen ja Juha Helenius sekä Jukka Korhonen Hämeen ammattikorkeakoulusta. Aiheena olivat maatilayrityksien talousasiat esimerkkinä taloussuunnittelu, talouden seuranta sekä verosuunnittelu. Tilaisuuteen osallistuminen maksoi 35 € osallistujalta sisältäen kahvin sekä luentomateriaalit. Päivän ohjelma löytyy liitteenä (LIITE 6).

Liitteenä on myös Mäntsälässä järjestetyn koulutuspäivän osallistujapalautteiden yhteenveto (LIITE 7). Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan 23 henkilöä, joista 16 antoi palautetta. Vastausprosentti oli siten hyvä, 69,6 %. Käytännön järjestelyihin oltiin yleisesti tyytyväisiä. Erittäin hyvinä niitä piti viisi osallistujaa (31 %) ja melko hyvänä neljä (25 %). Seitsemän henkilöä ei vastannut kysymykseen. Järjestämisaikkaan oltiin myös hyvin tyytyväisiä. 75 % oli sitä mieltä, että järjestämisaikka oli erittäin hyvä ja 19 % piti sitä melko hyvänä. Yksi ei vastannut kysymykseen mitään (6 %). Tilaisuuden sujuvuus ja toimivuus koettiin kokonaisuudessaan erittäin hyväksi (56 %) ja melko hyväksi (38 %). Yksi ei ottanut kantaa kysymykseen. Järjestelyt saivat siis ainoastaan positiivista palautetta, kun taas itse tilaisuus ja esitykset jakoivat mielipiteitä enemmän. 31 % oli erittäin tyytyväisiä kokonaisuuteen, 63 % melko tyytyväisiä ja 6 % piti kokonaisuutta melko heikkona. Esiintyjiä pidettiin kuitenkin melko (56 %) ja erittäin hyvinä (44 %). Koulutusaiheet ja sisältö taas puolestaan jakoivat mielipiteitä. 63 % vastanneista piti niitä melko hyvinä, 31 % erittäin hyvinä ja 6 % jopa melko heikkona. Mielipiteiden jakautumisesta voidaan siten päätellä, että kokonaisuus ei ollut täysin kaikkien mieleen. Osallistujat olisivat kuitenkin valmiita saapumaan järjestettäviin koulutuksiin aina 40 - 100 kilometrin päästä, joten mielenkiintoa koulutuksiin riittää.

Koulutuksesta tiedottaminen onnistui parhaiten uusimaaseutu.fi -sivujen (9 kpl), suorapostituskirjeen (6 kpl) ja sähköpostin (6 kpl) kautta. Lisäksi Maaseudun Tulevaisuus (3 kpl), Uusimaa-lehti sekä ystävät tiedottivat tilaisuudesta. Ilmoittautuminen koulutukseen tapahtui pääasiassa sähköpostilla (8 kpl) ja puhelimella (5 kpl). Kaksi henkilöä ilmoittautui Uusimaaseutu-sivujen kautta ja kolmas oli sitä yrittänyt siinä kuitenkaan onnistumatta. Yksi henkilö ei ollut vastannut kysymykseen mitään.

Koulutuspäivä vastasi 81 prosenttisesti odotuksia, vain 13 %:a oli tyytymättömiä. 6 %:a jätti vastaamatta kysymykseen. 88 %:a kiinnostaa osallistuminen koulutuksiin jatkossakin, 6 % ei osannut sanoa kiinnostiko vai ei ja 6 % ei vastannut mitään kyseessä olevaan kohtaan. 12 henkilöä eli 75 %:a oli kiinnostuneita keväällä 2010 järjestettävästä tukikoulutuspäivästä. Kahta osallistujaa (13 %) ei kiinnostanut tilaisuus lainkaan, yksi ei osannut sanoa kiinnostiko vai ei ja yksi jätti vastaamatta kohtaan. Voidaan siis päätellä, että koulutuspäivän positiivinen vaikutelma ylettyy myös järjestettävien koulutuksien osallistumisinnokkuuteen sekä odotuksiin. Kysyttäessä ajankohtaa päivän kannalla oli kymmenen osallistujaa ja illan kannalla

viisi. Kahdelle osallistujalle kävi molemmat vaihtoehdot. "Vapaa sana"- kohtaan eräs oli kommentoinut koulutuspäivästä jääneen positiivinen vaikutus ja eräs kehui Jarmo Koskista todella hyväksi käytännönläheisyyden ja mielenkiintoisen esityksen vuoksi. Aikaa hänellä olisi toivottu kuitenkin olevan hieman enemmän käytössään.

Hyvinkään Laureassa järjestettiin 20.11.2009 kello 9.00-15.30 Taloussuunnittelu ATK-apuvälineiden (Wakka-kirjanpito-ohjelman) avulla koulutus. Wakka-päivänä käytiin läpi itse ohjelmaa, taloussuunnittelua, verotusta sekä kirjanpitoa ohjelman avulla. Kouluttajana toimi ProAgria Uusimaan Sirkku Uljas ja Juha Simola sekä muita asiantuntijoita. Osallistumismaksu oli 35 €/henkilö/päivä sisältäen oheismateriaalin sekä kahvin. Laskutus tapahtui jälkikäteen. Liitteenä on päivän ohjelma (LIITE 8).

Liitteenä on myös Wakka-päivän palauteyhteenveto (LIITE 9). Koulutukseen osallistui kaikkiaan 13 henkilöä, joista palautetta antoi kahdeksan. Vastausprosentti oli 61,5 %. Käytännön järjestelyihin puolet vastaajista (50 %) oli erittäin tyytyväisiä. Melko tyytyväisiä oli 37 % ja 13 % eli yksi henkilö ei vastannut kyseessä olevaan kysymykseen mitään. Järjestämispaikan koki erittäin hyväksi 75 % ja melko hyväksi 25 %. Kokonaisuudessaan käytännön järjestelyiden sujuvuuden sekä toimivuuden koki erittäin hyväksi 25 % ja melko hyväksi 25 %. Käytännön järjestelyihin oltiin siis hyvinkin tyytyväisiä. Tilaisuuteen ja esityksiin sekä esiintyjiin oli erittäin tyytyväisiä 13 % ja melko tyytyväisiä 87 %. Koulutusaiheisiin sekä sisältöön oli melko tyytyväisiä puolestaan 75 % ja erittäin tyytyväisiä 25 %. Voidaan siis yleisesti päätellä, että koulutuspäivää pidettiin onnistuneena ja hyvänä. Tästä kertoo myös sekin, että yleisö olisi valmis matkustamaan koulutustilaisuuksiin aina 50 - 100 kilometrin päästä.

Koulutuksesta oli saatu tietoa pääasiassa Uusimaaseutu-sivustolta (5 kpl), suorapostituskirjeestä (4 kpl) sekä Maaseudun Tulevaisuudesta (3 kpl). Ainoastaan yksi osallistuja oli saanut tiedon sähköpostilla. Tilaisuuteen ilmoittautumisessa oli tämän koulutuksen kohdalla selvä suosio. Puhelimella ilmoittautui kuusi henkilöä. Yksi henkilö ilmoittautui sekä Internet-sivujen että sähköpostin kautta. Yksi ei vastannut kohtaan lainkaan.

Kaikkien vastanneiden odotukset täyttyivät koulutuspäivän osalta, mikä vaikutti siihen, että kysyttäessä kiinnostiko osallistuminen jatkossakin, kyllä-vastauksia tuli seitsemän kahdeksasta. Yksi osallistujista ei vastannut mitään kysymykseen. 87 %:a palautetta antaneista oli kiinnostunut tukikoulutuksesta vuonna 2010. Yksi henkilö ei vastannut kysymykseen. Kuusi ihmistä oli sitä mieltä, että päivä olisi parempi aika koulutusten järjestämiseen kuin ilta. Iltakoulutusta kannatti ainoastaan yksi henkilö. Yksi ei vastannut

kysymykseen mitään. Kokonaisuudessaan päivä oli palautelomakkeiden mukaan onnistunut, joten osallistujat saivat vastinetta rahoilleen.

Matalan kynnyksen talouskurssin molempien koulutuspäivien palautteista (LIITE 10) voidaan päätellä, että koulutuspäivistä saatiin tehokkaimmin tietoa Internet- sivujen ja Maaseudun Tulevaisuuden kautta. Kurssille ilmoittauduttiin eniten puhelimen sekä sähköpostin välityksellä. Palautelomakkeisiin vastasi keskimäärin 66,7 % tilaisuuksiin osallistuneista. Tilaisuudet vastasivat 90,5 prosenttisesti palautetta antaneiden odotuksia. Keskimäärin 87,5 % palautetta antaneista oli kiinnostuneita tulevista koulutuksista ja 81 % oli kiinnostunut osallistumaan järjestettävään tukikoulutukseen. Matalan kynnyksen talouskurssista palautetta antaneista osallistujista 15 henkilöä oli päiväkoulutuksen kannalla. Kuusi kannatti iltakoulutuksia ja kahdelle kävivät molemmat vaihtoehdot. Suosituin maksimietäisyys koulutukseen on palautteiden mukaan 50 - 55 kilometriä.

9.2.5 Kasvinviljelyn suunnittelua

Kasvinviljelyn suunnitteluun tarkoitettua koulutusta järjestettiin kolmena koulutuspäivänä: 1.12.2009, 10.12.2009 sekä 12.01.2010 Hyvinkään Laureassa.

Hyvinkäällä järjestettiin 1.12.2009 ja 10.12.2009 kello 9.00-15.30 Kasvinviljelyn suunnittelu- ja PC-Wisu- viljelyohjelmiston käyttökoulutus. Kouluttajina toimivat ProAgria Uusimaan Juha Simola ja Hannu Mikkola sekä ProAgria Keskusten Liitosta Pertti Savela. Päivien aikana käsiteltiin muun muassa kasvikiertojen perusteita, kasvinviljelyn suunnittelua, lannoitusta, maanäytteitä, kalkitusta, kasvintuotannon talouden suunnittelua, karttojen hyödyntämistä ja käyttöä sekä ympäristötuen lisätoimenpiteitä (esimerkiksi ravinnetaseita). Ensimmäisenä päivänä käytiin läpi ohjelman perusteita ja toisena jatkettiin syventävillä asioilla sekä teoriassa että käytännössä. Hintaa päiville tuli 35 €/päivä/henkilö (alv 0) ja hinta sisälsi oheismateriaalin sekä kahvin. Laskutus tapahtui jälkikäteen. Liitteenä on päivien ohjelma (LIITE 11).

Palautetta koulutustilaisuudesta saatiin 1.12.2009 järjestetystä koulutuksesta, jonka palauteyhteenveto on liitteenä (LIITE 12). Tilaisuuteen osallistui kaiken kaikkiaan 16 henkilöä, joista viisi vastasi osallistujapalautteisiin. Vastausprosentti oli siten 31,3 %. Tilaisuuden käytännön järjestelyihin oltiin tyytyväisiä. 60 % piti käytännön järjestelyitä melko hyvinä, 20 % erittäin hyvinä ja 20 % ei vastannut lainkaan kysymykseen. 60 %:n mielestä järjestämispaikka oli melko hyvä ja loppujen 40 %:n mielestä jopa erittäin hyvä. Käytännön järjestelyjen sujuvuudesta ja toimivuudesta kokonaisuutena oltiinkin sitten hyvin eri mieltä. Kaksi henkilöä oli erittäin tyytyväisiä, yksi melko tyytyväinen, yksi ei osannut sanoa puolesta eikä vastaan ja yksi piti tilaisuuden järjestelyjä melko heikkoina. Tilaisuutta ja esityksiä

arvioitaessa osallistujat olivat puolestaan suhteellisen yhtä mieltä. 80 % piti kokonaisuutta melko hyvänä ja loput 20 % erittäin hyvinä. Esiintyjiä pidettiin 60 %:sti melko hyvinä ja 40 %:sti erittäin hyvinä. Koulutusaiheisiin ja sisältöön jokainen palautteisiin vastanneista oli melko tyytyväinen. Palautteiden tuloksista voidaan siis päätellä, että koulutusta pidettiin pääasiassa melko tai erittäin hyvänä. Osallistujat olisivat valmiita saapumaan koulutuksiin aina 50 - 150 kilometrin päästä, josta voidaan päätellä se, että yleisesti ottaen koulutukset koettiin niinkin tarpeellisiksi ja hyväksi, että niihin oltaisiin valmiita tulemaan kaukaakin.

Tilaisuuteen osallistujat saivat tiedon koulutuksesta suurimmaksi osaksi nettisivujen (2 kpl) ja Maaseudun Tulevaisuuden (2 kpl) kautta. Yksi sai tiedon sähköpostilla. Myös työkaverit ja tuttavat toimivat lisäksi viestin välittäjinä. Koulutuspäivään ilmoittautui puhelimitse kaksi henkilöä, sähköpostilla yksi ja Internetin kautta yksi henkilö. Yksi jätti vastaamatta kokonaan kyseessä olevaan kohtaan.

Koulutuspäivä vastasi kaikkien palautetta antaneiden odotuksia, mikä myös johti siihen, että jokainen oli kiinnostunut osallistumaan jatkossakin tilaisuuksiin ja lisäksi kevään 2010 tukikoulutukseen. Kysyttäessä sopivaa koulutusaikaa, päivän koki paremmaksi vaihtoehdoksi neljä henkilöä ja yhdelle vastanneista sopi sekä päivä- että iltakoulutukset. Eräs palautetta antaneista oli sitä mieltä, että aamupäivän esitys oli liian pitkä, joten aikaa itse Wisulle jäi liian vähän. Toinenkin palautetta antaneista koki, että vaikka kouluttajalla oli paljon aikaa, hän ei hallinnut ajankäyttöä, joten lopussa tuli kiire. Tämän takia kouluttajan toivottiin olevan parempi.

Hyvinkäällä pidettiin 12.01.2010 kello 17.30-21.00 WebWisu-ilta, jonka aikana viljelijät tutustuivat WebWisun käyttöön ja mahdollisuuksiin kasvinviljelyn suunnittelussa sekä teoriassa että käytännössä. Pääkouluttajana toimi Pertti Savela ProAgria Keskusten Liitosta. Iltatilaisuus oli hinnaltaan 25 € osallistujalta sisältäen kahvin ja jaettavat koulutusmateriaalit. Koulustilaisuuden ohjelma on liitteenä (LIITE 13).

Tilaisuuden palauteyhteenvedot löytyvät liitteestä (LIITE 14). Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan 15 henkilöä, joista palautetta antoi 11 henkilöä. Vastausprosentti oli siten 73,3 %, joten koulutuksesta voidaan vetää suhteellisen luotettavia johtopäätöksiä. Käytännön järjestelyt koettiin melko hyväksi (46 %) ja erittäin hyväksi (27 %). Yksi vastaajista (9 %) ei osannut sanoa asiaan mitään ja yksi (9 %) ei vastannut kysymykseen. Järjestämipaikka oli 55 %:n mielestä erittäin hyvä ja 45 %:n mielestä melko hyvä. Sujuvuuden ja toimivuuden koki erittäin hyväksi neljä henkilöä ja melko hyväksi myös neljä ihmistä. Kaksi henkilöä ei osannut sanoa mitään ja yksi ei vastannut kysymykseen. Tilaisuutta ja esityksiä pidettiin kokonaisuutena melko hyvänä (55 %) ja erittäin hyvänä (27 %). Kaksi henkilöä (18 %) ei osannut sanoa mitään. 64 % piti esiintyjiä melko hyvinä ja 36 % erittäin hyvinä. Yhtälailta tilanne oli arvioitaessa

koulutusaiheita ja sisältöä. Tilaisuuksiin oltiin valmiita saapumaan aina 25 - 100 kilometrin matkan päästä. Voidaan siis todeta, että tilaisuuteen oltiin varsin tyytyväisiä ja osallistujat saivat vastinetta rahoilleen.

Parhaiten koulutuksen tiedottamisessa onnistui uusimaaseutu.fi- sivusto (9 kpl) ja sähköposti (5 kpl). Myös Maaseudun Tulevaisuus (2 kpl) sekä suorapostituskirje (1 kpl) toimivat viestittäjinä. Koulutukseen ilmoitettiin pääasiassa sähköpostin kautta (5 kpl). Kolme henkilöä ilmoittautui puhelimitse samoin kuin Uusimaaseutu- sivujen kautta.

Koulutuspäivä vastasi suurimmaksi osaksi (91 %) osallistujien odotuksiin. Osallistuminen jatkossa järjestettäviin koulutuksiin kiinnosti kuitenkin kaikkia. 73 % oli kiinnostunut kevään 2010 tukikoulutuspäivästä, 18 % ei ollut kiinnostunut ja yksi henkilö (9 %) ei vastannut ollenkaan kysymykseen. Iltatilaisuuden kannalla oli seitsemän henkilöä 11:sta ja päivän kannalla kaksi ihmistä. Kaksi henkilöä ei vastannut kyseessä olevaan kysymykseen. Sana on vapaa- kohdassa kirjoitettiin, että kouluttajan vauhti oli ollut liian nopea ja Internet-yhteyksissä oli ollut ongelmia. Kun siis ohjelma oli jumissa, oli itse niin sanotusti tippunut kärryiltä. Näin ollen siis eräs totesi, että oli tyytymätön oppimaansa sillä hinnalla. WebWisuilta ei siis ollut aivan kaikkien mielestä täysin onnistunut.

Kasvinviljelyn suunnitteluun tarkoitetun kurssin palauteyhteenvedot löytyvät liitteestä (LIITE 15). Tuloksista voidaan sanoa, että palautteisiin vastasi keskimäärin 51,6 % osallistujista. Kurssin tilaisuuksista saatiin parhaiten tietoa Internetin välityksellä sekä sähköpostilla. Koulutukseen ilmoitettiin eniten sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Koulutukset vastasivat 95,5 %:sti palautetta antaneiden odotuksia, mikä johti siihen, että kaikki palautelomakkeeseen vastanneista on kiinnostuneita tulevista koulutuksista. Tukikoulutuksesta kiinnostuneita oli 86,5 %. Yksi henkilö enemmän oli kiinnostunut ilta- kuin päiväkoulutuksista, joten molemmat vaihtoehdot koettiin yleisesti ottaen yhtä hyväksi. Yleisin maksimietäisyys, mistä viljelijät suostuisivat saapumaan koulutuksiin, on 100 kilometriä. Tuloksista voidaan siis päätellä, että kurssi oli viljelijöiden mielestä tarpeellinen sekä hyödyllinen.

9.2.6 Viljatilán itsepuolustuskurssi

Viljatilán itsepuolustuskurssi sisälsi viisi eri iltaa maatilan johtamisesta eri näkökulmista. Tilaisuuksissa luennoi alan parhaat asiantuntijat. Viljatilán itsepuolustus-illat järjestettiin 27.10.2009, 03.11.2009, 17.11.2009, 24.11.2009 sekä 08.12.2009. Kaikki tilaisuudet järjestettiin Hyvinkään Laureassa klo 17.30 - 21.00 ja hintana oli 25 €/ilta tai 100 € kaikki viisi iltaa. Kurssin sisältö on liitteenä (LIITE 16).

27.10.2009 pidettiin Vaaran merkit ja niihin reagointi; tästä kaikki alkaa! -tilaisuus. Illan aikana käsiteltiin sitä, kuinka voidaan mitata maatalan taloudellinen menestyminen oikein ja kuinka tilan arvoon voidaan vaikuttaa itse tekemillään päätöksillä ja ratkaisuilla sekä mitkä ovat viljatilan kriittisimpiä taloudellisia vaaroja. Tapahtumassa käsiteltiin lisäksi esimerkkinä uusmaalaisen viljatilan strategista päätöksentekoa. Tilaisuudessa puhujina toimivat maatalojen liikkeenjohtoon keskittynyt konsulttiyritys Heikura & Leino Oy:n henkilöstö.

Illan jälkeen osallistujille jaettiin palautelomake, johon he saivat halutessaan vastata. Illan palautteiden yhteenveto on liitteenä (LIITE 17). Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan 27 ihmistä, joista osallistujapalautteisiin vastasi seitsemän. Vastausprosentti oli siten vain 25,9 %. Käytännön järjestelyistä piti melko hyvinä 29 % (2 kpl). Viisi henkilöä ei vastannut kyseessä olevaan kohtaan lainkaan. 57 %:n mielestä järjestämispaikka oli tilaisuuden kannalta melko hyvä ja 43 %:n mielestä erittäin hyvä. Sama tilanne oli järjestelyjen sujuvuutta ja toimivuutta arvioitaessa. Tilaisuutta ja esityksiä arvioitaessa kokonaisuutena 57 % piti niitä melko ja 43 % erittäin hyvinä. Esiintyjä pidettiin 43 %:sti erittäin hyvinä ja 43 %:sti melko hyvinä. Yksi ei osannut sanoa puolesta eikä vastaan. Koulutusaiheita ja sisältöä arvioitaessa 29 % piti niitä erittäin hyvinä ja 57 % melko hyvinä. Yksi ei osannut vastata puolesta eikä vastaan. Voidaan siis päätellä, että illasta jäi osallistujien mieleen positiivinen vaikutelma. Tätä puoltaa myös se, että koulutuksiin oltaisiin valmiita saapumaan aina 40 - 100 kilometrin etäisyydeltä.

Osallistujat saivat tiedon koulutuksesta pääasiassa Maaseudun Tulevaisuudesta (5 kpl) ja uusimaaseutu.fi- sivujen (3 kpl) kautta. Kaksi henkilöä sai tiedon sähköpostiviestillä ja yksi suorapostituskirjeellä. Koulutukseen ilmoitauduttiin pääasiassa puhelimitse (4 kpl). Yksi ilmoittautui myös Uusimaaseutu- sivujen kautta ja yksi sähköpostilla. Yksi henkilö ei vastannut kysymykseen mitään.

Koulutuspäivä vastasi jokaisen palautetta antaneen odotuksia. 71 % kiinnostaa osallistuminen tilaisuuksiin jatkossakin. Kaksi osallistujista ei vastannut kyseessä olevaan kohtaan. Kysyttäessä kiinnostuksesta kevään 2010 tukikoulutukseen, 86 % vastasi kyllä ja 14 % vastasi ei kiinnosta. Koulutuksen ajankohdaksi koki illan paremmaksi neljä henkilöä ja päivän kaksi. Yhdelle palautetta antaneista sopi sekä ilta- että päiväkoulutukset. Yleisinä kommentteina todettiin, että kurssiohjelman voisi laittaa ensi kerralla tarkemmin esille etukäteen, vaikka samaan aikaan toinen osallistujista kehui kurssia korkeatasoiseksi.

Toiminta tiedotusvälineissä-tilaisuus pidettiin 3.11.2009. Tilaisuudessa taloustoimittaja ja ekonomi Elsi Mustaniemi kertoi keinoista ja tavoista toimia tiedotusvälineissä, haastatteluissa sekä neuvotteluissa. Illan aikana pohdittiin lisäksi sitä ovatko toimittajat uhkia vai

mahdollisuuksia tilan toiminnan sekä imagon kohentamisen kannalta. Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan 12 henkilöä. Illasta ei saatu palautteita.

Kuinka suojautua viljamarkkinoiden kasvavilta riskeiltä? -tilaisuus järjestettiin 17.11.2009. Päivän aikana pohdittiin viljan suojaamista muuttuvassa markkinatilanteessa. Luennoitsijana toimi Nordea-pankin Maatalousjohtaja Timo Jaakkola. Iltakoulutukseen osallistui 27 henkilöä. Tilaisuudesta ei saatu palautetta.

”Fyysinen itsepuolustus” (taktiikkaa ja tekniikkaa), kodin ja talousrakennusten suojaus-tilaisuus pidettiin 24.11.2009. Päivän aikana harjoiteltiin fyysistä itsepuolustusta sekä teoriassa että käytännössä. Illan ohjaajana toimi Antti Nurmi Mad Man Sport Center:stä. Kurssin aiheena oli aggressiivisen ihmisen kohtaaminen, taktiikka uhkatilanteissa sekä fyysiset harjoitteet uhkatilanteisiin. Tilaisuuden palauteyhteenveto on liitteenä (LIITE 18). Tilaisuuteen osallistui kaiken kaikkiaan 12 henkilöä, joista ainoastaan yksi vastasi palautelomakkeeseen. Näin ollen vastausprosentti on heikko (8,3 %) ja luotettavia johtopäätöksiä ei voida tehdä. Mielipidettä kuitenkin analysoidaan, jotta saadaan koko kurssista jonkinlainen kokonaiskuva aikaiseksi.

Palautetta antanut henkilö oli sitä mieltä, että käytännön järjestelyt oli hoidettu melko hyvin, samoin kuin järjestämispaikan kyseessä oleva osallistuja koki melko hyväksi. Käytännön järjestelyjen sujuvuutta ja toimivuutta vastaaja piti erittäin hyvänä, samoin kuin tilaisuutta kokonaisuutena, esiintyjä sekä koulutusaiheita ja sisältöä. Henkilö sai tiedon koulutuksesta sähköpostilla. Hän ei vastannut kysymykseen kuinka oli tilaisuuteen ilmoittautunut. Hänen mielestään koulutuspäivä vastasi täysin hänen odotuksiaan ja oli siten jatkossakin kiinnostunut osallistumaan eri koulutuksiin. Häntä kiinnosti lisäksi osallistua kevään 2010 tukikoulutuspäivään. Iltatilaisuuden hän koki mielekkäämmäksi kuin päiväkouluksen. Palautetta antanut olisi valmis saapumaan koulutustilaisuuksiin maksimissaan 50 kilometrin säteeltä. Näin ollen voidaan päätellä, että palautelomakkeeseen vastannut oli varsin tyytyväinen iltaan.

Viljatilan vastaisku; eväitä, vaihtoehtoja ja sankaritarinoita- tilaisuus pidettiin 8.12.2009. Aiheena olivat maatalouden menestystarinat. Tilaisuudessa kerrottiin uusista ideoista ja näkemyksestä sekä annettiin käytännön esimerkkejä ja vaihtoehtoja tiloilla. Tilaisuudessa puhuivat Heikura & Leino Oy:stä Kalle Leino, Jouko Heikura, Juha Suonpää sekä Ilkka Pohjamo.

Palautteiden yhteenveto on liitteenä (LIITE 19). Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan 32 osallistujaa, joista 17 vastasi palautelomakkeeseen. Vastausprosentti oli siten 53,1 %. Käytännön järjestelyt sujuivat 42 %:n mielestä erittäin hyvin ja 29 %:n mielestä melko hyvin.

Viisi ihmistä ei vastannut kysymykseen lainkaan. 47 % oli erittäin ja 47 % melko tyytyväisiä järjestämispaikkaan. Yksi ei vastannut mitään. Käytännön järjestelyjen sujuvuutta ja toimivuutta pidettiin 65 %:sti melko hyvinä ja 29 %:sti erittäin hyvinä. Yksi ei vastannut kyseessä olevaan kohtaan mitään. Voidaan siis päätellä, että käytännön järjestelyt olivat onnistuneet. Tilaisuutta ja esityksiä pidettiin kokonaisuudessaan melko hyvinä (65 %) tai erittäin hyvinä (29 %). Yksi palautetta antaneista (6 %) piti kokonaisuutta melko heikkona. Esiintyjä pidettiin myös melko (53 %) tai erittäin (41 %) hyvinä. Yksi henkilö (6 %) piti esiintyjä melko heikkoina. Koulutusaiheisiin ja sisältöön oltiin 70 %:sti tyytyväisiä, 24 %:sti erittäin tyytyväisiä ja 6 %:sti melko tyytymättömiä. Koulutustilaisuuksiin oltaisiin valmiita saapumaan aina 40 - 100 kilometrin säteeltä. Yleisesti voidaan siis sanoa, että pääosa palautteesta oli positiivista.

Koulutuksesta saatiin parhaiten tietoa Maaseudun Tulevaisuudesta (11 kpl) ja uusimaaseutu.fi- sivujen (9 kpl) kautta. Neljä osallistujaa sai tiedon sähköpostilla ja kolme suorapostituskirjeellä. Myös naapuri, MTK-Uusimaa sekä ystävät levittivät viestiä tilaisuudesta. Eniten tilaisuuteen ilmoittauduttiin puhelimitse (7 kpl) ja Internet-sivujen (5 kpl) kautta. Sähköpostilla ilmoitautui neljä henkilöä. Yksi ei vastannut mitään kyseessä olevaan kohtaan.

Tilaisuus vastasi 94 %:sti osallistujapalautteisiin vastanneiden odotuksia. Vain yksi henkilö palautteen antajista (6 %) oli tyytymätön. 94 % oli myös kiinnostunut tulevista koulutuksista. Vain yksi henkilö (6 %) ei vastannut kyseessä olevaan kohtaan. Kolmeatoista henkilöä kiinnosti tukikoulutuspäivä ja kahta ei kiinnostanut ollenkaan. Kaksi ei vastannut kysymykseen. Päivän koki paremmaksi koulutusajaksi kuin illan yhdeksän henkilöä. Kolme taas koki, että ilta olisi parempi vaihtoehto. Yhdelle sopi molemmat vaihtoehdot. Illan aihetta keuhuttiin hyväksi, joten jatkokurssia tai kertauskurssia toivottiin. Lisäksi toivottiin täsmällisempää otetta, konkreettisia lukuja sekä tilakohtaista suunnittelua. Kokonaisuudessaan tilaisuus koettiin hyvinkin mielenkiintoiseksi, joten eräs osallistuja ihmettelikin osallistujamäärän niukkuutta.

Yhteenvedona (LIITE 20) koko Viljatilan itsepuolustuskurssista voidaan todeta, että palautteisiin vastasi keskimäärin 35,2 % tilaisuuksiin osallistujista. He saivat tietää tilaisuuksista useimmiten Maaseudun Tulevaisuuden tai Internetin kautta. He ilmoitautuivat itse koulutuksiin eniten puhelimen välityksellä. 98 % palautetta antaneiden odotuksista täyttyi koulutuksien kohdalta ja 88,3 % oli kiinnostuneita osallistumaan jatkossakin tilaisuuksiin. 87,3 % oli kiinnostunut osallistumaan tukikoulutukseen. Suurin osa palautetta antaneista on iltakoulutuksen kannalla ja yleisin matka, mitä he suostuisivat tilaisuuden takia matkustamaan on 50 - 55 kilometriä. Yleisesti ottaen kurssi koettiin erittäin tarpeelliseksi ja onnistuneeksi.

9.2.7 Kaikkien koulutuksien yhteenveto

Yleisesti kaikista koulutustilaisuuksien palautteista voidaan todeta, että palautteiden vastausprosentti oli 48,1 %, mikä on lopulta suhteellisen huono tulos, koska lähes jokaisessa tilaisuudessa sai antaa palautetta. Parhaiten koulutuspäivistä tiedottaminen onnistui uusimaaseutu.fi -sivuston kautta (51 kpl). Lehdet olivat myös hyvä keino mainostaa koulutusta (36 kpl). Sähköposti oli seuraavaksi tehokkain (28 kpl) ja sitten vasta suorapostitus (19 kpl). Myös ystävät, Uusimaaseutu-lehti sekä MTK-Uusimaa toimivat viestintuojina. Näin ollen voidaan todeta, että tehokkain tapa levittää tietoa tulevista koulutuksista on Internet ja lehdet, koska niihin maanviljelijä törmää päivittäin. Koulutuksiin ilmoitettiin eniten puhelimitse (33 kpl) ja netin kautta (26 kpl). Sähköpostilla ilmoitettiin 22 henkilöä.

Odotukset täyttyivät koulutuksien osalta keskimäärin 97,3 %:sti. 2,2 % ei ollut tyytyväisiä koulutuksiin. 91,9 % kiinnosti tulevat koulutukset ja 0,75 % puolestaan ei. Näin ollen voidaan siis päätellä, että koulutushanke on tarpeellinen. Tuleva tukikoulutus kiinnostaa 69,7 % vastanneista ja vastaavasti 15,1 % ei ollut lainkaan kiinnostunut tukikoulutuksista. Puuttuvat prosentit ovat henkilöiltä, jotka eivät vastanneet kysymykseen mitään. Maksimietäisyytenä tilaisuuksiin saapumisena pidettiin 300 kilometriä, mutta yleisin sopiva saapumismatka olisi kuitenkin 50 - 55 km ja toiseksi yleisin 100 km. Voidaan siis todeta jälleen, että koulutuksia pidetään hyvin tärkeinä, jos maatalousyrittäjät ovat valmiita tulemaan noinkin kaukaa tilaisuuksiin.

Päiväkoulutuksen kannalla oli suurin osa vastanneista (43 henkilöä) ja iltakoulutuksen kannalla 29 henkilöä. Molemmat vaihtoehdot kävivät viidelle vastanneista. Kaiken kaikkiaan positiivisista palautteista voidaan päätellä, että koulutukset ovat olleet hyödyllisiä ja kehittäviä ja niiden toivotaan jatkuvan. Yhteenveto kaikista koulutuksista on liitteenä (LIITE 21).

9.2.8 Viljelijöiden ideoita koulutussisältöihin

Palautteisiin vastanneiden mukaan vuoden 2010 koulutuksien sisältöehdotuksia, jotka liittyvät maatalon talouteen, ovat kurssi markkinoinnista, eri tuista (ei kuitenkaan koko päivää), veroilmoituksen täyttökoulutus, verosuunnittelua, metsäverotusta ja verotuskäytänteitä, tuloslaskelmia ja taseoppia, miten olla parempi ja miten myydä omaa tuotantoa, miten ostaa tuotantotarvikkeita, koneita ja rakennuksia, koulutusta viljakauppatilanteesta, kannattavuuslaskentaa, optimaalisia tukiyhtälöitä, taloudellista infoa, koulutus maatalon sivutulon ideoinnista sekä uusyrityshautomosta ja ympäristöyrittäjäpalveluista. Ehdotuksia liittyen viljelyyn olivat kurssit luomu-/tavanomaisesta viljelyksestä (uusien ehtojen kertausta), ympäristötuesta ja sen reunaehdoista, koko viikonlopun kestävä koulutus

maanviljelyksestä (vastaava kuin metsänomistajille on aikaisemmin järjestetty), luonnonhoitopellot, viherkesannot sekä niiden keskeiset erot hoitosäännöissä, erikoistukikasvi-koulutus, metsäaiheinen kurssi sekä koulutuksia karttapalvelusta ja gps:n käytöstä. Lisäksi toivottiin kursseja Wisu-ohjelman käytöstä, Internet- tai kotisivujen teosta sekä Wakka-ohjelman kertauskurssia. Palautetta antaneet toivoivat myös naisten konekoulutusta (sisältäen huollon ja käytön esimerkiksi traktoreille ja puimureille) sekä hitsauskurssia aloittelijoille tai kertauskurssi jo oppineille. Näitä aiheita kehittelemällä voidaan kouluttaa parhaiten maatalousyrittäjiä.

9.3 Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen katastrofipäivä

Maatilan katastrofipäivä pohjautuu asiantuntijaluentoihin sekä riskienhallintaan käytännössä esimerkiksi sammutuspeiteharjoittelun muodossa. Koulutuspäivän suunnittelussa hyödynsin laajaa teoriapohjaa riskeistä ja niiden hallinnasta, omia oppimiskäytänteitä sekä Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen aikaisempien koulutuksien palautteita. Palautteita hyödynnettiin esimerkiksi mietittäessä koulutuspaikkaa sekä taukojen pituuksia. Maatilan katastrofipäivä järjestetään, jos riittävä määrä maatalousyrittäjiä ilmoittautuu tilaisuuteen.

Koska Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushankkeen tiimoilta on jo käsitelty liikeriskejä ja niiden hallintaa muun muassa Matalan kynnyksen talouskurssin sekä Viljatilan itsepuolustuskurssin puitteissa, on syytä järjestää ainakin yksi muihin riskeihin liittyvä koulutuspäivä. Lisäksi vuoden 2010 syksyllä ja vuoden 2011 keväällä järjestetään Viljatilan hyökkäyskurssi, joka myös käsittelee talousriskejä. Siksi järjestettävä Maatilan katastrofipäivä käsittelee pääasiassa henkilö- ja turvallisuusriskejä ja niiden hallintaa. Tarkoituksena on, että viljelijät ymmärtäisivät ja sisäistäisivät tilallaan piilevät riskit ja osaisivat esimerkiksi tulipalon sattuessa toimia oikein ja nopeasti. Päivän aikana käsitellään esimerkiksi työturvallisuutta maa- ja metsätaloustöissä, lasten ja nuorten turvallisuutta maatilalla, kemikaalivuotoriskiä ja siltä suojautumista, tulipaloriskiä ja siihen varautumista sekä opetellaan sekä teoriassa että käytännössä ensiaputaitoja. Katastrofipäivän pääideana onkin tuoda riskejä ja niiden hallintaa esille todellisten esimerkkitalanteiden avulla sekä ”tekemällä oppii” -käytännön kautta. Päivän aikana maatalousyrittäjät pääsevät esimerkiksi sammuttamaan tulipaloa ja elvyttämään nukkea. Koulutuspäivä järjestetään Hyvinkään Hyrian (vanhan Uudenmaan maaseutuopiston, UUMON) tiloissa. Koulutuspaikka mahdollistaa hyvät puitteet niin luennoille kuin käytännön harjoituksille suuren pihan ja tuotantorakennuksien ansiosta. Koulutuspaikan sijainti on myös hyvä Uudenmaan alueen maatalousyrittäjiin nähden.

Maatilan katastrofipäivän ohjelma löytyy liitteenä (LIITE 22). Päivä alkaa yleisesti eri riskilajien esittelyllä. Lisäksi asiantuntijaluennoitsija kertoo riskienhallintatavoista sekä

turvallisuusjohtamisesta maatilalla. Tällä herätellään viljelijät havainnoimaan ympärillä olevat riskit ja hallitsemaan niitä. Tämän jälkeen vakuutusyhtiön edustaja luennoi vakuutuksista ja niiden antamasta suojasta riskien sattuessa tilalla.

Kahvin jälkeen ohjelma jatkuu työturvallisuusasioilla. Koska lapsille ja nuorille sattuu paljon vakaviakin tapaturmia, käsitellään päivän aikana myös lapsiin ja nuoriin kohdistuvia riskejä. Luennoitsija kertoo muun muassa lasten turvallisista leikkipaikoista, maatilalla työskentelystä sekä koneturvallisuudesta lasten ollessa lähettyvillä. Näiden kahden luennon jälkeen henkilösuojaimia valmistavan yrityksen edustaja kertoo ja esittelee erilaisista maatilalle soveltuvista henkilösuojaimista ja turvallisuusinvestoinneista. Mahdollisia ostoja voi suorittaa ruokatauolla.

Ruokailun jälkeen palopäällikkö kertoo maatilalla sattuneista tulipaloista sekä vuodoista. Palopäällikkö kertoo lainsäädännön ja kokemuksien kautta esimerkkitapauksista. Palopäällikkö kertoo lisäksi pelastus- ja turvallisuussuunnitelman tekemisestä maatilalle. Luennon jälkeen siirrytään ulos, jossa maatalousyrittäjät pääsevät kokeilemaan oikeaoppista sammutuspeitteen ja alkusammuttimen käyttöä. Maatalousyrittäjät oppivat siis teoriaosuuden jälkeen myös käytännössä sammuttamaan ja toimimaan tulipalossa. Lisäksi Hyrian pihapiirissä tutustutaan polttoainesäiliöön ja sen kriittisiin kohtiin ja suojakilpiin. Palopäällikkö kertoo ja havainnoi polttoainesäiliön luona eri mahdollisuuksista säilöä polttoainetta turvallisesti. Lisäksi hän kertaa esimerkiksi kuinka toimitaan, jos säiliön vieressä huomataan maahan valunutta polttoainetta. Palo- ja vuotoriskien opetus viljelijöille perustuu siten ensin teoriaosuuteen ja lopuksi käytännön toteuttamiseen. Näin riskien oletetaan jäävän paremmin maanviljelijöiden mieliin.

Kahvin jälkeen sama taktiikka jatkuu, kun siirrytään opiskelemaan ensiapua ja harjoittelemaan sitä käytännössä. Koska maanviljelijät ikääntyvät ja maatiloilla vieraillee sukupolvenvaihdoksista huolimatta paljon iäkkäitä henkilöitä, on syytä osata elvytystaito. SPR:n edustaja kertoo myös haavojen ynnä muuta sellaista. sitomisista ja paloriskeistä esimerkiksi säilörehuhapon roiskuessa päälle. Koulutuspäivän päätteeksi viljelijät saavat opetella esimerkiksi sitomaan haavansa itse sekä elvyttämään sekä aikuista että lasta.

Päivän päätteeksi osallistujille jaetaan luentojen PowerPoint-esitykset, oheismateriaalia esimerkiksi maatilalla eri vakuutuksista, henkilösuojaimista sekä ensiavusta sekä tämän opinnäytetyön teoriaosuus maatilalla riskeistä ja riskienhallinnasta. Maatalousyrittäjät voivat jällenpäin palata oheismateriaalien avulla koulutuspäivään ja hyödyntää saamaansa tietoa maatilalla kehittämässä ja työturvallisuuden parantamisessa.

Liitteenä on Maatilan katastrofipäivän aikana mahdollisesti luennoivien henkilöiden yhteystietoja (LIITE 23). Maatilan katastrofipäivä toteutuu, jos riittävä määrä maatalousyrittäjiä on kiinnostunut koulutuspäivään osallistumisesta.

9.4 Koulutusaihe-ehdotuksia hankkeen järjestämiä koulutuksia varten

Koska koulutuspäivän aikana ei aikataulullisista syistä keretä käsittelemään montaakaan aihetta, monta hyvää koulutusaihetta jäi Maatalouden katastrofipäivänä käsittelemättä. Näistä aiheista saa helposti järjestettyä omat koulutuspäivät. Mahdollisia muita hyviä aiheita koulutuksille olisi esimerkiksi kattavat tietopaketit sukupolvenvaihdoksista, työterveydestä ja hyvinvoinnista, turvallisuusjohtamisesta (enemmän kuin yksi luento), koneiden ja laitteiden työturvallisuudesta, raskausajasta, urakointipalvelun ostosta ja sen riskeistä, metsätöiden turvallisesta tekemisestä, tuotantoeläinten aiheuttamista riskeistä, lomittajia koskevista riskeistä sekä avun saannista kriisitilanteissa.

Vaikka sukupolvenvaihdoksesta on olemassa paljon tietoa ja tietoa hyödynnettäisiinkin, moni asia voi silti mennä pieleen. Siksi olisi syytä kertoa kurssimuotoisesti sukupolven kriittisimmistä riskeistä, niihin varautumisesta sekä esimerkkitapauksista. Valmiiksi suunniteltu sukupolvenvaihdos onkin puoliksi tehty.

Koska turvallisuusjohtaminen on sanana uusi, sen tarkoitusta olisi syytä kerrata maatalousyrittäjille. On lisäksi hyvä, että yrittäjät alkaisivat kiinnittää enemmän huomiota johtamiseensa maatilalla sekä turvallisuuteen maatilan jokapäiväisissä töissä.

Maataloudessa on paljon ammattisairauksia. Myös tapaturmia sattuu maataloudessa runsaasti. Siksi olisi syytä herätellä ihmisten mieliin työturvallisuus ja henkilösuojainten käyttö työturvallisuuden parantajana. Olisi lisäksi hyvä esitellä uusia työturvallisempia työvälineitä viljelijöille. Kaikki asioiden parantaminen lähtee riskien tiedostamisesta.

Koneiden ja laitteiden käytössä sekä niiden huollossa ja korjaamisissa sattuu paljon tapaturmia. Siksi olisi hyvä, jos yhtenä koulutuspäivänä käsiteltäisiin riskeiltä suojautumisia sekä sitä, miten tulisi toimia eri onnettomuustilanteissa. Eli miten tehdä turvallisesti maatilan töitä, joissa käytetään paljon erilaisia työkoneita. Etenkin lapset ja nuoret ovat riskialttiita kone- ja laiteonnettomuuksille. Siksi asian herättelemisen maatalousyrittäjien mieleen olisi suotavaa.

Raskausaika olisi hyvä koulutusaihe, koska luultavimmin harva maatilalla asuva ja työskentelevä nainen tulee ajatelleensa kaikkia riskitekijöitä, jotka vaikuttavat sikiöön. On hyvä siis kertoa naisille esimerkiksi, että ruiskuttaminen raskausaikana on kielletty.

Arkipäivän askareissa helposti unohtaa, että asiat ja työt, jotka eivät ole vaarallisia itselleen voivat olla vaarallisia sikiölle.

Urakointipalvelujen osto luo monia riskejä maatalan kannattavuudelle. Yksi koulutuspäivä voisi keskittyä siihen, miten saadaan tilalle parhain mahdollinen urakoitsija sopivaan hintaan ja mitä riskitekijöitä ja asioita on huomioitava vierasta ihmistä palkatessa tilan töihin.

Vaikka maatiloilla ei ole paljoakaan metsää, on hyvä kuitenkin kerrata metsän aiheuttamia riskitekijöitä maanviljelijöille. Esimerkiksi oikeanlaisten suojarusteiden puuttuminen maanviljelijöiltä onkin johtanut moniin tapaturmiin. Asioita on siis syytä ainakin kerrata.

Tuotantoeläimiä ei ole hirvittävästi Uudenmaan alueella, mutta halukkaille voitaisiin järjestää koulutuspäivä koskien tuotantoeläinten aiheuttamia tapaturmia. On hyvä tietää mitä on esimerkiksi eläinten käyttäytymisen ja aggressiivisen käytöksen takana.

Lomittajien riskejä käsitellään suhteellisen vähän. Maatalousyrittäjän on kuitenkin hyvä tietää, mitä tapahtuu viljelijän ollessa poissa maatilaltaan ja mitä riskitekijöitä lomittaja joutuu sillä aikaa kohtaamaan. On hyvä tietää riskitekijöistä, joilla on jollekin suurta merkitystä jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta.

Kriisitilanteissa maanviljelijän kuuluu saada apua siinä missä muidenkin kansalaisten. Kriisitilanteista, kuten läheisen itsemurhasta, puhutaan yleisesti ottaen vähän maatiloilla. Kriisitilanteita varten on kuitenkin järjestetty Maaseudun tukihenkilöverkko, joka auttaa pahimman yli. Eräs koulutusaihe voisi olla verkoston ja sen toiminnan esittelemine, koska moni viljelijä voi ajautua elämänsä aikana jonkin asteiseen kriisiin. Silloin on hyvä, että viljelijä edes tietää mistä apua ja kuuntelijaa voi hakea sitä haluttaessa.

10 YHTEENVETO

Maataloudessa on paljon hallittavia riskejä, joita tulee tiedostaa ja hallita kaiken aikaa. Jotta näitä riskejä osataan välttää, on niistä keskusteltava. Siksi Uudenmaan maaseutuyrittäjien koulutushankkeen järjestämä Maatalan katastrofipäivä on tärkeä. Päivän avulla viljelijät muistavat ja tiedostavat paremmin maatilallaan olevia riskejä. Koulutuksen jälkeen viljelijät saattavat esimerkiksi siirtää lastensa hiekkalaatikon etupihalta takapihan puutarhaan tai osata sitoa haava kädessä, jos ketään muita ihmisiä ei ole lähetyvillä. He myös tiedostavat koulutuspäivän jälkeen paremmin tulipalon vaarat, mutta ennen kaikkea kiinnittävät huomiota farmarisäilöiden kuntoon, jotka ovat vielä entiset vanhat sukupolvenvaihdoksesta huolimatta. Päivän tavoitteena on siis herätellä viljelijöiden mieliin riskejä, joita he eivät välttämättä ole ymmärtäneetkään olevan tai joita he ovat siirtäneet maatalan varsinaisten

töiden tieltä. Myös riskeiltä suojautumisen muistutus auttaa viljelijöitä jatkamaan töitään turvallisemmin. Katastrofipäivän tavoitteena opettaa viljelijöille konkreettisesti käytännössä riskeiltä suojautumisen keinoja ja edistää näin maatalan hyvinvointia ja työturvallisuutta. Opinnäytetyö on onnistuneesti tehty, jos Maatalan katastrofipäivä järjestetään ja maatalousyrittäjät saavat parhaan mahdollisen hyödyn päivän aikana oppimastaan ja osaavat hyödyntää sitä heti käytännössä.

11 OMAT TAVOITTEENI

Omana oppimistavoitteenani oli mahdollisimman laaja maatalan riskien tunnistaminen ja niiden hallintakeinojen tiedostaminen. Koska olen tulevalta ammatiltani agrologi ja luultavasti tulevaisuudessa harjoitan ammattia esimerkiksi maata viljelemällä ja maatilaa johtamalla, on omien etujeni mukaista oppia tätä työtä tehdessä mahdollisimman paljon. Otin lähtökohdaksi sen, että etsin mahdollisimman paljon tietoa maatalan eri riskeistä ja niiden hallinnasta, jotta voisin suunnitella mahdollisimman kattavan koulutuspäivän Uudenmaan maaseutuyrittäjien koulutushankkeelle sekä itse viljelijöille. Katastrofipäivää suunniteltaessa taas puolestani peilasin omaa oppimistani ja luentojen mielekkyyttä koulutuksessa istumiseen ja oppimiseen. Etenkin teorian opettaminen käytännössä on mielestäni onnistunut idea päivän toteuttamiseksi, koska tällöin juuri opittu teoria toteutuu silmien edessä ja viljelijät saavat konkreettisesti hallita riskiä esimerkiksi alkusammutuskalustoa käytettäessä. Omat oppimistavoitteeni riskitietouden lisääminen ja sen hallitseminen sekä maatalan johtaminen työturvallisempaan ja kannattavampaan suuntaan, täyttyivät. Olen siis puoleltani tyytyväinen omaan oppimiseeni ja toivon, että Maatalan katastrofipäivään mahdollisesti osallistuvatkin olisivat tyytyväisiä oppimaansa ja osaisivat hyödyntää sitä heti omalle tilalleen palattuaan ja töiden jatkuessa.

Lähteet

Kirjalliset lähteet:

- Kaihlaajärvi H. 2008. Maatilan pelastus- ja turvasuunnitelma - Hyödyllinen joka maatilalle. Työterveyslaitoksen asiakastiedote 2008: Työterveyttä maataloille, 9-10. Viitattu 02.07.2010.
- Kallio J., Kuisma A. 2009. Yrittäminen maatilalla. Opetushallitus: Vammalan Kirjapaino. Viitattu 18.02.2010.
- Kannattava maatilayritys 2008. ProAgria Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 1060. Tieto tuottamaan 124. Keuruu: Otavan Kirjapaino. Viitattu 13.04.2010.
- Laajentavien tilojen haasteet 2003. ProAgria Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 998. Tieto tuottamaan 104. Keuruu: Otavan Kirjapaino. Viitattu 02.02.2010.
- Laatutyöllä tuloksiin 2000. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 89. Tieto tuottamaan 89. Keuruu: Otavan Kirjapaino. Viitattu 04.03.2010.
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 a. Työturvallisuus: Pesu- ja desinfiointiaineet - julkaisu, 1-4. Viitattu 04.08.2010.
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 b. Työturvallisuus: Suojaa itsesi -julkaisu. Viitattu 04.08.2010.
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 c. Työturvallisuus: Ensiapua maatalousyrittäjille - julkaisu. Viitattu 10.08.2010.
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 d. Työturvallisuus: Lasten turvallisuus maatilalla - julkaisu. Viitattu 10.08.2010.
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 e. Työturvallisuus: Auttajan avuksi -julkaisu. Viitattu 10.08.2010.
- Maatilan riskienhallinta 2005. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 1017. Tieto tuottamaan 110. Keuruu: Otavan Kirjapaino. Viitattu 02.06.2010.
- Maatilayrittäjän hyvinvointi 2009. ProAgria Keskusten Liiton julkaisuja nro 1075. Tieto tuottamaan 129. Porvoo: WS Bookwell. Viitattu 15.07.2010.
- Maatilayrityksen kilpailukyky 2006. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 1021. Tieto tuottamaan 112. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. Viitattu 03.04.2010.
- Maatilayrityksen menestystekijät 2008. ProAgria Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 1056. Tieto tuottamaan 123. Porvoo: WS Bookwell. Viitattu 18.07.2010.
- MTT & Mela 2010. Suojaa syntyvä: Raskausajan riskit maataloustyössä -julkaisu. Viitattu 10.08.2010.
- Mäittälä, J. 2008. Pienkuormain keventää työtä - mutta voi olla myös terveysriski. Työterveyslaitoksen asiakastiedote 2008: Työterveyttä maataloille, 12-13. Viitattu 02.07.2010.
- Pohjola 2010. Pohjolan maatilatuotannon vakuutus -esite, 2-3. Viitattu 29.08.2010.
- Pyykkönen M. 2009. Tunnista vaarat, hallitse riskit. Työterveyslaitos, Asiakastiedote 2009, 19. Viitattu 17.08.2010.
- Raatikainen, L. 2006. Liikeideasta liikkeelle, 102. Helsinki: Edita Prima. Viitattu 04.09.2010.

Suominen A. 2003. Riskienhallinta. 3. uudistettu painos. Vantaa: WSOY. Viitattu 26.02.2010.

Työsuojeluhallinto 2008. Tärinä ja sen torjunta työssä -julkaisu. Tampere: Multiprint. Viitattu 02.08.2010.

Työsuojeluhallinto 2010 a. Riskin arviointi -julkaisu. Tampere: Multiprint. Viitattu 02.08.2010.

Työsuojeluhallinto 2010 b. Kemikaalilta suojaavan käsineen valinta -julkaisu, 5. Viitattu 02.08.2010.

Työsuojeluhallinto 2010 c. Käsien tehtävät nostot ja siirrot työssä -julkaisu, 4-9. Viitattu 02.08.2010.

Työsuojeluhallinto 2010 d. Turvallisuusjohtaminen -julkaisu, 6-7. Viitattu 02.08.2010.

Työsuojeluhallinto 2010 e. Näyttöpäätetyö -julkaisu, 3. Tampere: Multiprint. Viitattu 02.08.2010.

Wilén S. 2009. Työterveyttä maataloille. Työterveyslaitos, Asiakastiedote 2009, 14. Viitattu 17.08.2010.

Yrittämällä tuloksiin 2001. Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja nro 965. Tieto tuottamaan 93. Keuruu: Otavan Kirjapaino. Viitattu 12.02.2010.

Julkaisemattomat lähteet:

Kinnunen B. 2010. Tutkija Birgitta Kinnusen haastattelu 30.07.2010. Työterveyslaitoksen maatalousyrittäjien työterveyshuollon keskusyksikkö. Mikkelin Farmari-messut.

Sähköiset lähteet:

Blummé N., Kaarenoja A., Suontausta S. 2010. Maksukyky, varojenjako ja velkojiensuoja osakeyhtiössä, 37-41. PDF -tiedosto. Viitattu 05.09.2010.

http://www.kht.fi/documents/7/maksukyky_malliluku.pdf

Country Kids Safety Network 2007. Lifting hazards. Päivitetty 03.04.2008. Viitattu 02.09.2010.

http://www.countrykidssafety.net/library/lifting_hazards.html

Farmit 2007. Tekniset viat vaikuttavat usein traktorionnettomuuksiin. Julkaistu 25.01.2007. Viitattu 01.09.2010.

http://www.farmit.net/farmit/fi/05_talous/01_farmituutiset/738_traktorionnettomuudet.jsp

Farmsafe 2010. Safety on the Land, safety tips, vehicles and machinery, other vehicles and machinery. Viitattu 02.09.2010.

<http://www.farmsafe.co.nz/our-business/safety-on-the-land/safety-tips.aspx>

Häkkinen K. 2010. Yrityksen henkilöriskit ja niiden vakuuttaminen, 7. If. Tampereen yliopisto: Finanssialan liiketoiminta ja riskienhallinta 2010. Viitattu 25.08.2010.

http://www.bulevardi.net/eoppiminen/materiaalit/H%C3%A4kkinen_K_030201_Tampere_FK.pdf

Ilkka 2009 a. Nuorten traktorikaahaamiseen puree vain asennekasvatus. Uutinen: Maakunta. Julkaistu 12.12.2009. Viitattu 30.08.2010.
<http://www.ilkka.fi/Article.jsp?article=467904&Title=Nuorten+traktorikaahaamiseen+puree+vain+asennekasvatus>

Ilkka 2009 b. Isoisä kuoli traktorionnettomuudessa. Uutinen: Maakunta. Julkaistu 08.05.2009. Viitattu 31.08.2010.
<http://www.ilkka.fi/teemat/teematarticle.jsp?article=420426>

Iltasanomat 2010. Yli 30 eläintä kuoli navettapalossa Muhoksella. Uutinen julkaistu 03.09.2010. Viitattu 04.09.2010.
<http://www.iltasanomat.fi/uutiset/kotimaa/uutinen.asp?id=2246167>

Kaleva 2009. Traktori törmäsi koulubussiin - viisi lasta loukkaantui. Uutiset, Pohjois-Suomi. Julkaistu 16.12.2009. Viitattu 31.08.2010.
<http://www.kaleva.fi/plus/Traktori-tormasi-koulubussiin---viisi-lastaloukkaantui/830054>

Kuoppa-aho 2010. Maatilojen rakenne, maatilarekisteri - maatilojen rakenne 2009. Julkaistu 15.02.2010. Viitattu 06.09.2010.
http://www.maataloustilastot.fi/maatilarekisteri-maatilojen-rakenne-2009_fi

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 f. Työturvallisuus. Internet -sivut päivitetty 24.08.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 g. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 h. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, muokkaus. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Muokkaus>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 i. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, kylvä ja lannoitus. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Kylvo-ja-lannoitus>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 j. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, kylvä ja lannoitus, suursäkkimenetelmä. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Kylvo-ja-lannoitus/Suursakkimenetelma>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 k. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, torjunta-aineiden käyttö. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Torjunta-aineiden-kaytto>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 l. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, säilörehun teko. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Sailorehun-teko>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 m. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, säilörehun teko, hapotinlaitteet. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Sailorehun-teko/Hapotinlaitteet>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 n. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, säilörehun teko, säilörehuvarastot. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Maatilan-tyotehtavat/Sailorehun-teko/Sailorehuvarastot>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 o. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, heinätyöt, paalaus. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Maatilan-tyotehtavat/Heinatyt/Paalaus>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 p. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, leikkuupuinti. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Maatilan-tyotehtavat/Leikkuupuinti>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 q. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, viljan käsittely, viljan kuivaus. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Maatilan-tyotehtavat/Viljan-kasittely/Viljan-kuivaus>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 r. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 s. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet, traktori. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet/Traktori>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 t. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet, leikkuupuimuri. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet/Leikkuupuimuri>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 u. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet, työkoneen kytkentä. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet/Tyokoneen-kytkenta>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 v. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet, työkoneen kytkentä, nivelakseli. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet/Tyokoneen-kytkenta/Nivelakseli>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 w. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet, lumilinko. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet/Lumilinko>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 x. Työturvallisuus: Koneet ja laitteet, pajatyö. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Koneet-ja-laitteet/Pajatyot>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 y. Työturvallisuus: Metsätyöt. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Metsatyot>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 z. Työturvallisuus: Kotieläinten hoito. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Kotielainten-hoito>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 å. Työturvallisuus: Kotieläinten hoito, nauta, lypsytyö. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvaluisuus/Kotielainten-hoito/Nauta/Lypsytyo>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 ä. Työturvallisuus: Kotieläinten hoito, nauta, lehmien kuljetus. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Kotielainten-hoito/Nauta/Lehmien-kuljetus>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 ö. Työturvallisuus: Kotieläinten hoito, sika, polkemat ja puremat. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Kotielainten-hoito/Sika/Polkemat-ja-puremat>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 aa. Työturvallisuus: Kotieläinten hoito, sika, pöly ja kaasut. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Kotielainten-hoito/Sika/Poly-ja-kaasut>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 ab. Työturvallisuus: Kotieläinten hoito, sika, melu. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Kotielainten-hoito/Sika/Melu>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela 2010 ac. Työturvallisuus: Maatilan työtehtävät, viljan käsittely, kuivurin puhdistus. Internet -sivut päivitetty 07.04.2010. Viitattu 01.09.2010.
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Maatilan-tyotehtavat/Viljan-kasittely/Kuivurin-puhdistus>

Maatila RH -välineet 2010. Omaisuusriskien hallinta, B-osa. Viitattu 06.09.2010.
https://portal.mtt.fi/portal/pls/portal/!PORTAL.wwwpob_page.show?_docname=1632874.PDF

Mela 2003. Eväitä lasten ja nuorten turvaksi maatilalla, 7. Mela 5/2003. Viitattu 31.08.2010.
http://www.mela.fi/tt_pdf/evaitalasten.pdf

MTV3 2009. 15-vuotias puristui kuoliaaksi traktoriturmassa. Uutiset, kotimaa. Julkaistu 22.06.2009. Viitattu 31.08.2010.
<http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/arkistot/kotimaa/2009/06/903515>

Murtomaa-Niskala, A. 2004. Maataloustyö altistaa tapaturmille - Työturvallisuus on asennekysymys. Maito ja Me, numero 8/2004. Viitattu 30.08.2010.
http://www.valio.fi/maitojame/mm8_04/pyykkonen.htm

Murtonen M., Leppälä J., Suutarinen J. 2008. Uudet riskienhallinnan välineet maatilan johtamisessa, 4. Viitattu 07.09.2010.
http://www.smts.fi/mpol2008/index_tiedostot/Posterit/ps041.pdf

Mäkelä K. 2010. Lasten turvallisuus maatilalla - Virikkeitä ja vaaranpaikkoja. Viitattu 08.09.2010.
http://www.mela.fi/tt_pdf/lapsiturv.pdf

Okkonen A. 2008. Maatalous Uudellamaalla. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 21.04.2010.
http://www.uusimaaseutu.fi/ep/tiedostot/Maatalous_Uudellamaalla.pdf

Penn State, Pennsylvania State University 2010. Children and safety on the Farm. College of Agricultural Sciences, Agricultural Research and Cooperative, Extension, 4-6. Viitattu 02.09.2010.
<http://pubs.cas.psu.edu/FreePubs/pdfs/ub030.pdf>

PK-RH 2009 a. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinsarja: Henkilöriskien hallinta, Pk-yrityksen henkilöriskit. Viitattu 19.08.2010.
<http://www.pk-rh.fi/pdf/pk-yrityksen-henkiloriskit-tyokortti-1>

PK-RH 2009 b. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT, Henkilöriskit. Viitattu 19.08.2010.
<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/henkiloriskit/henkiloriskit>

PK-RH 2009 c. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, työympäristöriskit. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/tyoymparistoriskit-tyokortti>

PK-RH 2009 d. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, työsuheriskien tarkistuslista. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/tyosuheriskien-tarkistuslista>

PK-RH 2009 e. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, osaaminen. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/osaaminen>

PK-RH 2009 f. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, yrittäjyyden erityisriskit. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/yrittajyyden-erityisriskit-tyokortti>

PK-RH g. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, sukupolvenvaihdoksen riskit. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/sukupolvenvaihdoksen-riskit-tyokortti>

PK-RH 2009 h. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, liikenteenriskit. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/liikenteen-riskit>

PK-RH 2009 i. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, vahingonteot. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/vahingonteot-tyokortti>

PK-RH 2009 j. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, työyhteisön toiminta. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/tyoyhteison-toiminta-tyokortti>

PK-RH 2009 k. Pk-yrityksen riskienhallinnan työvälinesarja: Henkilöriskien hallinta, terveys ja hyvinvointi. Viitattu 19.08.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/terveys-ja-hyvinvointi-tyokortti>

PK-RH 2009 l. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Liikeriskit. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/liikeriskit>

PK-RH 2009 m. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Liikeriskit: liikeriskit. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/liikeriskit/li/>

PK-RH 2009 n. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Liikeriskit: Miten sopimusriskejä hallitaan? Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/liikeriskit/miten-sopimusriskeja-hallitaan>

PK-RH 2009 o. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Liikeriskit: Sukupolvenvaihdoksen riskit. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/liikeriskit/sukupolvenvaihdoksen-riskit>

PK-RH 2009 p. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Liikeriskit: Verkostoitumisen riskit ja hallinta. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/liikeriskit/verkostoitumisen-riskit-ja-hallinta>

PK-RH 2009 q. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Vastuuvakuutukset. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/sopimus-ja-vastuuriskit/hallitse-vastuusi/vastuuvakuutukset/>

PK-RH 2009 r. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Keskeytysriskit. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/keskeytysriskit/keskeytysriskit/>

PK-RH 2009 s. Pk-yrityksen riskienhallinta 2000-2009 VTT. Keskeytysriskit, keskeytysriskin vähentäminen. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/riskilajit/keskeytysriskit/keskeytysriskin-vahentaminen>

Pohjalainen 2010. Karijoella nuorukainen kuoli traktorin ulosajossa. Online, maakunta. Julkaistu ja päivitetty 31.07.2010. Viitattu 31.08.2010.

<http://www.pohjalainen.fi/Article.jsp?article=513944&Title=Karijoella+nuorukainen+kuoli+traktorin+ulosajossa>

Sosiaali- ja terveysministeriö, Työsuojeluosasto 2003. Työsuojeluoppaita ja -ohjeita: Riskin arviointi, 6. Tampere: Kirjapaino Öhrling. Kaavio. Viitattu 25.08.2010.

<http://pre20090115.stm.fi/hm1069310947478/passthru.pdf>

STT 2009. Traktorin kuljettaja sinkoutui ikkunasta ja kuoli. Iltalehti: uutiset, kotimaa. Julkaistu 10.09.2009. Viitattu 31.08.2010.

http://www.iltalehti.fi/uutiset/2009091010224415_uu.shtml

Suominen A., Engblom J., Krappe S-M. 2000. Pk-yrityksen liikeriskit: Vältä turhat karikot. PK-RH -hanke. Viitattu 05.09.2010.

<http://www.pk-rh.fi/pdf/pk-yrityksen-liikeriskit-kirjanen>

Syrjä M. 2010. Polttoaineiden varastointi maataloilla kiinteissä farmarisäiliöissä. Tampereen aluepelastuslaitos, ELY-keskus. Viitattu 06.09.2010.

http://www.pirmk.fi/lomakkeet/Farmariopas_kevyt.pdf

Turun Sanomat 2010. Poika putosi traktorin peräkärryn alle Taivassalossa. Uutinen: Kotimaa. Julkaistu 13.05.2010. Viitattu 31.08.2010.

<http://www.ts.fi/online/kotimaa/131279.html>

TTK, Työturvallisuuskeskus 2010. Työturvallisuuskeskuksen raporttisarja 1/2010: Työväkivallan riskiammatit, 4, 6 & 8. Viitattu 12.08.2010.

http://www.tyoturva.fi/files/1527/Tyovakivallan_riskiammatit_raportti_1_2010_TTK.pdf

Työturvallisuuslaki 02.08.2002/738. Kohdat 8 §, 12 §, 25 §, 13 § ja 24 §. Viitattu 02.08.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020738>

Uusimaaseutu 2010. Uudenmaan maaseudun tiedotushanke ja Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke. Viitattu 21.04.2010.

<http://www.uusimaaseutu.fi/tiedotuskoulutus.asp>

Uusimaaseutu.fi 2009. Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke- esite 2009. Viitattu 21.04.2010.

http://www.uusimaaseutu.fi/ep/tiedostot/maaskeh_A4_suomi_2009_vs1_web.pdf

Vanhatalo H. 2009. Omaisuusriskit. Vakuutusmajuri. Viitattu 06.09.2010.

<http://vakuutusmajuri.fi/2009/11/16/omaisuusriskit/>

YLE Uutiset 2010. Traktorinkuljettaja hukkuu Konnevedellä. Keski-Suomi, Konnevesi. Julkaistu 14.02.2010. Viitattu 31.08.2010.

http://yle.fi/alueet/keski-suomi/2010/02/traktorinkuljettaja_hukkui_konnevedella_1444312.html

Ymparisto.fi 2008. Maatilojen farmarisäiliöt ja pelastusviranomaisen valvonta 2008. Viitattu 01.09.2010.

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=93641&lan=fi>

Kuva- ja kuviolähteet

- Kuva 1: Nostettujen kauhojen alta käveleminen tai leikkiminen on äärimmäisen riskialtista, koska kauhalla on taipumus laskeutua (Mäkelä 2010). 34
- Kuva 2: Lapset jäävät koneiden taakse piiloon joskus tarkoituksella ja joskus vahingossa, joten koneita käynnistäessä ja niillä liikkeelle lähettäessä onkin syytä tarkastaa lähiympäristö (Mäkelä 2010). 34
- Kuva 3: Säiliö vahingoittuu helposti ja seuraukset ovat laajat, mikä tarkoittaa aina tilan muiden töiden keskeytymistä (Ymparisto.fi 2008). 61
- Kuvio 1: Riskien hallinta koostuu monesta eri osasta, jotka tulee huomioida samanaikaisesti (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 6). 10

Liitteet

Liite 1. WebWisu -koulutuksen ohjelma, Espoo 28.10.2009	92
Liite 2. WebWisu-koulutuksen palautteet, Espoo 28.10.2009	93
Liite 3. PC-Wisu-koulutuksen palautteet, Karjaa 10.11.2009	94
Liite 4. Wakka-koulutuksen ohjelma, Karjaa 3.2.2010	95
Liite 5. Wakka-koulutuksen palautteet, Karjaa 3.2.2010	96
Liite 6. Matalan kynnyksen talouskurssin ohjelma, Mäntsälä 11.11.2009	97
Liite 7. Matalan kynnyksen talouskurssin palautteet, Mäntsälä 11.11.2009	98
Liite 8. Matalan kynnyksen talouskurssin ohjelma, Hyvinkää 20.11.2009	99
Liite 9. Matalan kynnyksen talouskurssin palautteet, Hyvinkää 20.11.2009	100
Liite 10. Matalan kynnyksen talouskurssin palauteyhteenveto	101
Liite 11. PC-Wisu-koulutuksien ohjelma, Hyvinkää 1.12.2009 ja 10.12.2009	102
Liite 12. PC-Wisu-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 1.12.2009	103
Liite 13. WebWisu-koulutuksen ohjelma, Hyvinkää 12.01.2010	104
Liite 14. WebWisu-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 12.1.2010	105
Liite 15. Kasvinviljelyn suunnittelu-koulutuksen palauteyhteenveto	106
Liite 16. Viljatilan Itsepuolustuskurssin ohjelma, Hyvinkää 27.10.2009, 03.11.2009, 17.11.2009, 24.11.2009 ja 08.12.2009	107
Liite 17. Vaaran merkit ja niihin reagointi-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 27.10.2009	108
Liite 18. Fyysinen itsepuolustus-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 24.11.2009	109
Liite 19. Viljatilan vastaisku-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 8.12.2009	110
Liite 20. Viljatilan itsepuolustuskurssin palauteyhteenveto	111
Liite 21. Kaikkien koulutuksien palauteyhteenveto	112
Liite 22. Maatilan katastrofipäivän ohjelma	115
Liite 23. Maatilan katastrofipäivän luennoitsijaluettelo	116

Liite 1. WebWisu -koulutuksen ohjelma, Espoo 28.10.2009

Växtodlingsplanering med Internetbaserade verktyg - WebWisu

Små förändringar är möjliga!
Uppdaterat 9.10.2009!

Välkommen!

Utbildningsdagen riktar sig för lantbruksföretagare som vill lära sig att göra bl.a. växtodlingsplanering eller skiftesvisa anteckningar oberoende av tid och plats. Detta lyckas enkelt med det Internetbaserade växtodlingsprogrammet *WebWisu*. Under dagen kommer man att gå igenom växtodlingsplanering med hjälp av *WebWisu*-programmet. Det enda man behöver för att använda programmet är Internet och en webbläsare.

Föreläsare: Patrik Ertlund, NSL och Pertti Savela, ProAgria

WebWisu: 28.10.09 kl.9-15.30, Axxell Finns (adb-klassen), Finnsbacken 4, ESBO

Deltagaravgift: 35€/dag, (moms 0) inkl. morgonkaffe och utbildningsmaterial. Lunch på egen bekostnad (Kontantbetalning).

V Ä L K O M M E N I

Arr. Utbildningsprojektet för lantbruksföretagare i Nyland / Tavastlands yrkeshögskola (HAMK)

ANMÄLNINGAR och tilläggsinformation

Anmälan senast 19.10.2009 via anmälningsblanketten på webbadressen www.nylandsbygd.fi eller Anna Liljeström tel.050 574 5336, anna.liljstrom@hamk.fi

OBS! Kom ihåg att kolla upp möjligheten till studiepenningkompensation. Se närmare information på www.nylandsbygd.fi eller kontakta TE-centralen.

www.nylandsbygd.fi
www.uusimaaseutu.fi

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling - Europa
investerar i landsbygdsområden

Program

Kl. 9.00 Kaffeservering

Kl.9.15 Tillfället öppnas
Anna Liljeström, Tavastlands yrkeshögskola (HAMK)

Kl.9.30 Programet börjar enligt nedanstående teman
Patrik Ertlund, NSL och Pertti Savela, ProAgria

Kl.12-12.45. Lunchpaus (på egen bekostnad)

Kl.12.45-15.15 Programmet fortsätter

Kl.15.15-15.30 Avslutning

Teman under dagen är bl.a:

- Hantering av skiften och arealer
- Hantering av markkarteringsprover
- Odlingsplanering och skiftesvis bokföring

Under dagarna hålls det även mindre pauser med jämna mellanrum. Möjlighet att ställa frågor och diskutera kan göras när som helst under dagen.

Kom och delta i en aktuell och intressant kursdag! Lämpar sig även för deltidsolare!

Liite 2. WebWisu-koulutuksen palautteet, Espoo 28.10.2009

28.10.2009 WebWisu: ESPOO

Osallistujat	Vastaaajat	Vastaus%
13	7	53,8

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Tyhjä
Käytännön järjestelyt		1 (14 %)	6 (86 %)
Järjestämisaikka	1 (14 %)	5 (72 %)	1 (14 %)
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	2 (29 %)	4 (57 %)	1 (14 %)
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE			
Kokonaisuutena	4 (57 %)	3 (43 %)	
Esiintyjät	4 (57 %)	3 (43 %)	
Koulutusaiheet ja sisältö	5 (71 %)	2 (29 %)	

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
30	1
50	3
80	2
100	1

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	5
Ilta	1
Molemmat	1

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	5
Lehdestä (Landsbygdens Folk/Maaseudun Tulevaisuus)	3
Suorapostituskirjeestä	2
S-postiviestistä	1

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	3
S-postitse	2
Puhelimetse	1
Tyhjä	1

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	7 (100 %)		
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	7 (100 %)		
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	4 (57 %)	2 (29 %)	1 (14 %)

Liite 3. PC-Wisu-koulutuksen palautteet, Karjaa 10.11.2009

10.11.2009 PC-Wisu: KARJAA

Osallistujat	Vastaaajat	Vastaus%
16	5	31,3

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	1 (20 %)	2 (40 %)		2 (40 %)
Järjestämispaikka	3 (60 %)	2 (40 %)		
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	2 (40 %)	2 (40 %)	1 (20 %)	
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE				
Kokonaisuutena	2 (40 %)	3 (60 %)		
Esiintyjät	3 (60 %)	2 (40 %)		
Koulutusaiheet ja sisältö	1 (20 %)	4 (80 %)		

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	3
Lehdestä	
(Landsbygden Folk/Maaseudun Tulevaisuus)	1
Suorapostituskirjeestä	1
S-postiviestistä	3

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	4 (80 %)
Ilta	
Tyhjä	1 (20 %)

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
40	1
50	2
100	1
tyhjä	1

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	2
S-postitse	
Puhelimitse	3

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	5 (100 %)		
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	4 (80 %)		1 (20 %)
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	3 (60 %)		2 (40 %)

Liite 4. Wakka-koulutuksen ohjelma, Karjaa 3.2.2010

Små förändringar är möjliga! Uppdaterat 19.10.2009

Grundläggande kurs i lantbruksbokföring, beskattning och ekonomiförvaltninga

Adb-dagarna

Utbildningsdagarna riktar sig till lantbruksföretagare som vill lära sig eller fräscha upp sina kunskaper i adb-baserad bokföring och hur man gör upp deklarerationer med dator. Under utbildningsdagarna kommer man att gå igenom bokföringsprogrammet *Wakka* (PC-versionen)

Kursen består sammanlagt av 5 utbildningsdagar. För att få bästa nyttan av kursen rekommenderas det varmt att delta i alla utbildningsdagar. Det är dock möjligt att antingen delta enbart i föreläsningdagarna eller alternativt endast i de praktiska adb-övningarna.

Föreläsare: Kim Nordling och Peter Österman, SLF

ADB-dagarna: 21.1. & 3.2.2010, kl.9-15.30, Axxell Karis (adb-klassen), Stabsgatan 16, KARIS

Föreläsningarna: 22.10., 5.11. & 25.11., kl.9-15.30, Axxell Finns, Finnsbacken 4, ESBO

Deltagaravgift: Paketpris 120€ (moms 0) för fem utbildningsdagar, alternativt 90€ (föreläsningdelen) eller 60€ (adb-dagarna) inkl. morgonkaffe och utbildningsmaterial. Lunch på egen bekostnad (Kontantbetalning).

V Ä L K O M M E N I

Arr. Utbildningsprojektet för lantbruksföretagare i Nyland / Tavastlands yrkeshögskola (HAMK)

ANMÄLNINGAR och tilläggsinformation

Anmälan senast 11.01.2010 (adb-dagarna) och 12.10.2009 (föreläsningarna) via anmälningsblanketten på webbadressen www.nylandsbygd.fi, per e-post anna.liljestrom@hamk.fi eller per telefon 050 574 5336, Anna Liljestrom

OBS! Kom ihåg att kolla upp möjligheten till studiepenningkompensation. Se närmare information på www.nylandsbygd.fi eller kontakta TE-centralen.

Program ADB-utbildningsdagarna

-21.1.10/ ADB-bokföring/ Peter Österman eller Kim Nordling

- Bokföringskunskaper i praktiken
- Bokföring med Wakka-programmet
- Tips om och fallpropar i programmet

- 3.2.10/ Skatteplanering och uppgörande av deklareration med dator / Peter Österman eller Kim Nordling

- Deklaration med Wakka-programmet
- Jord- och skogsbruk, moms-redovisning
- Löneberäkning
- Kördagbok m.m.
- Tips om och fallpropar i programmet

Dagsprogram

Kl.9 Kaffeservering

Kl.9.15. Tillfället öppnas, Anna Liljestrom, Tavastlands yrkeshögskola (HAMK)

Kl. 9.30-12.00 Utbildningsprogrammet enligt ovanstående teman för dagarna, Kim Nordling och Peter Österman, SLF

Kl.12.00-12.45 Lunchpaus (på egen bekostnad)

Kl.12.45-15.15 Programmet fortsätter

Kl.15.15-15.30 Avslutning

Under dagarna hålls det även mindre pauser med jämna mellanrum. Möjlighet att ställa frågor och diskutera kan göras när som helst under dagarna.

www.nylandsbygd.fi
www.uusimaaseutu.fi

Finnish Rural Development Centre
Finnish Rural Development Centre
Finnish Rural Development Centre

Liite 5. Wakka-koulutuksen palautteet, Karjaa 3.2.2010

3.2.2010 Wakka: KARJAA

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	6 (55 %)	2 (18 %)	3 (27 %)
Järjestämispaikka	4 (36 %)	7 (64 %)	
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	4 (36 %)	7 (64 %)	
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE			
Kokonaisuutena	9 (82 %)	2 (18 %)	
Esiintyjät	10 (91 %)	1 (9 %)	
Koulutusaiheet ja sisältö	8 (73 %)	3 (27 %)	

Osallistujat	Vastajat	Vastaus%
16	11	68,8

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	7 (64 %)
Ilta	2 (18 %)
Tyhjä	2 (18 %)

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
50	2
50-70	1
70	1
80	1
100	1
150	1
200	1
300	1
tyhjä	2

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	6
Lehdestä (Landsbygdens Folk/MT)	6
Suorapostituskirjeestä	1
S-postiviestistä	4

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	2
S-postitse	3
Puhelimitse	4
Tyhjä	2

	Kyllä	Ei	Eos	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	11 (100 %)			
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	10 (91 %)		1 (9 %)	
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	5 (45 %)	4 (36 %)		2 (18 %)

Liite 6. Matalan kynnyksen talouskurssin ohjelma, Mäntsälä 11.11.2009

Pienet muutokset mahdollisia! Päivitetty 5.10.2009

MATALAN KYNNYKSEN TALOUSKURSSI – Matalan kynnyksen talouspäivä

Kurssiaiheina maatilayrityksen talousasiat kuten taloussuunnittelu, talouden seuranta ja verosuunnittelu. Koulutus soveltuu maatalousyrittäjille jotka ovat kiinnostuneet talousasioista ja haluavat myös päivittää perustietojaan. Talouskurssi koostuu luento- ja käytännön atk-päivästä. Atk-päivässä käytetään apuvälineenä Wakka-ohjelmaa ja käydään läpi tarkemmin kirjanpitoa. Soveltuu myös toimintaa aloittaville ja aloittelijoille.

Kouluttajat: ProAgria Uusimaa / Jarmo Keskinen, Juha Helenius sekä Jukka Korhonen Hämeen ammattikorkeakoulusta

Luentopäivä: 11.11. klo 9-15.30, Mäntsälän kunnantalo (valtuustosalii), Heikinkuja 4, MÄNTSÄLÄ

Wakka-päivä: 20.11.09 klo 9-15.30, Laurea AMK, atk-luokka, Uudenmaankatu 22, HYVINKÄÄ

TERVETULOA!

Osallistumismaksu:

35 euroa (alv 0)/ osallistuja/päivä sis. kahvin ja materiaalin. Lounas omalla kustannuksella. Laskutus jälkikäteen. *Suositteluaan osallistumaan molempiin päiviin, mutta voi osallistua myös jompaan kumpaan päivään!*

Ilmoittautuminen ja lisätietoja:

Ilmoittautuminen **viimeistään 2.11.09** (luentopäivä) ja **10.11.** (atk-päivä) www.uusimaaseutu.fi- sivujen yhteydenottolomakkeella tai Anna Liljeström puh. 050 574 5336, anna.liljstrom@hamk.fi

Järjestäjä: Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke/ Hämeen ammattikorkeakoulu

Huom. olethan tietoinen maatalousyrittäjien opintorahan mahdollisuudesta? Lisätietoja mm. www.uusimaaseutu.fi sivuilla, kuntien maataloussihteereiltä ja TE-keskuksesta.

Ohjelma 11.11.2009

- klo 9.00 Kahvitarjoilu
- klo 9.15 Tilaisuuden avaus, *Anna Liljeström, HAMK*
- klo 9.30-12.00 **Kustannukset kuriin**
Maatilan tuotot ja kulut tasapainoon. Riittääkö rahat?
- Käytännön esimerkkejä ja verotusnäkökulmia
- Miten peilata oman tilan luvut taloustietopankkiin
- klo 12-12.45 **Lounas** (omakustanteinen)
- klo 12.45-15.15 **Investoinnit**
- Teoriaherra tykittää, miten mm. investoinnit lasketaan?
- Pystyykö maatilalla investoimaan?
- Ostanko vai vuokraanko lisäpeltoa? Ja millä hinnalla?
- Oman ja vieraan pääoman suhde
- Verotusvaikutuksia ja esimerkkejä
- klo 15.15-15.30 Yhteenveto ja tilaisuus päättyy

Huom! Pieniä taukoja pitkin päivää. Mahdollisuus kysymyksiin ja keskusteluun päivän aikana!

Hae hyödylliset vinkit vero- ja taloussuunnitteluun!

www.uusimaaseutu.fi
www.nylandsbygd.fi

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Liite 7. Matalan kynnyksen talouskurssin palautteet, Mäntsälä 11.11.2009

11.11.2009 Matalan kynnyksen talouspäivä: MÄNTSÄLÄ

Osallistujat	Vastajat	Vastaus%
23	16	69,6

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Melko heikko	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	5 (31 %)	4 (25 %)		7 (44 %)
Järjestämisaikka	12 (75 %)	3 (19 %)		1 (6 %)
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	9 (56 %)	6 (38 %)		1 (6 %)
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE				
Kokonaisuutena	5 (31 %)	10 (63 %)	1 (6 %)	
Esiintyjät	7 (44 %)	9 (56 %)		
Koulutusaiheet ja sisältö	5 (31 %)	10 (63 %)	1 (6 %)	

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
40	1
50	9
60	2
70	2
100	1
tyhjä	1

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	9
Lehdestä (Maaseudun Tulevaisuus)	3
Suorapostituskirjeestä	6
S-postiviestistä	6

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	9 (56 %)
Ilta	5 (31 %)
Molemmat	2 (13 %)

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	2
S-postitse	8
Puhelimetse	5
Tyhjä	1

	Kyllä	Ei	Eos	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	13 (81 %)	2 (13 %)		1 (6 %)
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	14 (88 %)		1 (6 %)	1 (6 %)
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	12 (75 %)	2 (13 %)	1 (6 %)	1 (6 %)

Liite 8. Matalan kynnyksen talouskurssin ohjelma, Hyvinkää 20.11.2009

Pienet muutokset mahdollisia! Päivitetty 5.10.2009

MATALAN KYNNYKSEN TALOUSKURSSI – Taloussuunnittelu ATK-apuvälineiden avulla

Talouskurssi koostuu luento- ja käytännön atk-päivästä. Kurssiaiheina maatilayrityksen talousasiat. Atk-koulutuspäivän aiheena on taloussuunnittelua apuvälineiden avulla maatalan verotuksessa ja kirjanpidossa. Apuvälineenä käytetään ja käydään läpi *Wakka-kirjanpito-ohjelmaa*. Koulutuspäivät soveltuvat maatalousyrittäjille, jotka haluavat päivittää perustietojaan tai toimintaa aloittaville ja aloittelijoille

Kouluttajat: ProAgria Uusimaa / Sirkku Uljas, Juha Simola ym. asiantuntijat.

Wakka-päivä: 20.11.09 klo 9-15.30, Laurea AMK, atk-luokka, Uudenmaankatu 22, HYVINKÄÄ
Luentopäivä: 11.11. klo 9-15.30, Mäntsälän kunnantalo (valtuustosalin), Heikinkuja 4, MÄNTSÄLÄ
TERVETULO!

Osallistumismaksu:
35 euroa (alv 0)/ osallistuja/päivä sis. kahvin ja materiaalin. Lounas omalla kustannuksella. Laskutus jälkikäteen.
Suosittelaaan osallistumaan molempiin päiviin, mutta voi osallistua myös jompaan kumpaan päivään!

Ilmoittautuminen ja lisätietoja:
Ilmoittautuminen **viimeistään 2.11.09** (luentopäivä) ja **10.11.** (atk-päivä) www.uusimaaseutu.fi- sivujen yhteydenottolomakkeella tai Anna Liljeström puh. 050 574 5336, anna.liljstrom@hamk.fi

Järjestäjä: Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke/ Hämeen ammattikorkeakoulu

Huom. olethan tietoinen maatalousyrittäjien opintorahan mahdollisuudesta? Lisätietoja mm. www.uusimaaseutu.fi sivuilla, kuntien maataloussihteereiltä ja TE-keskuksesta.

Ohjelma 20.11.2009

- klo 9.00 Kahvitarjoilu
- klo 9.15 Tilaisuuden avaus, *Anna Liljeström, HAMK*
- Klo 9.30-12.00 **Wakka-ohjelman läpikäynti**
- Perustietojen luominen
- Kirjauksia (tilikartat ym.)
- Klo 12-12.45 **Lounas** (omakustanteinen)
- Klo 12.45-15.15 **Tilinpäätöksen tekeminen atk-ohjelman avulla**
- Raportteja
- Verosuunnittelua, Alv:in verokannat
- Varauksia ym.

- Kuinka saada tolkkua metsäverotukseen?

Klo 15.15-15.30 Yhteenveto ja tilaisuus päättyy

Huom! Pieniä taukoja pitkin päivää. Mahdollisuus kysymyksiin ja keskusteluun päivän aikana!

Käytännön vinkkejä! Päivitä tietosi ja aloita veroilmoituksen teko ajoissa!

www.uusimaaseutu.fi
www.nylandsbygd.fi

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto. Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Liite 9. Matalan kynnyksen talouskurssin palautteet, Hyvinkää 20.11.2009

20.11.2009 Wakka: HYVINKÄÄ

Osallistujat	Vastaajat	Vastaus%
13	8	61,5

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	4 (50 %)	3 (37 %)	1 (13 %)
Järjestämispaikka	6 (75 %)	2 (25 %)	
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	2 (25 %)	6 (75 %)	
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE			
Kokonaisuutena	1 (13 %)	7 (87 %)	
Esiintyjät	1 (13 %)	7 (87 %)	
Koulutusaiheet ja sisältö	2 (25 %)	6 (75 %)	

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
50	3
60	1
80	1
100	2
tyhjä	1

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	5
Lehdestä (Landsbygdens Folk/Maaseudun Tulevaisuus)	3
Suorapostituskirjeestä	4
S-postiviestistä	1

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	1
S-postitse	1
Puhelimetse	6
Tyhjä	1

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	6 (74 %)
Ilta	1 (13 %)
Tyhjä	1 (13 %)

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	8 (100 %)		
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	7 (87 %)		1 (13 %)
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	7 (87 %)		1 (13 %)

Liite 10. Matalan kynnyksen talouskurssin palauteyhteenveto

MATALAN KYNNYKSEN TALOUSKURSSIN YHTEENVETO

VASTAUSPROSENTTI

Koulutus	Osallistujat	Vastaajat	Vastaus%
Mäntsälä	23	16	69,6
Hyvinkää	13	8	61,5
	36	24	66,7

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN

Koulutus	uusimaaseutu.fi	sähköposti	puhelin	tyhjä
Mäntsälä	2	8	5	1
Hyvinkää	1	1	6	1
	3	9	11	2

TIETO KOULUTUKSESTA

Koulutus	uusimaaseutu.fi	Lehti (MT)	Suorapostituskirje	Sähköposti	Muu
Mäntsälä	9	3	6	6	Uusimaa-lehti, kaverit
Hyvinkää	5	3	4	1	
	14	6	10	7	Uusimaa-lehti, kaverit

	VASTASIKO ODOTUKSIA	KIINNOSTUS TULEVIIN KOULUTUKSIIN	KIINNOSTAAKO TUKIKOULUTUS
Koulutus	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei
Mäntsälä	81 % / 13 %	88 % / 0 %	75 % / 13 %
Hyvinkää	100 % / 0 %	87 % / 0 %	87 % / 0 %
	90,5 % / 6,5 %	87,5 % / 0 %	81 % / 6,5 %

PÄIVÄ- VAI ILTAKOULUTUS

Koulutus	Päivä	Ilta	Molemmat käy
Mäntsälä	9	5	2
Hyvinkää	6	1	0
	15	6	2

MAKSIMIETÄISYYS

km	Mäntsälä	Hyvinkää	Yhteensä
40-45	1	0	1
50-55	9	3	12
60-65	2	1	3
70-75	2	0	2
80-85	0	1	1
100	1	2	3
tyhjä	1	1	2

Liite 11. PC-Wisu-koulutuksen ohjelma, Hyvinkää 1.12.2009 ja 10.12.2009

Pienet muutokset mahdollisia! Ohjelma päivitetty 19.10.2009!

KASVINVIJELYEN SUUNNITTELUUN KOULUTUSTA

PC Wisu-päivät

Kurssin aiheita ovat mm. kasvikiertojen perusteet, kasvinviljelyn suunnittelu, lannoitus, kasvintuotannon talouden suunnittelu, karttojen hyödyntäminen ja käyttö, ympäristötuen lisätoimenpiteet (esim. ravinnetaseet) ym.

Koulutuspäivillä käytetään apuvälineenä *Wisu-viljelyohjelmistoa (PC-versio)*. Kurssi koostuu kahdesta koulutuspäivästä. Ensimmäisenä päivänä käydään läpi Wisu-ohjelman perusteet ja toisena koulutuspäivänä jatketaan syventävillä asioilla. Koulutuspäivät sisältävät sekä luentoja että ATK:n käyttöä.

Kouluttajia ProAgria / Juha Simola, Hannu Mikkola ja Pertti Savela.

PC-Wisu: 1.12. ja 10.12.2009 klo 9-15.30, Laurea, atk-sali,

Uudenmaankatu 22, HYVINKÄÄ

TERVETULO!

Osallistumismaksu :

35€ /päivä (alv 0)/ osallistuja sis. kahvin ja materiaalin. Päiväkoulutuksissa lounas omalla kustannuksella. Laskutus jälkikäteen. Mahdollisuus myös osallistua vain jompaankumpaan päivään.

Ilmoittautuminen ja lisätietoja:

Ilmoittautuminen viimeistään **20.11.2009** www.uusimaaseutu.fi-sivujen yhteydenottolomakkeella tai Anna Liljeström puh. 050 574 5336, anna.liljstrom@hamk.fi

Järjestäjä: Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke/ Hämeen ammattikorkeakoulu

**Huom. olethan tietoinen maatalousyrittäjien opintorahan mahdollisuudesta? Lisätietoja mm. www.uusimaaseutu.fi sivuilla, kuntien maataloussihteereiltä ja TE-keskuksesta.*

Ti 1.12.2009 Kasvinviljelyn suunnittelua ATK:ta hyödyntäen

Klo 9.00	Kahvitarjoilu
Klo 9.15	Tilaisuuden avaus <i>Anna Liljeström, Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK)</i>
Klo 9.30-12.00	Viljelysuunnittelua / <i>Hannu Mikkola, ProAgria Uusimaa</i> Kasvilajien valinta & talouskysymyksiä
Klo 12-12.45	Lounas (omakustanteinen)
Klo 12.45-15.15	Wisu-ohjelman käytön perusteet / <i>Juha Simola, ProAgria Uusimaa</i> - lohkojen perustaminen - maanäytteet, kohdistaminen - lannoitus, kasvinsuojeluaineet, kalkitus jne. - tulosteita ja raportteja Wisu-ohjelman avulla
Klo 15.15-15.30	Yhteenveto ja tilaisuus päättyy

To 10.12.2009 Kasvinviljelyn suunnittelua ATK:ta hyödyntäen jatkuu..

Klo 9.00	Kahvitarjoilu
Klo 9.15	Tilaisuuden avaus <i>Anna Liljeström, Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK)</i>
Klo 9.30-12.00	Wisu-ohjelman tehokas käyttö / <i>Juha Simola, ProAgria Uusimaa</i> Miten ohjelmaa voi parhaiten hyödyntää? Ympäristötuen lisätoimenpiteet Wisu ja sähköinen haku Ym. käytännön vinkkejä
Klo 12.-12.45	Lounas (omakustanteinen)
Klo 12.45-15.15	Karttojen hyödyntäminen / <i>Pertti Savela, ProAgria</i> Kysymyksiä ja vastauksia Wisu-ohjelmasta
Klo 15.15-15.30	Yhteenveto ja tilaisuus päättyy

Huom! Pieniä taukoja pitkin päivää. Mahdollisuus kysymyksiin ja keskusteluun päivän aikana!

Sopii kaikille viljelijöille! Tule päivittämään lannoitus-ohje ja Wisu-tietosi!

www.uusimaaseutu.fi
www.nylandsbygd.fi

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto.
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Liite 12. PC-Wisu-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 1.12.2009

1.12.2009 PC-Wisu: HYVINKÄÄ

Osallistujat	Vastaajat	Vastaus%
16	5	31,3

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Eos	Melko heikko	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	1 (20 %)	3 (60 %)			1 (20 %)
Järjestämispaikka	2 (40 %)	3 (60 %)			
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	2 (40 %)	1 (20 %)	1 (20 %)	1 (20 %)	
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE					
Kokonaisuutena	1 (20 %)	4 (80 %)			
Esiintyjät	2 (40 %)	3 (60 %)			
Koulutusaiheet ja sisältö		5 (100 %)			

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
50	1
100	2
150	1
tyhjä	1

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	2
Lehdestä (Landsbygdens Folk/MT)	2
Suorapostituskirjeestä	0
S-postiviestistä	1

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	1
S-postitse	1
Puhelimitse	2
Tyhjä	1

	Kyllä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	5 (100 %)
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	5 (100 %)
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	5 (100 %)

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	4 (80 %)
Ilta	0 (0 %)
Molemmat	1 (20 %)

Liite 13. WebWisu-koulutuksen ohjelma, Hyvinkää 12.01.2010

KASVINVIJELYYN SUUNNITTELUUN KOULUTUSTA

WebWisu

Pienet muutokset mahdollisia! Päivitetty 11.12.2009

Koulutustilaisuus on suunnattu erityisesti viljelijöille, jotka haluavat oppia tekemään viljelysuunnitelmia tai kirjata lohkoittaisia muistiinpanoja helposti ajasta ja paikasta riippumatta. Tämä onnistuu WebWisu-ohjelman kautta. Kurssin tarkoitus on käydä läpi kasvinviljelysuunnittelua WebWisu-ohjelman kautta. Käyttäkseen tätä ohjelmaa tarvitsee Internet-yhteyden ja selaimen. Koulutustilaisuus on ATK-luokassa.

Pääkouluttaja: Pertti Savela / ProAgria Keskusten Liitto

WebWisu: ti 12.1.2010 klo 17.30-21.00 Laurea, atk-sali (211, 2.kerros), Uudenmaankatu 22, HYVINKÄÄ

TERVETULOA!

Osallistumismaksu :

25€ /ilta (alv 0)/ osallistuja sis. kahvin ja materiaalin. Laskutus jälkikäteen.

Ilmoittautuminen ja lisätietoja:

Ilmoittautuminen mahdollisimman pian, viimeistään 4.1.2010
www.uusimaaseutu.fi- sivujen yhteydenottolomakkeella tai Anna Liljeström puh. 050 574 5336 (myös tekstiviestit),
anna.liljstrom@hamk.fi

Järjestäjä: Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke/ Hämeen ammattikorkeakoulu

Kasvinviljelyn suunnittelua Internetin avulla

Ohjelma

Ohjelma alkaa klo 17.30
Kahvitauko n. klo 19.00
Tilaisuus päättyy klo 21

Aiheita illan aikana ovat muun muassa:

- Mitä voi tehdä WebWisu-ohjelmalla ja millä tavoin?
- Ohjelman läpikäynti ja käytön perusteet
- Käytännön vinkkejä

Mahdollisuus myös kysymyksiin ja keskusteluun!

Tule ajankohtaiselle ja mielenkiintoiselle kurssille! Sopii hyvin myös osa-aikaisille viljelijöille!

www.uusimaaseutu.fi
www.nylandsbygd.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Liite 14. WebWisu-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 12.1.2010

12.1.2010 WebWisu: HYVINKÄÄ

Osallistujat	Vastaaajat	Vastaus%
15	11	73,3

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Eos	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	3 (28 %)	5 (45 %)	1 (9 %)	2 (18 %)
Järjestämisaikka	6 (55 %)	5 (45 %)		
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	4 (36,5 %)	4 (36,5 %)	2 (18 %)	1 (9 %)
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE				
Kokonaisuutena	3 (27 %)	6 (55 %)	2 (18 %)	
Esiintyjät	4 (36 %)	7 (64 %)		
Koulutusaiheet ja sisältö	4 (36 %)	7 (64 %)		

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
25	1
50	2
60	1
75	1
100	3
tyhjä	3

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd- sivuilta	9
Lehdestä (Landsbygdens Folk/MT)	2
Suorapostituskirjeestä	1
S-postiviestistä	5

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	2 (18 %)
Ilta	7 (64 %)
Tyhjä	2 (18 %)

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	3
S-postitse	5
Puhelimetse	3

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	10 (91 %)	1 (9 %)	
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	11 (100 %)		
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	8 (73 %)	2 (18 %)	1 (9 %)

Liite 15. Kasvinviljelyn suunnittelu-koulutuksen palauteyhteenveto

KASVINVIJELYYN SUUNNITTELUUN KOULUTUSTA YHTEENVETO

VASTAUSPROSENTTI

Koulutus	Osallistujat	Vastaajat	Vastaus%
PC-Wisu	16	5	31,3
WebWisu	15	11	73,3
	31	16	51,6

TIETO KOULUTUKSESTA

Koulutus	uusimaaseutu.fi	Lehti (MT)	Suorapostituskirje	Sähköposti	Muu
PC-Wisu	2	2	0	1	Työkaverit, tuttavat
WebWisu	9	2	1	5	
	11	4	1	6	Työkaverit, tuttavat

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN

Koulutus	uusimaaseutu.fi	sähköposti	puhelin	tyhjä
PC-Wisu	1	1	2	1
WebWisu	3	5	3	0
	4	6	5	1

	VASTASIKO ODOTUKSIA	KIINNOSTUS TULEVIIN KOULUTUKSIIN	KIINNOSTAAKO TUKIKOULUTUS
Koulutus	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei
PC-Wisu	100 % / 0 %	100 % / 0 %	100 % / 0 %
WebWisu	91 % / 9 %	100 % / 0 %	73 % / 18 %
	95,5 % / 4,5 %	100 % / 0 %	86,5 % / 9 %

PÄIVÄ- VAI ILTAKOULUTUS

Koulutus	Päivä	Ilta	Molemmat käy
PC-Wisu	4	0	1
WebWisu	2	7	0
	6	7	1

MAKSIMIETÄISYYS

km	PC-Wisu	WebWisu	Yhteensä
20-25	0	1	1
50-55	1	2	3
60-65	0	1	1
70-75	0	1	1
100	2	3	5
150	1	0	1
tyhjä	1	3	4

Liite 16. Viljatilän Itsepuolustuskurssin ohjelma, Hyvinkää 27.10.2009, 03.11.2009,
17.11.2009, 24.11.2009 ja 08.12.2009

KUTSU JA OHJELMA
päivitetty
19.10.2009

Älä ohita syksyn ainutlaatuisimpia viljelijätilaisuuksia...

VILJATILAN ITSEPUOLUSTUS-ILLAT

Uusmaalaisille viljajiloille - niin pienille, suurille, aloitteleville kuin konkareille - suunnattu iltakurssi sisältää vakavia aiheita, mutta asioihin tartutaan positiivisella otteella. Ajankohdat ja aiheet ovat:

27.10. Vaaran merkit ja niihin reagointi; tästä kaikki alkaa!

Viljatilän taloudelliset vaarat. Miten tilän taloudellinen menestyminen mitataan oikeaoppisesti, miten tilän arvoon voi vaikuttaa omilla päätöksillä? Esimerkkinä uusmaalaisen viljatilän strateginen päätöksenteko. Illan vetäjinä Heikura & Leino Oy:n ykköskarti www.heikurajaleino.fi

3.11. Toiminta tiedotusvälineissä

Tv:stä tutun taloustoimittajan ja ekonomin, Elsi Mustaniemen, johdattamana illassa pohditaan keinoja, miten toimia tiedotusvälineissä, haastatteluissa ja neuvotteluissa. Ovatko toimittajat uhka vai mahdollisuus? Luvassa uudenlaista näkemystä siihen, miten maatilat voivat tuoda esille omaa toimintaansa ja kohentaa imagoaan.

17.11. Kuinka suojautua viljamarkkinoiden kasvavilta riskeiltä?

Viljan suojaaminen muuttuvassa markkinatilanteessa. Illan luennoitsijana yksi markkinatiedon parhaista asiantuntijoista Suomessa, Timo Jaakkola Nordea-pankista.

24.11. "Fyysinen itsepuolustus" (taktiikkaa ja tekniikkaa), kodin ja talousrakennusten suojaus

Fyysisen itsepuolustuksen teoriaa ja harjoituksia. Itsepuolustus ei ole ainoastaan fyysistä kamppailua vaan myös ennaltaehkäisevää toimintaa ja taktiikkaa Suomen lakia kunnioittaen. Illan ohjaajana toimii Antti Nurmi www.madman.fi Antilla on pitkä kokemus ja näkemys itsepuolustuksesta, koulutusryhminä ovat olleet niin harrastajat, sotilaat, vartiijat ja taksikuljettajat - nyt myös viljelijät!

8.12. Viljatilän vastaisku; eväitä, vaihtoehtoja ja sankaritarinoita

Viimeisenä iltana kelkka kääntyy toisin päin, ja käymme puolustuksen sijasta hyökkäykseen. Aiheina ovat menestystarinat maataloudessa. Kaikki ei pelkästään ole puolustamista, vaan on mahdollista myös löytää menestys. Päätösillan opastavat Heikura & Leino Oy:n ykköskarti

Paikka: HYVINKÄÄ, Laurea-ammattikorkeakoulu, Uudenmaankatu 22
Klo 17.30-21.00 (n. klo 19. kahvitauko)
Hinta: 25€/ iltat tai 5 illan paketti 100€ / osall. (alv 0)

Järjestäjä: Uudenmaan maatalousyrittäjien koulutushanke/
Hämeen ammattikorkeakoulu

TERVETULOA!

pienet muutokset mahdollisia

Lisätietoja ja syksyn muu koulutustarjonta

www.uusimaaseutu.fi

ILMOITTAUTUMISET mahd. pian Anna Liljeström, anna.liljestrom@hamk.fi, puh. 050 574 5336

HAMK
HÄMFEN AMMATTIKORKEAKOULU

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahas-
to: Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Liite 17. Vaaran merkit ja niihin reagointi-koulutuksen palautteet, Hyvinkää
27.10.2009

27.10.2009 Vaaran merkit ja niihin reagointi HYVINKÄÄ

Osallistujat	Vastaajat	Vastaus%
27	7	25,9

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Eos	Tyhjä
Käytännön järjestelyt		2 (29 %)		5 (71 %)
Järjestämisaikka	3 (43 %)	4 (57 %)		
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	3 (43 %)	4 (57 %)		
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE				
Kokonaisuutena	3 (43 %)	4 (57 %)		
Esiintyjät	3 (43 %)	3 (43 %)	1 (14 %)	
Koulutusaiheet ja sisältö	2 (29 %)	4 (43 %)	1 (14 %)	

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
40	1
50	4
100	1
tyhjä	1

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	1
S-postitse	1
Puhelimetse	4
Tyhjä	1

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylandsbygd-sivuilta	3
Lehdestä (Landsbygdens Folk/Maaseudun Tulevaisuus)	5
Suorapostituskirjeestä	1
S-postiviestistä	2

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	2
Ilta	4
Molemmat	1

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	7		
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	5		2
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	3	5	

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	7		
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	5		2
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	6	1	

Liite 18. Fyysinen itsepuolustus-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 24.11.2009

24.11.2009 "Fyysinen itsepuolustus": HYVINKÄÄ

Osallistujat	Vastajat	Vastaus%
12	1	8,3

	Erittäin hyvä	Melko hyvä
Käytännön järjestelyt		1 (100 %)
Järjestämisaikka		1 (100 %)
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	1 (100 %)	
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE		
Kokonaisuutena	1 (100 %)	
Esiintyjät	1 (100 %)	
Koulutusaiheet ja sisältö	1 (100 %)	

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kpl
50	1

TIETO KOULUTUKSESTA	X
S-postiviestistä	1

	Kyllä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	1 (100 %)
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	1 (100 %)
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	1 (100 %)

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	
Ilta	1

Liite 19. Viljatilain vastaisku-koulutuksen palautteet, Hyvinkää 8.12.2009

8.12.2009 Viljatilain vastaisku HYVINKÄÄ

Osallistujat	Vastaaajat	Vastaus%
32	17	53,1

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	Melko heikko	Tyhjä
Käytännön järjestelyt	7 (42 %)	5 (29 %)		5 (29 %)
Järjestämispaikka	8 (47 %)	8 (47 %)		1 (6 %)
Sujuvuus ja toimivuus kokonaisuutena	5 (29 %)	11 (65 %)		1 (6 %)
ARVOSANA TILAISUUDELLE JA ESITYKSILLE				
Kokonaisuutena	5 (29 %)	11 (6 %)	1 (6 %)	
Esiintyjät	7 (41 %)	9 (53 %)	1 (6 %)	
Koulutusaiheet ja sisältö	4 (24 %)	12 (70 %)	1 (6 %)	

MAKSIMI ETÄISYYS KOULUTUKSEEN (km)	kp!
40	2
50	5
60	5
80	2
100	3

TIETO KOULUTUKSESTA	X
Uusimaaseutu/nylundsbygd- sivuilta	9
Lehdestä (Maaseudun Tulevaisuus)	11
Suorapostituskirjeestä	3
S-postiviestistä	4

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN	X
Uusimaaseutu-sivujen kautta	5
S-postitse	4
Puhelimetse	7
Tyhjä	1

AJANKOHTA KOULUTUKSELLE	
Päivä	3
Ilta	9
Molemmat	1

	Kyllä	Ei	Tyhjä
Koulutuspäivä vastasi odotuksiani	16 (94 %)	1 (6 %)	
Kiinnostaako osallistuminen jatkossakin	16 (94 %)		1 (6 %)
Oletko kiinnostunut tukikoulutuspäivästä keväällä 2010?	13 (76 %)	2 (12 %)	2 (12 %)

Liite 20. Viljatilän itsepuollustuskurssin palauteyhteenveto

VILJATILAN ITSEPUOLLUSTUSKURSSIN YHTEENVETO

VASTAUSPROSENTTI

Koulutus	Osallistujat	Vastaaajat	Vastaus%
27.loka	27	7	25,9
24.marras	12	1	8,3
8.joulu	32	17	53,1
	71	25	35,2

MAKSIMIETÄISYYS

km	27.loka	24.marras	8.joulu	Yhteensä
40	1	0	2	3
50-55	4	1	5	10
60-65	0	0	5	5
80	0	0	2	2
100	1	0	3	4
tyhjä	1	0	0	1

TIETO KOULUTUKSESTA

Koulutus	uusimaaseutu.fi	Lehti (MT)	Suorapostituskirje	Sähköposti	Muu
27.loka	3	5	1	2	
24.marras	0	0	0	1	
8.joulu	9	11	3	4	Naapuri, MTK-Uusimaa,
	12	16	4	7	ystävät

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN

Koulutus	uusimaaseutu.fi	sähköposti	puhelin	tyhjä
27.loka	1	1	4	1
24.marras	0	0	0	1
8.joulu	5	4	7	1
	6	5	11	3

PÄIVÄ- VAI ILTAKOULUTUS

Koulutus	Päivä	Ilta	Molemmat käy
27.loka	2	4	1
24.marras	0	1	0
8.joulu	3	9	1
	5	14	2

	VASTASIKO ODOTUKSIA	KIINNOSTUS TULEVIIN KOULUTUKSIIN	KIINNOSTAAKO TUKIKOULUTUS
Koulutus	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei
27.loka	100 % / 0 %	71 % / 0 %	86 % / 14 %
24.marras	100 % / 0 %	100 % / 0 %	100 % / 0 %
8.joulu	94 % / 6 %	94 % / 0 %	76 % / 12 %
	98 % / 2 %	88,3 % / 0 %	87,3 % / 8,7 %

Liite 21. Kaikkien koulutuksien palauteyhteenveto

**KAIKKIEN UUDENMAAN MAATALOUSYRITTÄJIEN KOULUTUSHANKKEEN
JÄRJESTÄMIEN TILAISUUKSIEN YHTEENVETO**

TIEDOTTAMINEN JA NÄKYVYYS

Koulutus	Uusimaaseutu	Lehti	Suoraposti	Sähköposti
WebWisu: ESPOO	5	3	2	1
PC-Wisu: KARJAA	3	1	1	3
Wakka: KARJAA	6	6	1	4
Matalan kynnyksen talouskurssi	11	4	1	6
Kasvinviljelyn suunnitteluun koulutusta	14	6	10	7
Viljatilän itsepuollustuskurssi	12	16	4	7
YHTEENSÄ	51	36	19	28

ODOTUKSET/KIINNOSTUS/TULEVAT KOULUTUKSET

Koulutus	VASTASIKO ODOTUKSIA	KIINNOSTUS TULEVIIN KOULUTUKSIIN	KIINNOSTAAKO TUKIKOULUTUS
Koulutus	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei	Kyllä / Ei
WebWisu: ESPOO	100 % / 0 %	100 % / 0%	57 % / 29 %
PC-Wisu: KARJAA	100 % / 0 %	80 % / 0%	60 % / 0 %
Wakka: KARJAA	100 % / 0 %	95,5 % / 0%	45 % / 36 %
Matalan kynnyksen talouskurssi	90,5 % / 6,5 %	87,5 % / 0%	82,5 % / 8 %
Kasvinviljelyn suunnitteluun koulutusta	95,5 % / 4,5 %	100 % / 0%	86,5 % / 9 %
Viljatilän itsepuollustuskurssi	98 % / 2 %	88,3 % / 0 %	87,3 % / 8,7 %
YHTEENSÄ	97,3 % / 2,2 %	91,9 % / 0,75 %	69,7 % / 15,1 %

KOULUTUKSEEN ILMOITTAUTUMINEN

Koulutus	uusimaaseutu.fi	sähköposti	puhelin
WebWisu: ESPOO	3	2	1
PC-Wisu: KARJAA	2		3
Wakka: KARJAA	2	3	4
Matalan kynnyksen talouskurssi	3	9	11
Kasvinviljelyn suunnitteluun koulutusta	10	3	3
Viljatilan itsepuollustuskurssi	6	5	11
YHTEENSÄ	26	22	33

MAKSIMIETÄISYYS

km	WebWisu: ESPOO	PC-Wisu: KARJAA	Wakka: KARJAA	Matalan kynnyksen talouskurssi	Kasvinviljelyn suunnitteluun koulutusta	Viljatilan itsepuollus- tuskurssi	YHTEENSÄ
0-5							
10-15							
20-25					1		1
30-35	1						1
40-45		1		1		3	5
50-55	3	2	2	12	3	12	34
60-65			1	3	1	3	8
70-75			1	2	1		4
80-85	2		1	1		2	6
90-95							
100	1	1	1	3	5	4	15
150			1		1		2
200			1				1
250							
300			1				1
350							
400							
450							
500							
600							
tyhjä		1	2	2	4	1	10

PÄIVÄ- VAI ILTAKOULUTUS

Koulutus	Päivä	Ilta	Molemmat käy
WebWisu: ESPOO	5	1	1
PC-Wisu: KARJAA	4	0	0
Wakka: KARJAA	7	2	0
Matalan kynnyksen talouskurssi	16	6	2
Kasvinviljelyn suunnitteluun koulutusta	6	7	1
Viljatilan itsepuollustuskurssi	5	14	2
YHTEENSÄ	43	29	5

VASTAUSPROSENTTI

Koulutus	Osallistujat	Vastaajat	Vastaus%
WebWisu: ESPOO	13	7	53,8
PC-Wisu: KARJAA	16	5	31,3
Wakka: KARJAA	16	11	68,8
Matalan kynnyksen talouskurssi	36	24	66,7
Kasvinviljelyn suunnitteluun koulutusta	31	16	51,6
Viljatilan itsepuollustuskurssi	71	25	35,2
YHTEENSÄ	183	88	48,1

Liite 22. Maatilan katastrofipäivän ohjelma

KATASTROFIPÄIVÄN OHJELMA

k l o 8.30-09.30

RISKIT, RISKIENHALLINTA JA TURVALLISUUSJOHTAMINEN
VAKUUTUKSET RISKINHALLINTAVÄLINEENÄ

k l o 09.30-09.45

KAHVI

k l o 09.45-11.00

TYÖTURVALLISUUS MAA- JA METSÄTALOUSTÖISSÄ
LAPSIIN JA NUORIIN KOHDISTUVAT RISKIT MAATILALLA
HENKILÖSUOJAIMET JA TURVALLISUUSINVESTOINNIT

k l o 11.00-11.30

RUOKAILU

k l o 11.30-13.45

VUOTORISKIT JA NIILTÄ SUOJAUTUMINEN
TULIPALORISKI JA SIIHEN VARAUTUMINEN

k l o 13.45-14.00

KAHVI

k l o 14.00-15.30

ENSIAPU

Liite 23. Maatilan katastrofipäivän luennoitsijaluettelo

MAATILAN KATASTROFIPÄIVÄN MAHDOLLISET LUENNOITSIJAT

MAATILAN RISKIT, RISKIENHALLINTA SEKÄ TURVALLISUUSJOHTAMINEN, TYÖTURVALLISUUS MAA- JA METSÄTALOUSTÖISSÄ

▪ Juha Suutarinen, Erikoistutkija, ryhmäpäällikkö, MTT

Asiantuntemusala: Turvallisuusjohtaminen, turvallisuustiede, työturvallisuus, koneturvallisuus, tapaturmat, työtiede, työsuojelu sekä riskienhallinta

Yhteystiedot:

MTT, Taloustutkimus, Talous- ja yhteiskuntatieteellinen tutkimus

Latokartanonkaari 9

00790 Helsinki

Puh. 040 735 7090

fax 020 772 040

juha.suutarinen@mtt.fi

▪ Jarkko Leppälä, Projektitutkija, MMM

Asiantuntemusala: Maatilan johtaminen, organisointi, riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen

Yhteystiedot:

MTT, Taloustutkimus, Talous- ja yhteiskuntatieteellinen tutkimus

Latokartanonkaari 9

00790 Helsinki

Puh. 040 521 0908

fax 020 772 040

jarkko.leppala@mtt.fi

VAKUUTUKSET RISKINHALLINTAVÄLINEENÄ

▪ Vakuutusyhtiöitä ovat esimerkiksi:

- Aktia
- Fennia
- If
- Lähivakuutus
- Pohjola
- Tapiola

LAPSIIN JA NUORIIN KOHDISTUVAT RISKIT MAATILALLA

▪ Tarmo Luoma, Toimitusjohtaja Työteho-seura

Maat. ja metsät. tohtori, professori

Lasten turvallisuus tiloilla -tutkimuksen tekijä

Yhteystiedot:

Kiljavantie 6

PL 5 05201 Rajamäki

Puh. 050 387 9525

▪ Anna-Riikka Pukari, Työturvallisuusagronomi Mela

Hyvinvointipalvelut-yksikkö, Mela

Puh. 020 630 0469

Matkapuhelin 050 348 0535

anna-riikka@mela.fi

HENKILÖSUOJAIMET JA TURVALLISUUSINVESTOINNIT

- Suomen Suojaintekniikka Ky

Itäkeskuksenkaari 11
28130 Pori
Puh. 02 6354 500
Fax. 02 6354 501
Sähköpostiosoite: info@suomensuojaintekniikka.fi

VUOTORISKIT JA NIILTÄ SUOJAUTUMINEN, PALORISKI JA SIIHEN VARAUTUMINEN

- Jarmo Kivistö, Palopäällikkö

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Hyvinkään paloasema
Puh. 09-83940801

Kalevankatu 10 A
05830 Hyvinkää
Fax. 09-83940820

- Jarno Kivistö, Palotarkastaja

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Hyvinkään paloasema
Puh. 09-83940841

- Taru Nurminen, Palotarkastaja

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Hyvinkään paloasema
Puh. 09-83940842

- Maria Hiukka, Palotarkastaja

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Hyvinkään paloasema
Puh. 09-83940843

ENSIAPU

- SPR, Suomen Punainen Risti

Keskustoimisto:
Tehtaankatu 1 A
PL 168
00140 Helsinki
Vaihde 09 12 931
Fax. 09 129 3352

- SPR, Suomen Punainen Risti

Hyvinkään osasto
Salpauseläntie 6 B 22
05840 Hyvinkää
spr.hyvinkää@gmail.com